

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMININ İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

Nuri ERDEMİR

Malatya- 2021

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMININ İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

Nuri ERDEMİR

Danışman: Prof. Dr. Mustafa KUTLU

Malatya- 2021

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Mustafa KUTLU'nun danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım "**Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Problemlİ İnternet Kullanımının İncelenmesi**" başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Nuri ERDEMİR

ÖNSÖZ

Kariyer yolculuğumda gelişimime katkıda bulunan değerli hocalarıma ve bu süreçte beni yalnız bırakmayan aileme teşekkür ederim.

Nuri ERDEMİR

ÖZET

ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMININ İNCELENMESİ

ERDEMİR, Nuri
Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa KUTLU
Şubat-2021, xv+165 sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaokul ve lise de öğrenimine devam eden öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyleri ve problemli İnternet kullanımı durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelemek ve İnternet bağımlılığı düzeyleri ve problemli İnternet kullanımı durumları hakkında derinlemesine bir araştırma yapmaktır. Bu nedenle araştırmanın birinci basamağında meta analiz yöntemi kullanılarak, cinsiyetin internet bağımlılığı düzeylerine olan etkisini konu alan çalışmalar incelenerek, cinsiyet faktörüyle internet bağımlılığı arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci basamağında ise hem nicel hem de nitel modellerin kullanıldığı karma yöntemlerden Açıklayıcı Sıralı Desenden faydalanılarak öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeylerinin hangi yönde ve ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda veri toplamak amacıyla kişisel bilgiler formu ile YİBTKF kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri hakkında daha derinlemesine bilgi toplamak için görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın evreni Malatya ili Yeşilyurt ve Battalgazi merkez ilçelerinde bulunan ortaokul ve liselere devam eden öğrenciler ve öğrenci velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel örneklemini ise ortaokul ve liselerde öğrenimlerine devam eden 1453 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel örneklemini ise 14 öğrenci ve 9 veli oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutundan elde edilen veriler için her bir değişken için normal dağılım ölçütlerini sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek için normallik testleri, ortalama, medyan, mod, histogram grafiği, basıklık ve çarpıklık değerleri ile Kolmogorov-Smirnov (K-S) değerleri incelenmiştir. Veri seti normallik ölçütlerini sağlamadığı için Non-Parametrik testler (Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi, Spearman Sıra Farkları Korelasyon) kullanılmıştır. Nitel boyutu için yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Analizlere göre öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri; cinsiyet, okul kademesi, akıllı telefona

sahip olup olmama durumu, günlük İnternet kullanım süresi, kullanılan İnternet hizmet türü, kullanım amaçları, sosyal medya kullanım durumu, anne öğrenim durumu, genel olarak algılanan anne tutumu, baba öğrenim durumu, genel olarak algılanan baba tutumu, İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden durum, ailesinin sosyoekonomik durumu ve akademik başarı değişkenlerine göre farklılaşmaktadır. Kardeş sayısı ve İnternet erişiminde kullanılan araca göre ise İnternet bağımlılığı düzeyleri farklılaşmamaktadır. Araştırmanın nicel ve nitel bulgularının alanyazındaki karşılaştırılmasında destekleyici çalışmalara erişilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: İnternet bağımlılığı, problemlı İnternet kullanımı, ortaokul öğrencileri, lise öğrencileri, veliler

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF INTERNET ADDICTION AND PROBLEMATIC INTERNET USE OF SECONDARY AND HIGH SCHOOL STUDENTS

ERDEMİR, Nuri

Ph.D., İnönü University Institute of Educational
Sciences Guidance and Psychological
Counseling

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mustafa KUTLU

February-2021, xv+165 pages

The main purpose of this study is to examine the Internet addiction levels and problematic Internet use of students continuing their education in secondary and high schools, and to conduct an in-depth study on Internet addiction and problematic Internet use situations in terms of various variables. For this reason, in the first step of the research, by using meta-analysis method, the studies on "the effect of gender on internet addiction levels" were examined and the relationship between the gender factor and internet addiction was tried to be explained. In the second step of the study, the direction and level of Internet addiction of the students were investigated by using Exploratory Sequential Design, which is a mixed method, in which both quantitative and qualitative models are used. In order to collect data in the quantitative dimension of the research, personal information form and YİBTKF were used. In the qualitative aspect of the study, interviews were conducted to gather more in-depth information about students' Internet addiction levels. The population of the study consists of students attending secondary schools and high schools in Yeşilyurt and Battalgazi central districts of Malatya province and their parents. The quantitative sample of the study consists of 1453 students who continue their education in secondary and high schools. Qualitative sample consists of 14 students and 9 parents. For the data obtained from the quantitative dimension of the study, normality tests, mean, median, mode, histogram graph, kurtosis and skewness values and Kolmogorov-Smirnov (K-S) values were examined to check whether they met the normal distribution criteria for each variable. Non-Parametric tests (Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis test, Spearman Rank Difference Correlation) were used because the data set did not meet the normality criteria. Content analysis was performed on the data obtained as a result of the

interviews made for the qualitative dimension. According to the results, students' Internet addiction levels differ significantly according to variables of gender, student level, whether or not they have a smartphone, daily Internet usage time, Internet service type used, purpose of use, social media usage status, maternal education status, generally perceived maternal attitude, father education, generally perceived attitude of the father, expressing their experience with the family regarding Internet use, the socioeconomic status of the family and academic success. Internet addiction levels do not differ according to the number of siblings and the means used for Internet access. Supporting studies were found in the comparison of the quantitative and qualitative findings of the study in the literature. Various suggestions were made based on the results obtained from the research.

Keywords: Internet addiction, problematic Internet use, middle school students, high school students, parents

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY SAYFASI.....	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.5. Varsayımlar.....	6
1.6. Tanımlar.....	7
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.1. İnternet.....	8
2.1.2. İnternetin Tarihsel Gelişimi.....	10
2.1.3. İnternetin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi.....	10
2.1.4. Bağımlılık.....	12
2.1.5. İnternet Bağımlılığı.....	12
2.1.5.1. Etiyoloji.....	13

2.1.5.2. Bilişsel Davranışsal Teori.....	13
2.1.5.3. Sosyal Beceri Eksikliği Teorisi.....	14
2.1.5.4. Kültürel Mekanizma Teorisi.....	14
2.1.6. İnternet Bağımlılığı Belirtileri.....	15
2.1.7. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri.....	15
2.1.8. İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri.....	16
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	18
2.1.1. Yurt İçinde Yapılan İlgili Araştırmalar.....	18
2.1.2. Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar.....	27
3. YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Deseni/Modeli.....	33
3.2. Evren ve Örneklem.....	34
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	36
3.3.2 Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu.....	36
3.3.3 Görüşme Formları.....	37
3.4. Verilerin Toplanması	38
3.5. Verilerin Analizi.....	39
4. BULGULAR VE YORUM	42
4.1. Türkiye’de Ortaokul ve Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Üzerine Yapılan Tezlerin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi: Meta Analitik Bir Çalışma.....	42
4.2. Nicel Verilere İlişkin Bulgular.....	51
4.4.1. Nitel Verilere İlişkin Bulgular.....	67
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	94
5.1. Türkiye’de Öğrencilerde İnternet Bağımlılığı Üzerine Yapılan Tezlerin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi Meta Analiz Sonuçları ve Tartışma.....	94

5.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Problemlİ İnternet Kullanımının Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma...	95
5.3. Öğrenciler ve veliler; İnternet bağımlılığı ve problemlİ İnternet kullanımı nasıl açıklamaktadır? Sorusuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	105
5.4. Öneriler.....	116
6. KAYNAKÇA.....	119
EKLER.....	138

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. TÜİK 2019 İlk Üç Ay Verilerine Göre Kişilerin İnternet Kullanım Amaçları...9	9
Tablo 2. TÜİK Verilerine Göre Yıllara Göre Hanelerde İnternet erişimi ve İnternet Kullanımı.....11	11
Tablo 3. Açımlayıcı Sıralı Desenin Uygulamasındaki Temel Prosedürler Akış Süreci..34	34
Tablo 4. İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet Değişkeni Yayın Yanlılığı için Örneklem Yeterliği Testi (Orwin's Fail-Safe N).....43	43
Tablo 5. İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet için Yayın Yanlılığı Egger'in Regresyon Katsayısı.....44	44
Tablo 6. İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet için Yayın Yanlılığı Begg ve Mazumdar Sıra Korelasyon Katsayıları.....45	45
Tablo 7. İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet İçin Temel Analiz ve Heterojenlik Testi Sonuçları.....47	47
Tablo 8. İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulama Düzeyi Moderatörünün Analiz Sonuçları.....48	48
Tablo 9. İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulanılan Ölçek Moderatörünün Analiz Sonuçları.....49	49
Tablo 10. İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulama Yılı Moderatörünün Analiz Sonuçları.....50	50
Tablo 11. Öğrencilerin Betimsel İstatistikleri.....51	51
Tablo 12. YİBTKF Toplam Puanı Betimsel İstatistikler.....52	52
Tablo 13. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....53	53
Tablo 14. Öğrencilerde Okul Kademesi Değişkenine Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....54	54
Tablo 15. Öğrencilerde Kardeş Sayısına Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin	

Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	54
Tablo 16. Öğrencilerde İnternet Erişiminde Kullanılan Araç Değişkenine Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	55
Tablo 17. Öğrencilerde Akıllı Telefona Sahip Olma Durumuna Göre Y YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	56
Tablo 18. Öğrencilerde Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresine Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	56
Tablo 19. Öğrencilerde Kullanılan İnternet Hizmet Türüne Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	57
Tablo 20. Öğrencilerde İnternet Kullanım Amaçlarına Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	58
Tablo 21. Öğrencilerde Sosyal Medya Kullanım Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	59
Tablo 22. Öğrencilerde Anne Öğrenim Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	60
Tablo 23. Öğrencilerde Genel Olarak Algılanan Anne Tutumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	61
Tablo 24. Öğrencilerde Baba Öğrenim Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	62
Tablo 25. Öğrencilerde Genel Olarak Algılanan Baba Tutumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	63
Tablo 26. Öğrencilerde İnternet Kullanımıyla İlgili Ailesiyle Yaşadıklarını İfade Eden Duruma Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	64
Tablo 27. Öğrencilerde Ailenin Sosyoekonomik Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	65
Tablo 28. Öğrencilerde Geçen Yılki Genel Not Ortalaması İle YİBTKF Toplam Puanı Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları.....	66

Tablo 29. İnternet Kavramı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	68
Tablo 30. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri..	69
Tablo 31. İnternet'in Gün İçerisinde Kullanımı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	71
Tablo 32. İnternet'in Gün İçerisinde Kullanıma Bağlı Etkiler Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	74
Tablo 33. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri..	78
Tablo 34. İnternet Kullanımı Engellendiğinde ve Alternatifler Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	79
Tablo 35. Diğer Aile Üyeleri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	81
Tablo 36. İnternet Kavramı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	82
Tablo 37. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri..	83
Tablo 38. İnternet Gün İçerisinde Kullanımı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	84
Tablo 39. İnternet Gün İçerisinde Kullanıma Bağlı Ortaya Çıkan Durumlar Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	87
Tablo 40. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri..	90
Tablo 41. İnternet Kullanımı Engellendiğinde ve Alternatifler Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	91
Tablo 42. Diğer Aile Üyeleri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri.....	92

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1. Cinsiyet Değişkenine Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Etki Büyüklüğü Verisi İçeren Çalışmaların Huni Saçılım Grafiği.....44
- Grafik 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Etki Büyüklükleri Orman Grafiği.....46
- Grafik 3. İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulama Yılı Moderatörünün Analiz Sonuçları Grafiği.....50

KISALTMALAR LİSTESİ

YİBTKF: Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ARPA: Advanced Research Projects Agency

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

DSM: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

HBTKA: Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması

Covid 19: Korona virüs hastalığı 2019 (COVID-19) şiddetli akut solunum sendromu koronavirüsü 2 (SARS-CoV-2)'nin neden olduğu bulaşıcı bir hastalık.

Ö1 ... Ö14: Öğrenci 1 ... Öğrenci 14

V1 ... V9: Veli1 ... Veli 9

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; problem durumu, amaç, önem, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Birey var olduğu günden beri ilerleme ve gelişme hareketinin içerisinde olmuştur. İnsanlığın tarihine baktığımızda “tarım toplumu”, “sanayi toplumu” ve “bilgi toplumu” dönemlerini görülmektedir. Son yarım asırlık dönemde teknolojiye değişim ve hızlı ilerleme, bilginin basılı araç gereçlere oranla baş döndürücü bir şekilde hızla dolaşımına yol açarken toplumun bir parçası olan bireyin daha hızlı, daha belirgin, daha kontrolsüz ve doğrudan bilgiyle etkileşimine sebep olmuştur (Yılmaz, 2016). Geçmişte insanoğlunun bilgiye erişimi kitaplar, dergiler gibi basılmış olan araç gereçlerle birlikte bu araç gereçlere ulaşabilen kütüphanelerden yararlanılarak sağlanırken günümüz koşullarında ise bilgi ve iletişim alanlarındaki gelişmeler sonucunda ulaşılan teknolojilerin ürünleri olan bilgisayarlar ve İnternet’in, insanoğluna bu konularda sağladığı geniş özgürlük sayesinde web tabanlı oluşturulan kaynaklarda yer alan bilgi, belge, döküman ve sanal kütüphanelerden yararlanmaya başlanmıştır. Bu durumun daha yoğun ve hızlı biçimi yerini cep telefonları ve İnternet üzerinden gerçekleştirilen iletişime bırakan telefon aracılığıyla da yaşanmaktadır (Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007).

İnternet, yer küre üzerinde birden fazla bilişim teknolojileri ürünü olan araç gerecin birbirine bağlı olduğu tüm Dünya’da yayılmış irili ufaklı milyonlarca bilgisayarlardan oluşan ve bütün Dünya’da daha da yaygınlaşan ve sürekli büyümeye devam eden bir iletişim ağıdır (Dede, 2004; Tarcan, 2005). Günümüzde inanılmaz bir hızla gelişmekte olan teknoloji bireylerin yaşamlarının bir parçası olmayı sürdürmekte ve her gün biraz daha bireyin yaşamının daha çok alanında yer edinmektedir (Dinç, 2010). İnternet’in birey yaşamındaki yeri ve önemi giderek artmaktadır.

İnternet, yüzlerce lokomotif ve binlerce vagonun aynı demir yolu üzerinden belirli bir program doğrultusunda hareket etmesine olanak sağlayan demiryoluna benzetilebilir. Başka bir ifadeyle yüzlerce omurgası olan, binlerce omurgalar arası bağı içerisinde barındıran, on binlerce hizmet sağlayıcıdan oluşan bir sistem aracılığıyla Dünya üzerinde milyonlarca kişiye hizmet sunuyor (Uludoğan, 2002). İnterneti, bu özellikleri nedeniyle, toplumun tüm kesimlerinden bireyler kullanmaktadır. İlkokul öğrencilerinden yani çocuklardan ileri yetişkinlere kadar geniş bir kitleyi İnternet'te bulmak mümkündür (Tarcan, 2005). Internet World Stats'ın 2019 Haziran verilerine göre, Dünya genelindeki yaklaşık 7 milyar 162 milyon nüfusun yaklaşık 4 milyar 263 milyonu yani %58.8'i İnternet kullanıcısı olduğu, Türkiye'deki İnternet kullanıcısı sayısının ise yaklaşık 83 milyon nüfus içerisinde yaklaşık 69 milyon olduğu ve bu değer nüfusumuzun % 83.3'ünün İnternet kullanıcısı olduğuna işaret ettiği belirtilmektedir (www.internetworldstats.com). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarında 2019 yılında Türkiye'de İnternet kullanıcı oranı % 75.3 iken hanelerde İnternet erişim oranı % 88.3 'dür(www.tuik.gov.tr).

Dünya genelinde İnternet kullanımının hızla yaygınlaşmasına paralel olarak, sunduğu hizmetlerde de çeşitliliğinin artması ve her yaş grubundan bireye hitap etmesi, bireylerin hayatında önemli değişikliklere yol açmış ve pek çok yönden kolaylığı beraberinde getirmiştir. Örneğin, bireyler mobil bankacılık üzerinden her türlü ödemelerini İnternet yoluyla kolaylıkla yapabilmelerinin yanı sıra alışveriş yapma, müzik dinleme, film izleme, istediği her bilgiye erişim, haberleşme, oyun oynama gibi birçok etkinliği oturduğu yerden anında gerçekleştirebilmektedir (Acat, 2019). Fakat bireyin günlük yaşamının her alanında interneti yaygın biçimde kullanması bazı problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnternetin amacı dışında ve aşırı kullanılmasıyla birlikte İnternet bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı, sanal oyun bağımlılığı, siber zorbalık, iletişim ve sosyalleşme sürecinde aksamalar, aile içi sorunlar, akademik başarısızlık, öfke ve saldırganlık düzeylerinin artması gibi problemler ergenleri etkilemektedir (Makas, 2008; Acat, 2019).

Ergenlik bireyin yaşamında çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine geçişin

gerçekleştiği biyolojik, sosyoduygusal ve bilişsel gelişimleri ve değişimleri içeren 10-13'lü yaşlarda başlayan, 20'li yaşlara doğru son bulan bir gelişimsel dönemdir. Ergenliğin tanımı sadece yaşın değil, sosyokültürel etkilerin de dikkate alınmasını gerektirir. Ergenliğin önemli gelişim görevlerinden biri de yetişkinlik için hazırlıktır. Kısaca herhangi bir kültürün geleceği de ergenleri geleceğe ne kadar etkili hazırladığına bağlıdır. Ergenlik dönemi süreçleri, biyolojik, bilişsel ve sosyoduygusal, cinsel işlevler gelişiminden, soyut düşünme ve bağımsızlığa kadar değişmektedir (Santrock, 2014).

Ayrıca ergenlik dönemi bireyin geleceğini şekillendireceği akademik ve mesleki kararlar alması gereken önemli yıllardır. İnternet'in kolay ulaşılabilirliği ve bireyin günlük yaşamını planlamadan yaşıyor olması, İnternet bağımlılığı riskini arttırmaktadır (Reiner ve diğerleri, 2017). Yaşamımızın hemen hemen her alanında yer edinerek bizlere kolaylıklar sağlayan İnternet günümüzün vazgeçilmesi mümkün olmayan önemli teknoloji ürünü olmasının yanında sınırsız ve kontrolsüz kullanımı özellikle çocuklar ve ergenler üzerinde fiziksel ve psikososyal yönden olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Eftekin, 2015). Bu risk faktörü bireyin gelişim dönemleri içerisindeki en kritik gelişim ödevlerini kapsayan ergenin gelişimsel süreçlerine önemli ölçüde zarar vermektedir. Çocuk ve gençlerin günlük ortalama 4-5 saatten daha fazla zamanını dijital ekran karşısında geçirdikleri saptanmıştır (Arnas, 2005).

Dinç (2010) göre çocuk ve gençlerin İnternet başında geçirdikleri süre arttıkça yüksek düzeyde paranoid, fobik, somatize, obsesif, anksiyeteli, depresif, hostile düşünce biçimlerine sahip olduğu, düşünce süreçleri ile kişilerarası ilişkilerin bozulduğu ve bu kişilerin genel sağlık durumlarının kötüleştiği görülmektedir. Bu bağlamda, günümüzde bireyin yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelen İnternet'in yoğun kullanımının ortaokul ve lise öğrencileri olan ergenlerde kullanım düzeylerinin hangi yönde ve ne düzeyde olduğunun tespit edilmesi önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul ve lisede öğrenimini sürdüren öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyleri ve problemlili İnternet kullanımı durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelemek ve İnternet bağımlılığı düzeyleri ve problemlili İnternet kullanımı durumları hakkında derinlemesine bir araştırma yapmaktır. Araştırmanın birinci basamağında meta analiz yöntemi kullanılarak, cinsiyetin İnternet bağımlılığı düzeylerine olan etkisini konu alan çalışmalar incelenerek, cinsiyet faktörüyle İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci basamağında ise nicel ve nitel modellerin birlikte kullanıldığı karma yöntemlerden (mixed method) Açıklayıcı Sıralı Desenden faydalanılarak ortaokul ve lisede öğrenimlerine devam eden öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeylerinin hangi yönde ve ne düzeyde olduğunun tespit edilmesi planlanmıştır. Araştırmada ortaokul ve lisede öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin İnternet bağımlılık durumları ve problemlili İnternet kullanımının incelenmesi aşağıdaki şekilde olacaktır.

- 1- İnternet bağımlılığı ve problemlili İnternet kullanımı düzeyi öğrencilerde cinsiyete göre genel etki büyüklüğü nedir? (Meta-analiz)
- 2- İnternet bağımlılığı ve problemlili İnternet kullanımı düzeyi öğrencilerde (aşağıda sıralanan demografik değişkenlere göre) farklılaşmakta mıdır?
  - Cinsiyete göre
  - Okul kademesine göre
  - Kardeş sayısına göre
  - İnternet erişiminde kullanılan araca göre
  - Öğrenciye ait akıllı telefon olup olmaması durumuna göre
  - Günlük ortalama İnternet kullanım süresine göre
  - Kullanılan İnternet hizmet türüne göre
  - İnternet'i kullanım amaçlarına göre
  - Sosyal medya kullanım durumuna göre
  - Anne öğrenim durumuna göre

- Genel olarak algılanan anne tutumuna göre
- Baba öğrenim durumuna göre
- Genel olarak algılanan baba tutumuna göre
- İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre
- Ailenin sosyoekonomik durumuna göre

3- İnternet bağımlılığı düzeyi ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4- İnternet bağımlılığı ve problemlili İnternet kullanımı konusunda; (Nitel)

4a- Öğrencilerin görüşleri nelerdir?

4b- Velilerin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnternet, icadından sonraki yıllarda bilgi arama amacıyla kullanılırken, 90'lı yıllardan itibaren ticaret amacıyla da kullanılmaya başlanmıştır. Aradan geçen 20 yıldan fazla zaman diliminde İnternet'in bilgilenmeden alışverişe, yeni arkadaşlar edinmekten bankacılık işlemlerine, iletişimden eğlenceye, para kazanmaktan cinselliğe kadar birçok farklı amaç için kullanıldığı söylenebilir. Yapılan literatür incelemesi sonucunda ortaokul ve lise kademelerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri ve problemlili internet kullanım durumları konusunda detaylı ve derinlemesine çalışmalara rastlanamamıştır.

Günümüzde çeşitli gerekçelerle cep telefonları ve bilgisayarlar aracılığıyla İnternet kullanımı ortaokul yıllarından itibaren yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu araştırma ile öğrencilerin 5. sınıf düzeyinden 12. sınıf düzeyine kadar İnternet bağımlılığı ve problemlili İnternet kullanımı konusunda detaylı ve derinlemesine çalışmalara fazla rastlanamamıştır. Bu çalışma ile örgün eğitim 5. sınıf düzeyinden 12. sınıf düzeyine kadar İnternet bağımlılığı ve problemlili İnternet kullanımı konusuna dair detaylı ve veli durumlarını da göz önünde bulundurarak derinlemesine bir araştırma yapılması planlanmıştır.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda İnternet bağımlılığı ve problemlı İnternet kullanımının yoğun olarak karşılaşıldığı ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik hazırlanacak önleyici ve sağaltıcı psikoeğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı beklenmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda İnternet bağımlılığı ve problemlı İnternet kullanımını konusunda yapılan araştırmaların sayısının sınırlı olduğu görölmüştür. Bu araştırmanın bu bağlamda literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Araştırma sonuçlarına göre araştırmacılara, okul psikolojik danışmanlarına, öğretmenlere, anne babalara önerilerde bulunulmuştur.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1.4.1. Bu araştırmanın katılımcıları 2019-2020 eğitim öğretim yılı Malatya ili Yeşilyurt ve Battalgazi merkez ilçe sınırları içerisinde bulunan ortaokul ve lisede öğrenimlerini sürdüren bütöün sınıf düzeylerindeki öğrenciler ve bu öğrencilerin velilerinden gönöllü olarak katılanlarla sınırlıdır.

1.4.2. Bu araştırma kullanılan veriler; Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, araştırmacı tarafından oluşturulan İnternet Kullanım Durumları Anketi ve kişisel bilgi formundan elde edilecek verilerle sınırlıdır.

1.4.3. Araştırma Ocak 2020 yılında Dünya'yı etkisi altına alan Covid 19 pandemisi nedeniyle katılımcıların online ve telefon görüşmesi yolu ile sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

1.5.1. Öğrenciler İnternet kullanımında bağımlılık ve problemlı kullanım durumu yaşayabilir.

1.5.2. Öğrencilerde İnternet kullanımında bağımlılık ve problemlı İnternet kullanımı tespit edilebilir.

1.5.3. Öğrenciler İnternet bağımlılığı ve problemlı İnternet kullanımıyla ilgili görüşlerini samimi bir biçimde paylaşabilirler.

1.5.4. Veliler öğrencilerinin İnternet bağımlılığı ve problemlı İnternet kullanımıyla ilgili görüşlerini samimi bir biçimde paylaşabilirler.

1.5.5. Örneklemin evreni temsil edebilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

İnternet; Dünya'daki bilgisayar ağlarının birbirine bağlanmasıyla oluşan, herhangi bir yöneticisi ve bir sınırlaması olmayan uluslararası bilgi iletişim ağıdır (<https://sozluk.gov.tr/>).

İnternet bağımlılığı; İnternet'i kullanım isteğinin kontrol altına alınamaması, İnternet'in aşırı kullanılması, İnternet olmadan geçirilen sürenin anlamlılığını kaybetmesi, İnternet olmadığında tepkisel davranışların ve psikolojik yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması ya da yaşanması ve kişinin okul, akademik başarı, kişilerarası ilişkileri, aile içi ilişkileri, iş, vb. durumlarının giderek bozulması olarak tanımlanabilir (Young, 2004).

Ortaokul; Eğitim öğretim sisteminde ikinci 4 yıla karşılık gelen ve içerisinde 5. 6. 7. ve 8. sınıfların olduğu, yaş aralığı 10-15 arasında değışen ve öğrencileri bir üst ortaöğretim kurumuna hazırlayan eğitim öğretim aşamasıdır (MEB Ortaokul Mevzuatı, 2012).

Lise; İlköğretime dayalı, dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlayan genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarıdır (MEB Ortaöğretim Mevzuatı, 2015).

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın kuramsal bilgileriyle yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmektedir.

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. İnternet

Hızlı bir biçimde bilginin artmaya ve teknolojinin gelişmeye devam ettiği günümüzde İnternet kullanım araçlarının ve İnternetin kullanımı da sürekli artmaya devam etmektedir. Bunun temel nedeni sunduğu seçenekler aracılığıyla istenilene erişimin hızlı ve kolaylığıdır (Tanrıverdi, 2012). İnternet kavramı “Interconnected Networks” sözcüklerinin kısaltmasıdır. İnternet kullanım alanları açısından yaşamımızın oldukça önemli bir parçasıdır (Uludağ, Ertekin, H., Tekin ve Ertekin, Y 2016). Türk Dil Kurumu (TDK) İnterneti; bilgisayar ağlarının birbirine bağlanmasıyla oluşan, herhangi bir yöneticisi ve bir sınırlaması olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı olarak tanımlamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). İnternet farklı fiziki ortamlarda bulunan İnternet kullanım araçları aracılığıyla binlerce kişinin istediği zaman iletişim ve etkileşim kurabildiği ağlar ya da çok yönlü bir bağlantı kurma olarak tanımlanabilmektedir (Yalçın, 2003; İnan,2010). Yaşamın birçok alanında karşılaştığımız kısa bir geçmişe sahip olan İnternetin (Şenormancı, Konkan ve Sungur, 2010) bilgiye erişimi ve iletişim kurmayı kolaylaştırmaktır (Arısoy, 2009; Ding, Zhou, Dong ve Luo, 2017).

Bu genel ağ sayesinde kişiler hızlıca bilgiye erişebilmenin ve kolay iletişim kurabilmenin yanı sıra tüm bilgisayarları ve diğer teknolojik araçları da birbirine bağlamaktadırlar (Aksoy, 2016; Korkmaz, 2017). İnternetin yaygınlaşması ile kişiler sosyal ağlara, uluslararası iletişime, bilgiye, eğlenceye ve oyuna kolayca ulaşabilmesi (Ding ve diğerleri, 2017; Reiner ve diğerleri, 2017; Xin ve diğerleri, 2018) ile İnternet kullanımını hızlı artış göstererek Dünya'nın temel bir bileşenine dönüşmektedir (Tsai ve diğerleri, 2009). Internet World Stats'ın 2019 Haziran ayı

verilerine göre, Dünya (yaklaşık 7 milyar 162 milyon) nüfusunun yaklaşık 4 milyar 263 milyonu yani %58.8'i İnternet kullanıcısı olduğu, ülkemizdeki İnternet kullanıcısı kişi sayısının ise yaklaşık 83 milyon nüfus içerisinde yaklaşık 69 milyon kişi olduğu ve bu değerın nüfusumuzun % 83.3 'ünün İnternet kullanıcısı olduğuna işaret ettiği belirtilmektedir (www.internetworldstats.com). TÜİK-HBTKA 2019 yılı sonuçlarına göre ülkemizde İnternet kullanan kişilerin oranı %75.3 ayrıca hanelerde İnternet erişim oranı ise %88.3'dür(www.tuik.gov.tr). İnternet kullanım amaçları genellikle iletişim kurmak ve bilgi paylaşmaktır (Şimşek, N., Akça, Şimşek, M., 2015).

Tablo 1

TÜİK 2019 İlk Üç Ay Verilerine Göre Kişilerin İnternet Kullanım Amaçları

Amaçlar	Toplam	Erkek	Kadın
Mesajlaşma	93,9	93,3	94,6
İnternet üzerinden telefonla görüşme/ video görüşmesi (webcam ile)	82,7	80,7	85,0
Sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma	81,4	84,5	77,7
Müzik dinlemek (Web radyosu dahil)	71,5	72,6	70,2
Çevrimiçi haber okuma	69,8	74,5	64,3
Sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanma, hastalık, beslenme, vb.)	69,3	65,9	73,2
Mal ve hizmetler hakkında bilgi arama	65,0	68,5	60,9
İnternet bankacılığı	47,1	59,0	33,0
E-Posta gönderme / alma	46,2	52,5	38,8
Kendi oluşturduğunuz metin, fotoğraf, müzik, video, yazılım vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme	42,5	44,5	40,2
Web siteleri aracılığıyla görüş paylaşma	23,6	25,8	20,9
Mal veya hizmet satışı	21,8	25,8	17,0
İş arama ya da iş başvurusu yapma	10,6	11,2	9,9
Toplumsal veya siyasal bir konuda online bir oylamaya katılma	9,1	11,0	6,8

(http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028)

İnternetin gelişimindeki hızlı değişmeye en kolay uyum sağlayabilen gençler aynı zamanda İnternetin sunduğu bütün olanaklarından yararlanan büyük çoğunluğu oluşturmaktadır (İnan, 2010).

2.1.2. İnternetin Tarihsel Gelişimi

Tüm dünyamızı saran ve neredeyse her yerde kullanılan İnternet soğuk savaş yıllarında inşa edilmeye başlanmıştır. Nükleer bir saldırı durumunda iletişimin ve haberleşmenin devam etmesi amaçlanmıştır. İlk dönemlerde daha çok askeri amaçlar için kullanılmıştır. 1957 yılında Sovyetler Birliği'nin ilk uydu Sputnik'i Dünya yörüngesine yerleştirmesine karşılık Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) Savunma Bakanlığı'nın ARPA(Advanced Research Projects Agency) kuruluşuyla çalışmalar başlamış ve 1969 yılında farklı konumlardaki dört bilgisayar arasında veri transferi gerçekleştirilerek ilkler başlamıştır. Devamında askeri ihtiyaçları karşılamak amacıyla ARPANET adında bilgisayar ağı kurulmuştur (Çağiltay, 1994; Dede,2004).

1960'larda askeri amaçlı dört noktada (Santa Barbara'daki Kaliforniya Üniversitesi, Utah Üniversitesi, Stanford Araştırma Enstitüsü ve Los Angeles'taki Kaliforniya Üniversitesi) başlayan İnternet 1972 yılında artık 50 üniversite ve araştırma kuruluşunda (tamamı askeri teknolojilerle ilgili projelerdi) kullanılmaktaydı ve 1980'lerin sonunda diğer alanlarda da ihtiyaç olarak hissedilmeye başlandı ve 1984-1995 yıllarında bütün dünyaya genişlemeye başladı. Bu ağ ABD'deki araştırma kuruluşları ve üniversiteleri de içerisine katarak büyüdü. Bu süreçte İnternet'in ticari boyutu da fark edilince İnternet başlangıçtaki sınırlı boyutundan çıkarak Dünya yüzeyini kapsayan bir ağa dönüşmüştür (Bal, 2001; İçel, 2001; Gülcü ve Alan, 2003; Dede, 2004;)

2.1.3. İnternetin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de İnternet teknolojisiyle ilk olarak 1987 yılında Ege Üniversitesi öncülüğünde kurulan, Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı ile tanıştı. Daha sonra Türkiye'de İnternet ile ilgili temel uygulamalar TÜBİTAK-ODTÜ (TRNET: Türkiye İnternet Proje Grubu) iş birliğiyle DPT'nin bir projesi olarak 12 Nisan 1993'te gerçekleşmiştir. Ankara-Washington arasındaki oluşturulan 64 kbit/sn hızındaki kiralık hat ODTÜ'den uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuştur. 1994 yılından itibaren firmalara ve kurumlara İnternet kullanıcı hesapları verilmesiyle

birlikte 1994'te Ege Üniversitesi, 1995'te Bilkent Üniversitesi, 1995'te Boğaziçi Üniversitesi, 1996'da İTÜ bağlantılarını gerçekleştirmiştir (İçel, 2001; Gülcü ve Alan, 2003; Dede, 2004).

1998'de Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı içerisinde İnternet Üst Kurulu oluşturuldu ve çalışmalarını sürdürmeye devam etti. İnternet Üst Kurul'u 8-21 Nisan tarihlerini "İnternet Haftası" olarak ilan etti. Günümüzde Türkiye'de İnternet servis sağlayıcısı altyapıların büyük çoğunluğu Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye aittir. Diğer İnternet servis sağlayıcıları İnternet yurt dışı ve yurt içi bağlantılarını Türk Telekom üzerinden kiraladıkları hatlar aracılığıyla yapmaktadırlar. Türkiye İnternet kullanıcı sayısı en hızlı artan ülkelerden biridir (Dede, 2004). Aşağıda Tablo 2'de Türkiye'deki son yıllardaki İnternet erişimi ve İnternet kullanımı verileri verilmektedir.

Tablo 2

TÜİK Verilerine Göre Yıllara Göre Hanelerde İnternet erişimi ve İnternet Kullanımı

Yıllar	Hanelerde İnternet Erişimi %	İnternet Kullanımı %
2010	41,6	41,6
2011	42,9	45,0
2012	47,2	47,4
2013	49,1	48,9
2014	60,2	53,8
2015	69,5	55,9
2016	76,3	61,2
2017	80,7	66,8
2018	83,8	72,9
2019	88,3	75,3

(http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028)

2.1.4. Bağımlılık

Bağımlılık birçok şekilde tanımlanabilen geniş anlama sahip bir kavramdır. Beyinle bağlantılı olarak anormal seyir gösteren bir davranışı ya da durumu gösteren bağımlılık, bir kişi, nesne ya da varlık karşısında durdurulamayan aşırı istek durumu olarak tanımlanır (Uzbay, 2009). TDK bağımlılığı; bağımlı olma durumu, tabiiyet yani bir şeye veya bir kimseye bağlı olma, bağımlılık olarak tanımlamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). Kronik bir beyin hastalığı olan bağımlılık, bir maddenin fiziksel, sosyal ya da ruhsal sorunlar oluşturmalarına rağmen alımına bir başka ifadeyle kullanımına devam edilmesi, bırakma isteğine rağmen bırakılmaması ve maddeyi alma isteğinin sonlandırılmamasıdır (<https://alo191uyusturucu.saglik.gov.tr>). Literatür incelendiğinde bağımlılığın; madde bağımlılığı (alkol, uyuşturucu, sigara gibi bağımlılıklar) ve davranışsal bağımlılık (yemek yeme, kumar oynama, İnternet, alışveriş gibi bağımlılıklar) olarak iki temel düzeyde ele alındığı görülmektedir (Yıldız, 2014). Bağımlılık, bir davranışı kontrol edememe ya da bir maddeyi kullanmayı bırakamama durumu şeklinde tanımlanmaktadır (Egger ve Rauterberg, 1996).

2.1.5. İnternet Bağımlılığı

Günümüzde İnternet kullanımındaki hızlı artış nedeniyle İnternet bağımlılığı kavramı ortaya çıkmıştır. Amerika, Avrupa ve Asya ülkeleri başta olmak üzere İnternet bağımlısı kişi sayısı artmaktadır. Çin ve Tayvan gibi ülkelerde “elektronik afyon” veya “dijital uyuşturucu” terimi kullanılmaktadır (Dinç, 2017). Bu kavram 1995 yılında ilk kez Dr. Ivan Goldberg tarafından ortaya atılmıştır (Ögel, 2017). Ancak İnternet bağımlılığı ile ilgili bilimsel tartışmalar 1996-1997 yıllarında Young’la başlamıştır (Eşgi, 2014). İnternet bağımlılığı henüz DSM (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder) kitabında bir hastalık olarak tanımlanmamıştır, literatür incelendiğinde araştırmacılar İnternet bağımlılığı, siber bağımlılık, İnternet kullanım bozukluğu, problemlı İnternet kullanımı, aşırı İnternet kullanımı, patolojik İnternet kullanımı gibi kavramları kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir (Çakır, Horzum ve Ayas, 2013; Ögel, 2017). İnternet bağımlılığı; İnternet’in aşırı kullanımı ve kullanım kısıtlandığında veya erişilemediğinde kişinin

rahatsızlık hissettiği, dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlanmaktadır (Ayas ve Horzum, 2013).

2.1.5.1. Etiyoloji

Günümüzde İnternet'in her yaştan kişiye hitap etmesi, erişim ve kullanım kolaylığının sonucunda gelen İnternet bağımlılığının etiyojisi tam olarak belirlenememiştir (Mitchell, 2000). Psikiyatrik bozuklukların tamamında olduğu gibi etiyojisinde multifaktöriyel etkenlerin rol oynadığı düşünülmektedir. İnternet bağımlılığının neden sadece kullanan bazı kişilerde bağımlılık geliştirdiği merak edilen ve cevap bekleyen bir sorudur. İnternet bağımlılığını anlamada farklı etiyojik modeller sunulmuştur (Bostan, 2015).

2.1.5.2. Bilişsel Davranışsal Teori

Bilişsel davranışsal model İnternet bağımlılığını anormal biliş ve düşüncelere eşlik eden uygunsuz davranışlar ve bunların pekişmesi olarak açıklamaktadır. Olumsuz bilişsel şemalar ile pekiştireçler İnternet'te şekillenir devamında uyumsuz şemalar gelişir, bu da problemi çözme gibi uyumsal tepkileri engeller ve kişinin İnternet kullanımı ile uygun olmayan bilişleri arasında bir döngü oluşturur (Davis, 2001). Davis kullanım amacına göre patolojik İnternet kullanımının özgül ve yaygın şeklinde iki kategoride karşımıza çıktığını ileri sürmüştür. Özgül patolojik İnternet kullanımında daha çok içerik fonksiyonlarının (kumar, oyun, alışveriş, pornografik veya sohbet amaçlı kullanım gibi) kötüye kullanımını veya aşırı kullanımını içermektedir (Davis, 2001; Caplan, 2002; Çalışgan, 2013). Amaç hedefe ulaşmak için dolaylı olarak İnternet'in kullanılmasıdır (Şenormancı, Konkan ve Sungur, 2010). Yaygın patolojik İnternet kullanımında ise amaç olarak İnternet'in doğrudan kullanımı söz konusudur (Şenormancı ve diğerleri, 2010). Kişinin İnternet'in çok yönlülüğünü aşırı kullanımı ile aşırı zaman harcamasıdır (Çalışgan, 2013). Bu kişilerin çoğunlukla her zaman erişme ve erişilebilir olma gereksinimleri vardır. Bu kişiler yüz yüze kişilerarası iletişim yerine İnternet'te sanal iletişimi tercih etmektedirler (Caplan, 2002).

2.1.5.3. Sosyal Beceri Eksikliği Teorisi

Caplan tarafından Davis'in bilişsel davranışsal teorisine göre oluşturulan bu teori de İnternet bağımlılığında kişilerin psikiyatrik rahatsızlıkların ya da kişilik problemlerinin olması etkilidir. Yani sosyal izolasyon, depresyon, özgüven gibi problemi olan kişiler yüz yüze iletişim yerine daha az riskli, kolay ve cazip gördükleri sanal iletişimi tercih ederler. Çünkü bu kişiler için İnternet ortamında sunulan sanal dünya daha caziptir. Bu sebeplerden dolayı İnternet'in aşırı kullanımı başlar ve devamında İnternet bağımlılığı oluşur (Caplan, 2002). Caplan (2005) yapmış olduğu araştırmasında İnternet'te sosyal etkileşimi tercih etme davranışı ile sosyal kontrol yeteneği arasında negatif ilişki, İnternet kullanımının olumsuz sonuçlarıyla takıntılı İnternet kullanımı arasında pozitif ilişki saptamıştır. Kişilerin yüz yüze iletişim yerine İnternet'teki sosyal etkileşimi tercih etmelerinin nedeni bunu daha rahat, etkili ve güvenilir bulmalarındır (Caplan, 2003). Buna göre kişinin sosyal beceri eksikliğinden kaynaklı olumsuz bilişleri nedeniyle bunlardan kurtulabilme, dilediği kişiye dönüşebilme, kendisini daha iyi hissedebilme gibi sebeplerden ötürü İnterneti aşırı kullanmaya başlaması, İnternet'te çok fazla zaman geçirmesi ve devamında İnternet bağımlısı olması şeklindeki döngü olarak ifade edilebilir.

2.1.5.4. Kültürel Mekanizma Teorisi

Kültürel mekanizma teorisi, İnternet bağımlılığının, İnternet kullanım araçlarının ve İnternet kullanımının kolay erişilebilir ve kullanılabilir olduğu yerlerde ortaya çıktığını ifade eden bir yaklaşımdır. Bu teoriye göre İnternet bağımlılığının, İnternet kullanım araçlarına ve İnternet kullanımına erişebilmenin ve kullanabilmenin kısıtlı veya zor olduğu gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerde diğer ülkelerin aksine daha az rastlanacağı ayrıca ABD, Çin ve Güney Kore benzeri ülkelerde erişim ve kullanımın kolay olduğu için İnternet bağımlılığı daha fazladır (Shaw ve Black, 2008).

2.1.6. İnternet Bağımlılığı Belirtileri

Genel olarak İnternet bağımlılığı belirti ve bulguları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Kişinin kendi sağlığını göz ardı etmesi, fiziksel aktivitelerinde azalma, kişilerarası ilişkilerini ihmal etmesi, İnternet kullanım araçlarında daha fazla zaman geçirme isteği, İnternet kullanımı ile ilgili sürekli devam eden zihinsel meşguliyet, hayal ve fanteziler kurma, İnternet kullanımıyla ilgili yalan söyleme, sosyal izolasyonda artış, kişilerarası ilişkilerde bozulma, aşırı İnternet kullanımı nedeniyle okul, iş veya aile yaşamında problemler yaşama, aşırı İnternet kullanımı davranışını kontrol edememe, bu problemi inkar etme ve her şeye rağmen davranışı sürdürme, İnternet'e erişilemediğinde ya da kısıtlandığında anksiyete, öfke, kızgınlık ve yoksunluk belirtileri gösterme (Gökçearslan ve Günbatar, 2012; Taylan, Kara ve Durğun, 2017).

2.1.7. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

İnternet bağımlılığı henüz DSM (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder) kitabındaki tanımlamalar içerisinde yer almamaktadır fakat bu bölümde bu kavramla ilgili araştırmalar yapan ve tanı ölçütleri oluşturan araştırmacıların ortaya koyduğu ölçütlere yer verilmiştir.

Young (1996) İnternet bağımlılığını bir psikiyatrik rahatsızlık olarak ifade etmiştir. Young İnternet bağımlılığı düzeylerini belirleyebilmek diğer bir ifadeyle ölçebilmek amacıyla DSM-IV''te yer alan patolojik kumar oynama ölçütlerinden yola çıkarak 8 ölçüt geliştirmiş ve bir dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlamaktadır:

Kişinin;

- İnternet'le aşırı meşgul olduğunu düşünmesi
- İnternet'te daha çok kalması gerektiğini hissetmesi.
- İnternet kullanımını kontrol etme, kesme ya da durdurma ile ilgili defalarca

başarısız girişimi olması.

- İnternet kullanımını durdurma ya da kesme girişimlerinde huysuz, huzursuz, sınırlı veya üzüntülü hissetmesi.
- Başlangıçta planladığından daha uzun süre İnternet'te zaman geçirmesi.
- İnternet'in kullanımından kaynaklı önemli bir ilişkinin, işin, eğitimin ya da mesleki fırsatın tehlikeye girmesi ya da kaybetmeyi göze alma.
- İnternet kullanım boyutunu gizlemek için bireyin aile üyelerine ya da yaşamındaki diğer bireylere yalan söylemesi.
- Yaşadığı sorun ya da problemlerden kaçış yolu (stres, anksiyete, depresyon vb. tükenmişlikten kurtulma/kurtulabilme aracı) ya da uzaklaşmak amacıyla İnternet'i kullanma (Young, 1996). Young (2007), İnternet bağımlılığını sanal seks bağımlılığı, sanal ilişki bağımlılığı, aşırı bilgi yükleme, İnternet zorunluluğu ve bilgisayar bağımlılığı şeklinde beş alt başlıkta düzenlemiştir.

2.1.8. İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri

Günümüzde İnternet'in toplumun büyük çoğunluğu tarafından erişilebilir ve kullanılabilir olması şüphesiz kişilerin günlük yaşamlarını kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra İnternet kullanımının artmasıyla beraber İnternet'in kötüye kullanımı, sanal/online/dijital bağımlılık türleri, siber zorbalık, İnternet bağımlılığı gibi bazı sorunlarda ortaya çıkmaya başlamıştır (Çakır ve diğerleri, 2013; Dinç, 2017). Ergenler ile ilgili yapılan bir başka çalışma da uzun süreli İnternet'in kontrolsüz kullanımından kaynaklı, fiziksel açıdan iskelet problemi, kilo problemleri, göz sağlığı problemi, baş ve boyun ağrısı gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını saptanmıştır (Muslu ve Bolışık, 2009). Özellikle öğrencilerde İnternet bağımlılığı kişinin hem kişisel hem de akademik gelişimini negatif yönde etkilemektedir (Cengizhan, 2005).

İnternet bağımlılığı, kişilerin yaşamında bir ya da daha fazla alanda olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır örneğin; kişilerin kişilerarası ilişkilerini bozulması, yetişkinlerde iş ve kariyer performanslarında düşüş, öğrencilerde yeme alışkanlıklarında, uyku düzenlerinde, kas iskelet sistemlerinde, akademik

başarılarında, okul içi yaşantılarında ve fiziksel sağlıklarında bozulmalar, aile içi iletişim çatışmaları, günlük yaşamın işleyişinde aksamalar, yüz yüze iletişimde zorlanma gibi durumlar yaşanabilir (Young, 1998; Cengizhan, 2005; Chou, Condron ve Belland, 2005; Şendağ ve Odabaşı, 2007; Esen, 2010; Göka ve Tıkır, 2012).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın konusuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalara yer verilmektedir.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Ortaokul ve lise öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada İnternet bağımlılıkları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmaya ortaokul ve lisede eğitim öğretim gören 524 öğrenci (249 erkek, 275 kız) katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin İnternet bağımlılık düzeylerinin; cinsiyete göre erkek öğrencilerin daha yüksek olduğunu, anne öğrenim durumuna göre öğrenim düzeyi yükseldikçe arttığını, İnternet'e evden bağlanan ve bilgisayarı olan öğrencilerin puanlarının yüksek olduğu, İnternet'i oyun oynama ve chat yapma amacıyla kullanan öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu, öğrencilerde disiplin cezası alanların puanlarının daha yüksek olduğu ve akademik başarı durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığını belirtmektedir (İnan, 2010).

Lise öğrencileriyle yapılan araştırmada İnternet bağımlılığının çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Araştırmaya İnternet bağımlısı olan ve olmayan toplam 807 ergen (509 erkek, 298 kız) katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre iletişim becerisinin, akademik not ortalamasının ve cinsiyetin İnternet bağımlılığının anlamlı birer yordayıcısı olduğunu belirtmektedir (Taçyıldız, 2010).

Şahin (2011) Yedinci ve sekizinci sınıflarda öğrenimlerine devam eden 710 öğrencinin (347 erkek, 363 kız) İnternet bağımlılık düzeylerini belirlemeye dönük gerçekleştirdiği çalışmasında ailenin sosyoekonomik durumu arttıkça öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin arttığını ayrıca İnternet kullanım süresi arttıkça ve İnternet'i oyun oynamak ve sohbet etmek amaçlarıyla kullanan öğrencilerin İnternet bağımlısı veya İnternet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiklerini belirtmektedir.

Yar (2012) ruhsal bozukluğu olan ve olmayan ergenlerde İnternet bağımlılığı yaygınlığı adlı çalışmasında birden fazla ruhsal bozukluğu olanların İnternet bağımlılığı gelişim riskinin daha fazla olduğunu ve çevrimiçi oyun oynamanın İnternet bağımlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Çalışgan (2013) tarafından 632 sekizinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada İnternet bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, yaş ve evde İnternet bağlantısı olma durumlarına göre farklılaşmadığını, haftalık İnternet kullanım süreleri ve öğrencilerin İnternet'te kendilerini özgür hissetme durumlarına göre farklılaştığını belirtmektedir.

Derin (2013) lise öğrencilerinden oluşan 794 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmada cinsiyete göre erkeklerin, akademik başarı durumuna göre orta ve altı düzeyinde başarısız olanların ve gelecek beklentisi olumsuz olan öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğunu ayrıca İnternet'e kafeden ve cep telefonundan bağlananların, oyun oynama, sosyal medya kullanımı ve diğer amaçlarla bağlananların İnternet bağımlılığı olasılıklarının arttığını belirtmektedir. İnternet kullanım süresinin artması İnternet bağımlılık olasılığını arttırdığını ayrıca öznel iyi oluş alt ölçeklerinden olumlu duygular ve ilişki doyumu internet bağımlılığı ile negatif yönde ilişkilidir, yaşam doyumu ise internet bağımlılığıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Doğan (2013) tarafından ergenlerle gerçekleştirilen bir araştırmada ergenlerde İnternet bağımlılığının yaygınlığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya yaşları 12-18 arasında değişen 546 ergen (269 erkek, 277 kız) katılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan analizlere göre araştırmaya katılan ergenlerde İnternet bağımlılığı yaygınlığının %12.6 olduğu belirlenirken risk grubunda yer alanları ise %38.5 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca boş zaman etkinlikleri, İnternet'te haftalık geçirilen süre, İnternet'in gün içerisindeki kullanım zamanı, kullanımda günlük işlerin aksaması, İnternet kullanımının uyku düzeni ve öğretmen ilişkileri üzerinde olumsuz etkisinin olması, yemek düzenini etkilemesi değişkenlerinin İnternet bağımlılığını yordadığını belirtmektedir.

İşleyen (2013) 1134 lise öğrencisiyle yaptığı çalışmasında otoriter ana-baba tutumlarının, demokratik ana-baba tutumlarının ve utangaçlık düzeylerinin öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin anlamlı yordayıcıları olduğunu belirtmektedir. Ayrıca lise öğrencilerinin İnternet bağımlılığıyla koruyucu ve istekçi ana-baba tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtmektedir. Ve örneklem grubundaki öğrencilerin İnternet bağımlılığı yaygınlığını %7 olarak belirtmişlerdir.

Toraman (2013) tarafından 10.11. ve 12. sınıflarda okuyan (664 kız ve 638 erkek) 1302 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada, cinsiyete açısında erkeklerin İnternet bağımlılığının daha yüksek olduğunu, öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleriyle akademik başarı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve sosyal ağ kullanımıyla İnternet bağımlılık düzeyleri arasında da anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir.

Korkmaz (2014) tarafından 100 lise öğrencisi üzerinde yürütülen araştırmada İnternet bağımlılığıyla depresyon, stres, anksiyete, İnternet kullanım amacı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde İnternet bağımlılığının stres düzeyiyle ilişkili olmadığı fakat eğitim durumu, depresyon, anksiyete, sohbet amaçlı ve arkadaş bulma amaçlı İnternet kullanımıyla anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2014) ergenlerde (518 ergen 261 kız ve 257 erkek) yürüttüğü araştırmada İnternet bağımlılığı ile ergenlik problemlerinin ve problemlerle başa çıkma yöntemlerinin ilişki düzeyini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet, yaş ve sınıf düzeylerine göre öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını fakat İnternet bağımlılığıyla ergenlerin problemleri ve problemlerle başa çıkma becerileri arasında anlamlı ilişkilerin var olduğunu belirtmektedir.

Binali (2015) lise öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırmada internet bağımlılığı ile kişilik özellikleri ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Bir meslek lisesinin 11. ve 12.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırmaya 367 (258 kız ve 109 erkek) öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri ile cinsiyet, sınıf düzeyleri, akademik ortalamaları, günlük ve haftalık İnternet kullanım süreleri, İnternet kullanım amaçları, İnternet'te en çok girilen sitelere ve kişilik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır fakat yaş ve sosyoekonomik düzeyleriyle İnternet bağımlılığı arasında anlamlı farklılıklar saptanmamıştır.

Apakgün (2015) ergenlerle gerçekleştirdiği araştırmada İnternet bağımlılığı ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma 3 farklı ortaokulda 102 öğrencinin (40 erkek, 62 kız) katılımıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucundaki analizlere göre ergenlerde İnternet bağımlılığının algılanan sosyal destekle negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir.

Eftekin (2015) 186'sı kız ve 15'si erkek 343 lise öğrencisiyle gerçekleştirmiş olduğu çalışmada öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre değişmediğini fakat öğrencilerin sınıf düzeyine, anne ve baba öğrenim durumlarına göre, sosyoekonomik düzeylerine göre, İnternet'e bağlanılan yere göre İnternet bağımlılık düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığını belirtmektedir.

Aksoy (2016) ergenlerle yürüttüğü bir araştırmada problemlerle baş etme becerilerinin ve şema mekanizmalarının İnternet bağımlılığıyla ilişki düzeyi incelenmiştir. Araştırma yaşları 14-18 arasında değişen her sınıf düzeyinden lise öğrencilerinden toplam 147 öğrencinin (75 kız ve 72 erkek) katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde İnternet bağımlılığı düzeyleri ile boyun eğicilik, yetersiz özdenetim ve kusurluluk şemalarıyla arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir.

Beşaltı (2016) lisede her sınıf düzeyinde 369'u kız ve 223'ü erkek 592 öğrenciyle gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre, okul türüne göre, akademik başarıya göre, kardeş sayısına göre ve yaşa göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ayrıca öğrencilerin kişilik

özellikleri ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişkinini saptandığını belirtmektedir.

Yıldız (2016) ergenlerle yaptığı bir araştırmada benlik saygısı ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya yaşları 12-17 arasında değişen 289 öğrenci (157 kız ve 132 erkek) katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaşlarına göre İnternet bağımlılık düzeylerinin farklılaştığını, 16-17 yaş grubundaki öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Ayrıca öğrencilerin geniş aile de ya da çekirdek ailede yaşamları açısından, sosyoekonomik düzeyleri açısından ve ailenin İnternet kullanımına müdahale etmesi veya etmemesine göre İnternet bağımlılık düzeylerinin farklılaşmadığını belirtmektedir.

Bulut (2017) tarafından yapılan araştırmada ergenlerde demografik özelliklerin, ebeveynlerden algılanan kontrolün ve sosyal desteğin internet bağımlılığını ne düzeyde yordadığı araştırılmıştır. Araştırma 581 ergen (302 kız ve 279 erkek) katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerde anne babadan algılanan psikolojik kontrol ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişkinin olduğunu ayrıca anne babadan algılanan davranışsal kontrol ve aileden algılanan sosyal destek ile ergenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı ve negatif yönlü ilişkilerin olduğunu belirtmektedir. Çoklu regresyon sonuçlarında öğrencilerin bulunduğu sınıf, ana-babadan algılanan psikolojik kontrol ve ergenin annesinden algıladığı davranışsal kontrolün ergenlerin İnternet bağımlılık düzeylerini istatistiksel açıdan önemli düzeyde yordadığını belirtmektedir.

Demir (2017) tarafından ergenlerle yürütülen bir araştırmada İnternet bağımlılığı ile okula bağlanma, akademik erteleme ve akademik güdülenme arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma farklı lise türlerinden seçilen 689 öğrenci (306 erkek ve 383 kız) ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde İnternet bağımlılığının akademik erteleme ile pozitif yönde, akademik güdülenme ile negatif yönde anlamlı ilişkinin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca İnternet bağımlılığının okula bağlanmayı ise dolaylı yoldan negatif olarak etkilediği

belirtmektedir.

Gencer (2017) tarafından ortaokul öğrencileriyle yapılan araştırmada öğrencilerin siber zorbalık davranışlarıyla internet bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Araştırma 7. ve 8.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir ve altı farklı okuldan 777 ergen (387 erkek, 390 kız) araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin sınıf düzeyleri, anne öğrenim durumları, baba öğrenim durumları, evdeki kitap sayısı, çalışma masası ve kişisel bilgisayar olup olmaması durumuna, evde İnternet olup olmaması durumu ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında farklılık saptanmamıştır. Fakat cinsiyet ile İnternet'in kullanıldığı yere göre anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerde İnternet bağımlılığı ile siber zorbalık davranışları arasında orta düzeyde pozitif ilişkinin olduğunu belirtmektedir.

Karagöz (2017) ortaokul 6. ve 7.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada öğrencilerde bilgisayar oyun bağımlılığının ve internet bağımlılığının yaygınlığını ortaya koymayı esas almıştır. Araştırma 11-13 yaş aralığında olan 740 öğrenci (385 erkek, 355 kız) ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre evinde İnternet olanların, İnternet'i uzun süre kullananların, İnternet'i müzik dinlemek ve video film izlemek amaçlarıyla kullananların, İnternet'i erken yaşlarda kullanmaya başlayanların İnternet bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. İnternet'i ders çalışma ve bilgi edinme amaçlarıyla kullananların İnternet bağımlılık düzeyleri düşük olduğunu saptamışlardır. İhmalkâr tutum sergileyen ailelerin çocuklarının İnternet bağımlılık düzeyi anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Savcı (2017) ergenlerde gerçekleştirdiği araştırmada sosyal bağlılık, sosyal kaygı, sosyal zeka ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 991 ergen (413 erkek ve 578 kız) katılım sağlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre İnternet bağımlılığı ile sosyal bağlılık düzeyini etkilediği, sosyal kaygı ve sosyal zekanın ise İnternet bağımlılığını etkileyen bir durum olduğu tespit edilmiştir.

Balcı (2018) tarafından lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada İnternet

bağımlılığı ile yalnızlık düzeyleri ve çocukluk çağı travmalarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini (186 erkek ve 214 kız) 400 ergenden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre yalnızlık düzeyiyle İnternet bağımlılık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğunu ayrıca çocukluk döneminde yaşanan travmalarla İnternet bağımlılığı arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Can (2018) tarafından ergenlerle yürütülen araştırmada İnternet bağımlılığının akademik erteleme ile olan ilişkisi ele alınmıştır. Araştırmaya farklı lise türlerinden toplam 914 öğrenci (421 erkek ve 493 kız) katılmıştır. Araştırmanın sonucunda yapılan analizlere göre akademik erteleme davranışıyla İnternet bağımlılığı arasında orta düzeyde pozitif yönlü ilişkinin saptandığını ve ergenlerin İnternet bağımlılık düzeylerinin ergenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarını doğrudan negatif yönde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde açıkladığını belirtmektedir.

Döner (2018) lise öğrencilerinde umutsuzluk ve yalnızlık düzeylerinin İnternet bağımlılığı ile ilişkili olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma özel okullarda eğitim öğretim gören 715 ergen (413 erkek ve 302 kız) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yapılan analizler incelendiğinde İnternet’te geçirilen süre arttıkça İnternet bağımlılık düzeylerinin yükseldiği ayrıca olumsuz anne baba ilişkileri olanlarla, ilgisiz anne baba tutumu yaşayanlar ve kardeşler arası ilişkileri kötü olanların yalnızlık, umutsuzluk düzeylerinin ve İnternet bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmektedir.

Evcil (2018) tarafından lise öğrencileriyle bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada algılanan kontrol hissi ve sosyal yeterlilik ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya yaşları 14-19 arasında değişen her sınıf düzeyinde eğitim öğretim gören toplam 400 ergen (196 kız ve 204 erkek) katılım sağlamıştır. Araştırma sonuçlarında ergenlerde İnternet bağımlılığıyla pozitif kontrol hissi arasında negatif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu bulunmuştur, algılanan sosyal yeterlilik düzeyleri ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ve kontrol hissinin düşük olmasının İnternet bağımlılık düzeylerini artırdığını belirtmektedir.

Kılıç (2018) tarafından yapılan araştırmada ergenlerde anne baba tutumları ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma üç farklı liselerde her sınıf düzeyinde 386 öğrenciyle (139 erkek, 247 kız) gerçekteşirilmiiştir. Araştırma sonuçlarına göre İnternet bağımlılığı açaşından aralarında istatistiksel açaşdan anlamlı ilişkiler tespit edilen değişkenler; cinsiyet, baba öğrenim durumu, anne baba iş durumu, anne ekonomik gelir, akıllı telefon kullanım durumu, bilgisayar adedi, romantik ilişki durumu ve anne baba tutumlarıdır. Anne baba tutumları açaşından otoriter ile koruyucu tutum sergileyen grupların İnternet bağımlılık düzeylerinin farklılaştığını belirtmektedir.

Moral (2018) tarafından ergenlerle yapılan araştırmada lise öğrencilerinin İnternet bağımlılığı ile anne baba ergen ve akran ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Farklı okullarda toplanan 592 (331 kız ve 261 erkek) veri ile araştırma gerçekteşirilmiiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre İnternet bağımlılık düzeyleriyle anne baba ile olan ilişki puanları arasında negatif yönde düşük düzey, akran ilişkileri puanlarıyla pozitif yönde düşük düzey ilişki olduğunu saptanmıştır. İnternet bağımlılık düzeyleri, anne ve baba ile ilişkiler ve kontrolü negatif yönde yordadığını belirtmektedir. Ayrıca algılanan akademik başarı durumuyla İnternet bağımlılık düzeyleri arasında negatif yönde bir korelasyon bulunmuştur.

Sezen (2018) ergenlerle gerçekteşirdiği araştırmada İnternet bağımlılıkları, zorbalık eğilimleri ve duygusal zeka arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma lise öğrencileriyle her sınıf düzeyinde 409 (218 erkek, 191 kız) ergenin katılımıyla yapılmıştır. Araştırma elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde İnternet bağımlılığıyla duygusal zeka arasında zayıf ve negatif yönde ilişkinin olduğunu belirtmektedir. Ve İnternet bağımlılığıyla akran zorbalığı arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çağan (2019) ortaokul öğrencileriyle gerçekteşirdiği araştırmada İnternet bağımlılığı ile anne baba tutum alt boyutu olan kabul-ilgi arasındaki ilişkide duygusal özerklikteki bağımsızlık alt boyutunun aracılık rolünü incelemiştir. Araştırmaya ortaokul öğrencilerinden toplam 495 (248 erkek ve 247 kız) kişi katılım sağlamıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde İnternet bağımlılığı ile ana-baba tutumlarının alt

boyutlarından olan kabul- ilgi tutumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunurken duygusal özerklik alt boyutundan olan bağımsızlığın ise İnternet bağımlılığı ile negatif yönlü anlamlı bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Ergüder (2019) lise öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada İnternet bağımlılığı ve sosyal medya tutumları ile siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma örneklemini 9., 10. ve 11. sınıfta eğitim öğretim görmekte olan 2060 öğrenci (674 erkek, 1386 kız) oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre İnternet bağımlılığı siber mağduriyet ve siber zorbalık ile anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkilidir. İnternet bağımlılığı siber mağduriyetin %12'sini, siber zorbalığın ise %16'sını açıkladığını saptamıştır.

Özkan (2019) ergenlerle yürüttüğü araştırmada İnternet bağımlılığı ile aile işlevselliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma psikiyatri polikliniğine başvuran 12-18 yaş arasındaki 86 ergenle (68 erkek, 18 kız) gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunda yer alan ergenlerin %0.1 İnternet bağımlısı, %27.9'u ise bağımlılık riski taşıyan bireylerden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin İnternet bağımlılığı puanlarıyla aile işlevselliği ve alt boyutları arasında negatif yönde düşük bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Pekel (2019) ortaokul öğrencileri üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada İnternet bağımlılığı ile iletişim becerileri ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi esas alınmıştır. Araştırmaya 6 okuldan toplam 612 öğrenci (268 erkek ve 344 kız) katılmıştır. Araştırma verilerine göre İnternet bağımlısı herhangi bir ergene rastlanmamıştır, bağımlılık riski taşıyan ergenlerin oranı ise %7.68 olarak belirlenmiştir. Ayrıca İnternet bağımlılığı ile iletişim becerileri ve anne baba tutumları arasından anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Ve öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete, sınıf düzeyine, gün içerisindeki İnternet kullanım süresine, oynadıkları online oyun yaş sınırına göre farklılaştığını belirtmektedir.

Seymenoğlu (2019) tarafından lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada ergenlerin öfke ifade düzeyleri ve öfke ifade tarzları ile İnternet bağımlılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma 579 ergenle (250 erkek, 329 kız) gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerine göre İnternet bağımlılığı olan ergenlerin oranı %0.5, İnternet kullanımı riskli durumda olanların oranı ise %9.9 olarak belirlenmiştir. Problemlili İnternet kullanımı ile öfke ifade düzeyleri ve tarzları arasında zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

ubuk (2019) tarafından ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen bir araştırmada İnternet bağımlılığının akademik başarı ve fiziksel aktivite düzeyiyle olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma 10 farklı okuldan 2137 ğrenci (1071 erkek ve 1066 kız) ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre fiziksel aktivite düzeyiyle İnternet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Fakat ğrencilerin akademik başarı durumlarıyla İnternet bağımlılığı arasında ise anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Lin ve Tsai (2002) Tayvan'da liselerde eğitim öğretime devam eden 753 ğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin %17'sinde İnternet bağımlılığı belirtilerinin olduğunu ve bu öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla psikolojik durumlarındaki değişiklik ve ekingenliklerden kurtulabilme düşüncesiyle İnternet'i daha fazla kullanma eğiliminde olduklarını saptamışlardır. Tsai ve Lin (2003) Tayvan'daki başka bir araştırmada İnternet bağımlılığı gösteren lise ğrencilerinin İnternet'i kullanırken zaman yönetimi konusunda güçlük yaşadıkları ve İnternet'te daha fazla zaman geçirdiklerini saptamışlardır.

Mythily, Qiu ve Winslow (2008) Singapur'da gençler arasında yapılan araştırmada İnternet'i aşırı kullananların kullanmayanlara oranla okul içi çalışmalarda daha çok olumsuz etkilendikleri ayrıca okulda kendilerini daha kötü ve depresif hissettikleri sonucunu saptamış.

Jang, Hwang ve Choi (2008) Kore’de 7-12 sınıflarda eğitim öğretime devam eden 851 öğrenci ile yaptıkları araştırmada İnternet bağımlılığı ile psikolojik belirtiler ve İnternet kullanım süreleri arasında pozitif yönlü ilişkiler saptamıştır.

2007 yılında farklı okul türlerinde okuyan 5122 ergende İnternet bağımlılığı riskiyle ilgili kişisel özellikler konusunda çalışmaları sonucunda akademik başarı düzeyi düşük olan ergenlerin İnternet kullanım düzeylerinin de düşük olduğunu fakat ergen İnternet bağımlılığı geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu, lise son sınıf öğrencisi erkek olan öğrencilerde aylık harcaması 100Ren Min Bi (113,05 ₺) veya daha fazla olan ergenler arasında İnternet bağımlılığı olasılığının daha yüksek olduğunu, İnternet kullanım süreleri arttıkça ve İnternet’i oyun oynamak ya da chat yapmak için kullananların İnternet bağımlılığı geliştirme ve tüm alt ölçeklerde semptom gösterme eğiliminde olduklarını ve bununla birlikte İnternet bağımlılarının hafta sonlarında hafta içi günlere kıyasla daha fazla İnternet’i kullandıklarını belirtmektedirler (Xu ve diğerleri, 2012).

Andreou ve Svoli (2013) örneklem grubu yaşları 15 ile 18 arasında değişen 384 ergenden oluşan, ergenlerin İnternet kullanıcı özellikleri ve İnternet bağımlılığının boyutları arasındaki ilişki adlı çalışmalarında kontrol odağının, depresyon ve İnternet kullanım sürelerinin İnternet bağımlılığının tüm boyutlarının anlamlı yordayıcıları olduklarını, ergenlerin cinsiyeti, yaşı ve sosyoekonomik düzeyleri ile İnternet bağımlılığı arasında anlamlı bir fark bulunmazken ayrıca depresyon ve yalnızlığın İnternet bağımlılığının anlamlı pozitif yordayıcıları olduğunu belirtmektedirler.

Lai ve diğerleri (2013) Çin’li ergenlerde İnternet bağımlılığı testinin psikometrik özellikleri adlı çalışmalarında bağımlı İnternet kullanıcılarının, problemlili veya ortalama İnternet kullanıcılarına göre daha fazla çevirim içi zaman geçirdiklerini, ortalama İnternet kullanım süresi olarak bağımlı, problemlili ve normal kullanıcıların okul günlerinde sırasıyla günlük 8 saat, 3,6 saat ve 2,3 saat kullandıklarını okulun olmadığı günlerde ise sırasıyla 12,5 saat, 6,1 saat ve 4,1 saat kullandıklarını belirtmektedirler. Ayrıca erkeklerin kızlara göre daha uzun süre İnternet

kullandıklarını ve regresyon sonuçlarına göre İnternet bağımlılığı risklerinin yaş, cinsiyet, kişisel bilgisayara sahip olma, günlük kullanım süresi ve İnternet kullanım sıklığı ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu belirtmektedirler.

Tayvan'lı ergenlerde intihar eğilimi ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki adlı çalışmalarında İnternet bağımlılığı ile intihar düşüncesi ve intihar girişimi arasında anlamlı bir ilişki saptadıklarını ayrıca çevirim içi oyun oynama, çevrimiçi bilgi arama ve çevrimiçi çalışmanın artan intihar düşüncesi riskiyle ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Çevrimiçi oyun oynama, film izleme, alışveriş yapma, sohbet etme ve kumar oynamanın intihar girişim riskinin artmasıyla ilişkilendirilirken çevrimiçi haberleri takip etmenin intihar girişim riskinin azalmasıyla ilişkilendirildiğini belirtmektedir. İnternet bağımlısı olan ergenlerin intihar düşüncesi ve girişimi riskinin yüksek olduğunu belirtmektedirler (Lin ve diğerleri, 2014).

Yang ve diğerleri (2014) 3507 ergen örneğinde İnternet bağımlılığıyla depresyon arasındaki ilişkide yaşam olaylarının bu ilişkiye tam olarak aracılık ettiğini belirtmektedirler.

Li ve diğerleri (2016) stresli yaşam olayları ve ergen İnternet bağımlılığı konusunda 998 ergen ile yaptıkları çalışmalarında psikolojik ihtiyaç doyumunun stresli yaşam olayları ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiğini fakat stresli yaşam olaylarıyla İnternet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu saptamışlardır.

Prabhakaran, Patel, Ganjiwale ve Nimbalkar (2016) 724 ergen ile gerçekleştirdikleri ergenlerde İnternet bağımlılığıyla ilişkili faktörler adlı çalışmalarında erkek cinsiyeti, kişisel bilgisayara sahip olma, günlük İnternet kullanım süresi, kalıcı oturum açma durumu, akıllı telefon kullanımı, sohbet etmek amacıyla İnternet'in kullanımı, çevirim içi arkadaşlık kurma, alışveriş yapma, film izleme, online oyun, çevirim içi bilgi aramak ve anlık mesaj ile İnternet bağımlılığının önemli ölçüde ilişkili olduğunu ve çevirim içi arkadaşlık amacıyla İnternet kullanımının İnternet bağımlılığının önemli bir yordayıcısı olduğunu

belirtmektedirler.

Ebeveynler arası çatışma ve ergen İnternet bağımlılığı konusunda yaş ortalaması 14.43 olan 1189 ergen ile yaptıkları çalışmalarında ebeveynler arası çatışma ile ergen İnternet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğunu saptamışlardır (Zhou ve diğerleri 2017).

Li ve diğerleri (2017) yaş ortalaması 15.15 olan 998 ergen ile yaptıkları çalışmalarında ergenlerde İnternet bağımlılığı ile birden fazla riske maruz kalma profilinin ilişkilendirilmesine araştırmışlar. Araştırmanın sonuçlarına göre birden fazla riske maruz kalmada yüksek risk ve orta risk profillerinin, İnternet bağımlılığı için düşük risk profiline göre daha yüksek risk gösterdiğini ayrıca akran risk profilinin, yüksek risk, orta risk ve düşük risk profillerinden daha yüksek İnternet bağımlılığı riskine sahip olduğunu belirtmektedirler.

Shi, Wang ve Zou (2017) 3289 ergen ile yaptıkları çalışmalarında ergenler arasında aile işleyişi ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye aracılık eden benlik saygısı ve yalnızlığın aracı rollerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre aile işleyişiyle İnternet bağımlılık düzeyleri arasında negatif ilişki varken, benlik saygısı ve yalnızlığın sadece paralel olarak değil aynı zamanda aile işleyişiyle İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide sıralı olarak aracılık ettiğini belirtmektedirler.

Ergenlerde İnternet bağımlılığı, kendine zarar verme ve intihar davranışını öngörebilir adlı çalışmada İnternet bağımlılığı ile kendine zarar verme davranışı arasında önemli ölçüde ilişki olduğunu saptamışlar (Pan ve Yeh, 2018).

Mo, Chan, Chan ve Lau (2018) 862 ergen üzerinde duygu düzenleme ve İnternet bağımlılığı üzerinde sosyal desteğin rolü adlı çalışmalarında İnternet bağımlılığında duygu düzensizliğinin potansiyel bir risk faktörü olarak belirtirken sosyal desteğin ise koruyucu bir faktör olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca erkek öğrencilere kıyasla kız öğrenciler arasında sosyal desteğin duygu düzenleme ve İnternet bağımlılığı üzerindeki rolünün daha güçlü olduğunu belirtmektedirler.

Wang ve diğeri (2018) 998 ergen ile yaptıkları çalışmalarında olumlu ebeveyn-ergen ilişkisinin ergenlerin duygu düzenleme becerisi ile pozitif yönlü ve ergenlerin İnternet bağımlılığı ile negatif yönlü ilişkili olduğunu saptamışlardır.

Choi, Chun, Lee, Han ve Park (2018) Güney Kore’de gerçekleştirdikleri ebeveyn depresyon düzeyi ile ergen İnternet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmalarında yüksek anne öğrenim seviyesi, ergenlerin cinsiyet ve ergenlerin akademik performansları için ebeveyn depresyonu ile ergenlerin İnternet bağımlılığı arasında kuvvetli pozitif ilişkiler saptadıklarını belirtmektedirler.

Jiang, Huang ve Tao (2018) aşırı İnternet kullanıcıları arasında İnternet bağımlılığını ve ergen riskli davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi adlı çalışmalarında belirli kişilik özelliklerinin İnternet bağımlılığı ve riskli davranışlarla önemli ölçüde ilişkili olduğunu, psikotik kişilik özelliklerinin İnternet bağımlılığı ile pozitif yönde ve anlamlı ilişkinin olduğunu, nevrotik ve dışa dönüklük özelliklerin ise İnternet bağımlılık düzeyiyle arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ayrıca çevrim içi oyun oynamanın, aşırı İnternet kullanıcıları arasında hem İnternet bağımlılığı hem de riskli davranışlar üzerinde güçlü bir etkisinin olduğunu belirtmektedirler.

Chung, Lee ve Lee (2019) ortaokul öğrencilerinden oluşan 1628 örneklem üzerinden yaptıkları çalışmalarında İnternet bağımlılığı gösteren grubun İnternet’i diğeri göre daha önce kullanmaya başladığını, yüksek seviyelerde depresyon ve saldırganlığın yanı sıra daha düşük aile uyumlarının olduğunu ayrıca çoklu lojistik regresyon sonucunda öğrencilerde çevresel faktörün okul veya aile ile ilgili faktörden daha büyük etkiye sahip olduklarını belirtmektedirler.

Zhang, Bai, Jiang, Yang ve Zhou (2019) yaşları 11 - 18 arasında değişen 1783 ergen ile yaptıkları ebeveynlik stilleri ile ergen İnternet bağımlılığı çalışmaları sonucunda ebeveynlik stillerinin vicdanlılık yoluyla dolaylı olarak İnternet bağımlılığı ile ilişkili olduğunu, öğretmen desteğinin ebeveyn reddiyle İnternet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi yumuşattığını ayrıca ebeveyn reddiyle İnternet

bağımlılığı arasındaki pozitif ilişki, öğretmen desteği yüksek ergenler için önemliyken düşük öğretmen desteği olanlar için anlamlı olmadığını belirtmektedirler.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın desenine, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, veri toplama süreçlerine ve verilerin analizlerine yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Deseni/Modeli

Araştırma da ilk olarak ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile problemlili İnternet kullanım durumları konusundaki yapılmış olan lisansüstü tezler bağlamında bu çalışmalardan elde edilen sonuçları anlamaya çalışmak için meta-analiz yöntemi kullanılmaktadır. Meta-analizde amaç var olan durumu ortaya çıkartabilmek için aynı ya da benzer konudaki, farklı çalışmalardan elde edilen sonuçları birleştirerek daha genel bir sonuca yani niceliksel olarak en doğruya ulaşabilmek için yapılan analiz anlamına gelmektedir (Petticrew ve Roberts, 2006; Cumming, 2012; Ellis, 2012; Dinçer, 2014).

Sonra araştırma da ikinci basamak olarak ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile problemlili İnternet kullanım durumlarını belirlemek amacıyla nicel bir araştırma yapılmıştır. Nicel araştırmalar; değişkenler arasındaki ilişkileri kanıtlanmak, genelleme yapmak, tahminde bulunmak ve nedensellik ilişkisini açıklamak için nicel verilerin toplanarak analizini gerektiren araştırmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Üçüncü basamakta ise nicel verilerden yola çıkarak hazırlanan görüşme formları aracılığıyla örneklem grubunda ki öğrenciler ve velilerden veriler toplanmıştır. Araştırma problemlerinin karmaşıklığı yalnızca sayılarla ifade edilen nicel verilerden ya da kelimelerle ifade edilen nitel verilerden daha ileriye geçmeyi gerektirmektedir. Bu iki nicel ve nitel veri türünün kombinasyonu, araştırma problemlerinde analizlerin en eksiksiz biçimde yapılmasını olanak sağlar (Creswell ve Palno Clark, 2015).

Bu nedenle de araştırmada her iki yöntemin kullanıldığı karma model (mixed method) kullanılması tercih edilmiştir. Karma araştırma modelleri, araştırma sürecinde problemi anlamak, verileri toplamak ve bu verileri analiz edebilmek için

nitel ve nicel araştırma tekniklerinin beraber kullanıldığı yöntemlerdir (Fischler,1992). Bu çalışmada da “Açımlayıcı Sıralı Desen” kullanılmaktadır. Bu desenin ilk aşamasında araştırma sorusuna cevap aranırken nicel veri toplama yöntemleri kullanılır, ikinci aşamada da nicel veriden elde edilen bilgilerin üzerine nitel veri toplama teknikleri kullanılır. Açımlayıcı sıralı desenin uygulamasındaki temel prosedürler akış süreci Tablo 3’de verilmiştir (Cerswell ve Plano Clark; 2015)

Tablo 3

Açımlayıcı Sıralı Desenin Uygulamasındaki Temel Prosedürler Akış Süreci

Basamak 1	Basamak 2	Basamak 3	Basamak 4
Nicel aşamanın tasarlanması ve uygulanması	Nicel sonuçların takip edilmesi	Nitel araştırmanın planlanması ve uygulanması	İlgili sonuçların yorumlanması

Araştırmanın nicel boyutunda ise ilişkisel tarama modeli, nitel boyutu için ise olgubilim araştırma modeli kullanılmaktadır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla sayıdaki değişkenler arasında değişimi saptamayı amaçlayan yaklaşımdır. İlişkisel tarama modelinde ortaya konan ilişkide değişkenlerin birlikte değişip değişmediği eğer değişme varsa bu değişimin varlığını veya derecesini belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2011; Can, 2014). Olgubilim araştırma modeli ise farkında olduğumuz fakat ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız yaşadığımız dünya da deneyimler, yönelimler, algılar ve kavramlar gibi çeşitli şekilde karşımıza çıkabilen olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada da olgubilime uygun olarak öğrencilerin ve velilerin İnternet bağımlılığı ve problemleri İnternet kullanımıyla ilgili deneyimlerine, yönelimlerine ve algılamalarına ilişkin derinlemesine araştırma yapılarak sonuçlarına yer verilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada Malatya ili Yeşilyurt ve Battalgazi merkez ilçelerinde bulunan ortaokul ve liselere devam eden 5. sınıf (9827), 6. sınıf (9611), 7. sınıf (9731), 8. sınıf (13504), 9. sınıf (10336), 10. sınıf (8634), 11. sınıf (7748) ve 12. sınıf (6921) öğrenciler ve öğrenci velileri evren grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın

örneklemini evren içerisinde ki öğrenciler ile öğrencilerin velilerinden gönüllü olarak katılacaklar oluşturmaktadır.

Araştırmada nicel kısmında başlangıçta evrenden hareketle bütün alt gruplar belirlenip bunların evren içerisindeki oranlarına göre örnekleme temsili edilmelerini sağlayan tabakalı örnekleme yöntemi seçilmiştir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Fakat daha sonra Ocak 2020’den itibaren ortaya çıkan Covid 19 süreci ve etkileri sonucunda okulların kapatılması sonucunda bu örnekleme yöntemini kullanmak mümkün olmadığından bu örnekleme yönteminden vazgeçilmiştir. Daha sonra örnekleme biriminin her birine eşit seçilme olasılığının verildiği ve seçilen birimlerinde örnekleme dahil edildiği basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde evren içerisindeki tüm birimler örnekleme seçiminde bağımsız ve eşit şansa sahiptirler (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Araştırmanın nicel kısmının örneklemini 5. sınıf (189), 6. sınıf (207), 7. sınıf (176), 8. sınıf (148), 9. sınıf (337), 10. sınıf (175), 11. sınıf (154) ve 12. sınıf (67) olmak üzere 1453 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada nitel kısmında ise nicel sonuçlardan hareketle, araştırmadaki amaç doğrultusunda bilgi açısından zengin durumların seçilerek belirlenerek derinlemesine araştırmalar yapılmasını imkan veren amaçlı örnekleme seçim yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Amaçlı örnekleme; zengin bilgiler içerdiği düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasını imkan vermektedir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013) göre ölçüt örnekleme araştırmacının kendisi tarafından oluşturulabilen ölçütler olabileceği gibi daha önceden hazırlanmış bir ölçüt ya da ölçütler listesi kullanılarak önceden belirlenmiş ölçüt veya ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile problemlili İnternet kullanım durumlarını daha iyi açıklanabilmesi için YİBTKF’ndan alınan yüksek puanlar ve araştırma sonuçları dikkate alınarak nicel örnekleme dahil olmuş ve nitel aşama için gönüllü olan ve kabul eden 14 öğrenci ve 9 veli olmak üzere toplam 23 katılımcı dahil edilmiştir. Ayrıca araştırmanın örnekleme ilişkin betimsel bilgiler bulgular bölümünde tablo 11’de verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki verileri toplamak amacıyla;

Meta analiz boyutunda; Türkiye’de ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet Bağımlılığını konu edinen Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde ulaşılabilir olan lisansüstü tezler veri kaynağını oluşturmaktadır. Veri kaynağını oluşturabilmek için tarama da “ortaokul ve liselerde İnternet bağımlı/lık/lığı”, “ortaokullarda İnternet bağımlı/lık/lığı”, “liselerde İnternet bağımlı/lık/lığı”, “ergenler/de/in İnternet bağımlı/lık/lığı” anahtar sözcükler kullanılmıştır. Yapılan tarama sonrası ortaokul ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile ilgili lisansüstü tez olarak 75 araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Bu araştırmanın değişkenlerine ilişkin ve kodlama protokolüne uygun verileri içeren 27 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın örneklemini 8213’ü kadın ve 10235’i erkek toplam 18448 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmanın nicel boyutunda ise;

- Kişisel Bilgi Formu
- Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için hazırlanan bilgi toplama formu, araştırmaya katılan öğrenciler hakkında sosyodemografik bilgiler elde etmek amacıyla kullanılmıştır. Araştırma formunda katılımcıların; cinsiyet, okul kademesi, sınıf düzeyi, akademik başarı, anne-baba öğrenim durumu, kardeş sayıları, ailenin ekonomik gelir düzeyi ve İnternet kullanım bilgileri gibi durumlarını ortaya çıkarmaya yönelik sorulara yer verilmektedir. Kişisel Bilgi Formu Ek 3’te sunulmuştur.

3.3.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

Young (1998) tarafından geliştirilen bu ölçek Pawlikowski, Altstötter-Gleich ve Brand (2013) tarafından kısa form şekline dönüştürülmüştür. Kutlu, Savcı, Demir ve

Aysan (2016) tarafından ölçeğin Türkçe uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Ölçek oniki maddeden oluşmaktadır ayrıca beşli likert tipinde olup puanlama olarak “Hiçbir zaman” (1) ile “Her zaman” (5) arasında puanlanmaktadır. Tersten puanlanan ölçek maddesi bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 12 ile 60 puan arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek internet bağımlılığını ifade etmektedir. Pawlikowski ve diğerleri (2013) ölçeğin (Cronbach alfa) iç tutarlık katsayısını .85 bulduklarını belirtmektedir. Kutlu ve diğerleri (2016) ise .91 olarak hesaplamıştır.

Bu çalışmada güvenilirlik analiz sonucu için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0.84$ olarak bulunmuştur.

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu Ek 4’te sunulmuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda ise;

- Görüşme Formları kullanılmıştır. Görüşme formları Ek 5 ve Ek 6’da sunulmuştur.

3.3.3. Görüşme Formları

Nitel araştırmalarda veri toplama yöntemlerinden olan görüşme, sosyal bilimlerde sık kullanılan yöntemlerden birisidir ve bu teknikle gözlenemeyeni anlamaya çalışırız (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yarı yapılandırılmış formlar oluşturulduktan sonra Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı’nda görevli bir öğretim üyesi ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı’nda görevli bir öğretim üyesi ve iki Doktorant Psikolojik Danışman olmak üzere 4 uzmanın görüşleri ve değerlendirmeleri sonucunda oluşturulan formlara son şekli pilot uygulamaları yapıldıktan sonra verilmiştir ve katılımcılara uygulanmıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde aşağıdaki başlıklardan oluşan sorular kullanılmıştır.

- 1) İnternet kavramı için neler söyleyebilirsiniz?
- 2) Günlük hayatınızda internetin yeri ne düzeydedir?

- 3) Günlük ortalama İnternet kullanım süreniz ne kadar? Bu süre hakkında ne söyleyebilirsiniz?
- 4) İnternet'i uzun süre kullanmak günlük yaşamını olumlu ya da olumsuz olarak nasıl etkilemektedir etkiler mi?
- 5) İnternet kullanımının gerçek yaşamdaki yeri ne olmalıdır?
- 6) İnternet kullanımının engellendiğinde veya kullandığınız aracı kullanamadığınızda (şarjı bittiğinde, İnternet bağlantının kesildiğinde yani İnternet erişimi sağlayamadığını varsayalım.) nasıl hissedersiniz?
- 7) Kiminle yaşıyorsunuz? Siz İnternet başındayken diğer aile üyeleri hangi hareket / davranışlarda bulunuyorlar? (Neler yapıyorlar?)

Velilerle yapılan görüşmelerde aşağıdaki başlıklardan oluşan sorular kullanılmıştır.

- 1) İnternet kavramı için neler söyleyebilirsiniz?
- 2) Çocuğunuzun günlük hayatınızda İnternetin yeri ne düzeydedir?
- 3) Çocuğunuzun günlük ortalama İnternet kullanım süresi ne kadar? Bu süre hakkında ne söyleyebilirsiniz?
- 4) Çocuğunuzun İnternet'i uzun süre kullanması günlük yaşamını olumlu ya da olumsuz olarak nasıl etkilemektedir etkiler mi?
- 5) İnternet kullanımının gerçek yaşamdaki yeri ne olmalıdır?
- 6) Çocuğunuzun İnternet kullanımını engellendiğinde veya kullandığı aracı kullanamadığında (şarjı bittiğinde, İnternet bağlantının kesildiğinde yani İnternet erişimi sağlayamadığını varsayalım.) nasıl hisseder?
- 7) Çocuğunuz İnternet başındayken diğer aile üyeleri hangi hareket / davranışlarda bulunuyorlar? (Neler yapıyorlar?)

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirebilmesi için ilk adım olarak Etik Kurul izin başvurusu yapılarak İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Sosyal ve

Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 13.02.2020 tarih oturum 4 ve karar sayısı 2020/4-3 ile izin alınmıştır ve Ek 2'de sunulmuştur. İkinci adımda araştırmanın katılımcılarından verileri toplayabilmek için ilgili yönetmelik ve yönergeler çerçevesinde gerekli başvurular yapılarak Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 21.02.2020 tarih ve 61316475-44-E.3880243 sayılı izin alınmıştır ve Ek 1'de sunulmuştur.

Gerekli izinler tamamlandıktan sonra nicel verilerin toplanmasında kullanılacak materyaller fotokopi ile çoğaltılarak (2000 adet) hazırlanmıştır. Fakat daha sonra Ocak 2020 tarihinden itibaren neredeyse Dünya'nın tamamını etkisi altına alan Covid 19 süreci nedeniyle 2020 bahar döneminde okulların kapalı olması ve kısmi olarak açıldığı süre içerisinde de olası riskler, uygulanan kısıtlama kuralları ve yüz yüze uygulamalara izin verilmemesi nedeniyle veriler yüz yüze toplanamamıştır. 2020 Güz döneminde de benzer süreçlerin devam etmesi nedeniyle veriler Google Form uygulaması ile oluşturulan materyaller aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanabilmesi için evren içerisindeki okul müdürleriyle telefonla iletişime geçilerek uygulamaları yapabileceklerini belirten 45 okulda uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan Google Form materyalinin (Anket ve ölçek formu, Etik Kurul ve il MEM izin belgeleri) bağlantı link adresi okul müdürleri aracılığıyla okullarda oluşturulan okul öğretmen iletişim/mesajlaşma uygulamalarında paylaşılmıştır ve öğretmenler aracılığıyla da sınıf öğretmenleri ve veliler arasında oluşturulan iletişim/mesajlaşma uygulamalarında paylaşarak uygulamayı kabul eden veli ve öğrencilerin katılımları sağlanmıştır. Nitel veriler kapsamında yapılan görüşmeler ise okul yönetimleri aracılığıyla öğrenci ve velilere telefonla ulaşılarak kabul eden ve gönüllü olan katılımcılara online görüşme imkanı sağlayan programlar veya telefonla sesli görüşme seçenekleri sunularak randevu oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan randevu saatinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 28 Ekim-17 Kasım 2020 tarihleri arasında yapılmıştır ve katılımcıların her biriyle yapılan görüşme yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada karma modelli bir araştırma olup, araştırmanın nicel yöntemi kapsamında meta analiz, ilişkişel modeller ve nitel yöntemde ise olgubilimsel desen

kullanılmıştır. Araştırmanın meta analiz boyutu çerçevesinde etki büyüklüğü, moderatör gibi analizler kullanılmıştır. Araştırmanın meta analiz, nicel ve nitel boyutları çerçevesinde elde edilen veriler ilgili programlar aracılığıyla analiz edilmiştir.

Nicel verilerin analizinde, Google Form üzerinden 2014 öğrenci dönüt vermiştir. Bu veri setinin excell dosyası oluşturulduktan sonra ilgili analiz programları aracılığıyla veri temizleme işlemi yapılmıştır. Kontrol maddesini yanlış dolduranlar ile karma öğrenim yapmayan okullarda çıkarıldıktan sonra 1453 öğrenci analizlere dahil edilmiştir. Veri setindeki her bir değişken için normal dağılım ölçütlerini sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek için normallik testleri, ortalama, medyan, mod, histogram grafiği, basıklık ve çarpıklık değerleri ile Kolmogorov-Smirnov (K-S) değerleri incelenmiştir. Bu analizlere ilişkin detaylı sonuçlar Ek 7 ve Ek 8’de sunulmuştur. Veri seti normallik ölçütlerini sağlamadığı için Non-Parametrik testler (Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi, Spearman Sıra Farkları Korelasyon) kullanılmıştır. Cinsiyet, okul kademesi, İnternet erişiminde kullanılan araç, kişisel akıllı telefonunun olması durumu, kullanılan İnternet hizmet türü ve sosyal medyayı kullanım durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Kardeş sayısı, günlük ortalama İnternet kullanım süresi, İnternet kullanım amaçları, anne öğrenim durumu, genel olarak algılanan anne tutumu, baba öğrenim durumu, genel olarak algılanan baba tutumu, İnternet kullanımıyla ilgili aileyle yaşanan durum ve ailenin sosyoekonomik durumlarını göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Ayrıca istatistiksel olarak var olan anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için tekrar Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı fark çıkan analizlerde etki büyüklüğü (Eta^2) değerlerine de bakılmıştır. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleriyle YİBTKF puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirleyebilmek için de Spearman Sıra Farkları Korelasyonu kullanılmıştır.

Nitel verilerin analizlerinde ise; YİBTKF’den yüksek puan alanlar dikkate alınarak seçilmiş olan 14 öğrenci ve 9 veli ile telefon üzerinden görüşmeler gerçekleştirilmiştir ve ses kayıtları alınmıştır. Katılımcılardan öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3,

Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13 ve Ö14 olarak veliler ise V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8 ve V9 olarak kodlanmıştır. Sonra yapılan bu görüşmelerdeki ses kayıtlarının transkriptleri bilgisayara aktarılmıştır. Ve içerik analizi yapılmıştır. Toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmanın temel amaç olduğu içerik analizinde betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temaların fark edilebilmesi için veriler derin bir işleme tabi tutulur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizi verileri düzenleme, literatür inceleme, kodlamalar yapma ve temalar oluşturma işlem basamakları şeklinde gerçekleştirilmektedir (Creswell, 2015). Yazılı verilerden yola çıkarak temalar ve kodlar oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda görüşme yapılan bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan hareketle sonuçları açıklamaya çalışmak geçerlik açısından önemlidir. Bu nedenle araştırmaya katılan bazı bireylerin görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde aktarılmıştır. Geçerliği ve güvenilirliği sağlamak amacıyla çeşitleme stratejisi kullanılmıştır. Çeşitleme, veri kaynaklarının, yöntemin ve araştırmacıların çeşitlemesi olarak farklı şekillerde yapılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kapsamda nitel verilerin içerik analizlerinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı'nda görevli bir öğretim üyesi ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'nda görevli bir öğretim üyesi ve bir Doktorant Psikolojik Danışman olmak üzere 3 uzmanın katılımı sağlanmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma sonucunda elde edilen bulgulara sırasıyla önce meta-analiz, sonra nicel daha sonra nitel verilere yer verilmektedir.

4.1. Türkiye’de Öğrencilerde İnternet Bağımlılığı Üzerine Yapılan Tezlerin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi: Meta Analitik Bir Çalışma

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin İnternet bağımlılığı ile cinsiyet arasındaki farkı belirlemeye yönelik bir meta-analiz çalışması yapmaktır. Standartlaştırılmış Ortalamalar Arası Fark (SOF) analiz yöntemini kullanarak İnternet bağımlılığının cinsiyete göre etki büyüklüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla YÖK’ün tez merkezinde ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile ilgili lisansüstü tez olarak 75 araştırmanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada cinsiyet değişkenine ilişkin ve kodlama protokolüne uygun verileri içeren 27 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın örneklemini 8213’ü kadın ve 10235’i erkek toplam 18448 kişi oluşturmaktadır. Çalışma sonucuna göre hem sabit etkiler modeline hem de rastgele etkiler modeline göre, erkekler lehine önemsiz düzeyde ($d=-0,171$) bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Heterojenlik testi sonucuna göre çalışmaların heterojen olduğu bulunmuştur ($Q=169,798$, $p=0,000$; $I^2= 84,688$). Ayrıca yapılan moderatör analizi sonucunda çalışmaların yapıldığı yıl moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir ($Q_b=2,57635$, $p>0,05$) fakat uygulama düzeyi (ortaokul, lise) moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=6,400$, $p<0,05$), uygulanan ölçek moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=12,751$, $p<0,05$). Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın dikkate alınarak tartışılacak ve önerilerde bulunulacaktır.

4.1.1. Yayın Yanlılığı

Meta analiz çalışmalarda, analize alınan çalışmalar matematiksel olarak hassas sentezlenmesine rağmen, eğer analize dahil edilen çalışmalar tüm ilişkili çalışmaların örnekleminde yanlı ise ya da örneklem sayısı büyük çalışmaların ve istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş çalışmaların diğer çalışmalara oranla yayınlanma olasılıklarının daha yüksek olması nedeniyle ana etki bu yanlılığı yansıtan meta analiz ile hesaplanmıştır.

Bu konu genellikle yayın yanlılığı olarak bilinir (Borenstein, Hedges, Higgins ve Rothstein, 2013: 267).

Bu nedenle bu tür çalışmalarda yayın yanlılığına bakılması önemlidir. Bundan dolayı bu çalışmada yayın yanlılığına bakabilmek için Orwin Güvenli N Sayısı, Egger testi, Huni grafiği, Begg ve Mazumdar Sıra Korelasyonu yöntemleri kullanılmıştır.

Meta-analize dahil edilen çalışmalara ait yayın yanlılığı test sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet Değişkeni Yayın Yanlılığı için Örneklem Yeterliği Testi (Orwin’s Fail-Safe N)

Değişkenler	Değerler
Gözlemlenen Çalışmalarda Std. Ort. Farklılığı	0.18855
“Önemsiz” Değeri için Std. Ort. Farklılığı	0.01000
Kayıp Çalışmalarda Std. Ort. Farklılığı Ort.	0.00000
Std. Ort. Farklılığı 0,01’in altında bir değere getirmek için gerekli çalışma sayısı	483.00000

Yayın yanlılığının test etmek için Orwin’s Fail-Safe N hesaplaması da yapılmış ve sonuçlar Tablo 4’te verilmiştir. Orwin’s Fail-Safe N bir meta-analizde eksik olabilecek çalışma sayısını hesaplamaktadır (Borenstein, Hedges, Higgins ve Rothstein, 2009: 285). Bu analizin sonucunda, Orwin’s Fail-Safe N 483 olarak hesaplanmıştır. Meta-analiz sonucunda bulunan 0,18855 ortalama etki büyüklüğünün -0,01000 düzeyine (trivial), yani sıfır etki düzeyine ulaşabilmesi için gerekli çalışma sayısı 483 adettir. Halbuki dahil edilen 27 çalışma Türkiye’de bu araştırma sorusuna yönelik yapılmış tüm çalışmalardan dahil edilme kriterine göre ulaşılabilmemiş çalışmaların tamamıdır ve bulunan sonuç dahil edilen çalışmaların 10 katından fazladır. Bunların dışında 456 çalışmaya daha ulaşılması olası olmadığından, bu sonuç, bu meta-analizde yayın yanlılığının olmadığı bir diğer göstergesi olarak kabul edilmiştir.

İnternet Bağımlılığı - cinsiyet için yayın yanlılığı Egger’in regresyon katsayısı test sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5
İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet için Yayın Yanlılığı Egger'in Regresyon Katsayısı

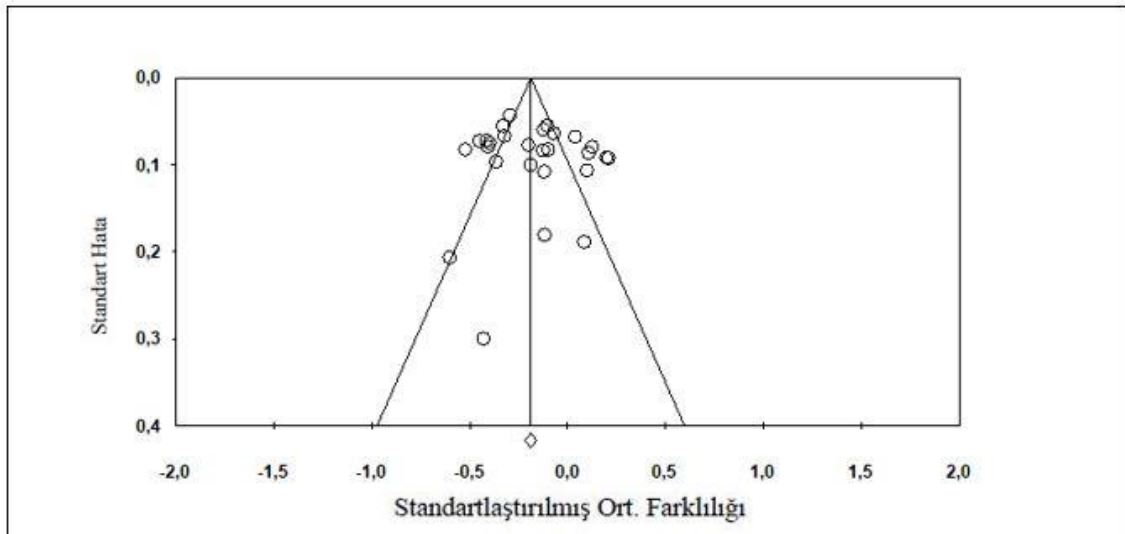
Egger'in Regresyon Katsayısı	Değerler
Sabit	1.12484
Standart hata	1.49263
95% en düşük sınır (2-yönlü)	-1.94930
95% yüksek sınır (2- yönlü)	4.19897
t değeri	0.75359
sd	25.00000
P-değeri (1- yönlü)	0.22907
P-değeri (2- yönlü)	0.45813

Diğer bir yayın yanlılığı testi olan Egger testi sonucunun da ($p = 0,45813$) anlamlı olmaması, bu meta analizde yayın yanlılığının olmadığını bir diğer göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Yayın yanlılığının olasılığını gösteren huni saçılım grafiğinin sonuçları Grafik 1'de gösterilmektedir. Huni saçılım grafiğinde, çalışmaya ait standart hata değeri Y ekseninde, etki büyüklüğü X ekseninde gösterilmektedir.

Cinsiyet değişkenine öğrencilerin internet bağımlılığı etki büyüklüğü verisi içeren çalışmaların huni saçılımı Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1
Cinsiyet Değişkenine Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Etki Büyüklüğü Verisi İçeren Çalışmaların Huni Saçılım Grafiği

Meta analiz çalışmalarında veri setinin görsel bir özeti olarak yayın yanlılığının olasılığını gösteren (Cooper, Hedges ve Valentine, 2009) huni saçılım grafiğinin (funnel plot) sonuçları Grafik 1’de gösterilmektedir. Çalışmaya dahil edilen 27 çalışmanın çok büyük bir çoğunluğu simetrik olduğu grafik 1’de görülmektedir. Yayın yanlılığının da çalışmaların birleştirilmiş etki büyüklüğünü gösteren dikey çizginin her iki tarafında simetrik bir biçimde yayılmamaları beklenir (Borenstein ve diğerleri, 2009: 284). Burada ki 27 çalışmada bir yayın yanlılığı durumunda çalışmaların büyük bir kısmı dikey çizginin sadece bir bölümünde ve/veya huni şeklinin alt kısmında toplanacaktır (Borenstein ve diğerleri, 2009: 284). Bu sonuca göre araştırmada yayın yanlılığının bulunmadığı ifade edilebilir.

İnternet bağımlılığı - cinsiyet için yayın yanlılığı Begg ve Mazumdar sıra korelasyon katsayıları test sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6
İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet için Yayın Yanlılığı Begg ve Mazumdar Sıra Korelasyon Katsayıları

Begg and Mazumdar Sıra Korelasyon katsayıları	Değerler
Kendall’ın S istatistiği (P-Q)	41.00000
Süreklilik düzeltmesi olmadan Kendall’ın tau katsayısı	
Tau	0.11681
Tau için z değeri	0.85472
P- değeri (1- yönlü)	0.19635
P- değeri (2- yönlü)	0.39270
Süreklilik düzeltmesi ile Kendall’ın tau katsayısı	
Tau	0.11396
Tau için z değeri	0.83388
P- değeri (1- yönlü)	0.20218
P- değeri (2- yönlü)	0.40435

Diğer bir yayın yanlılığı testi olan Begg and Mazumdar Sıra Korelasyon katsayıları testi sonucunun da ($p = 0,40435$) anlamlı olmaması, bu meta analizde yayın yanlılığının olmadığı bir diğer göstergesi olarak kabul edilmiştir.

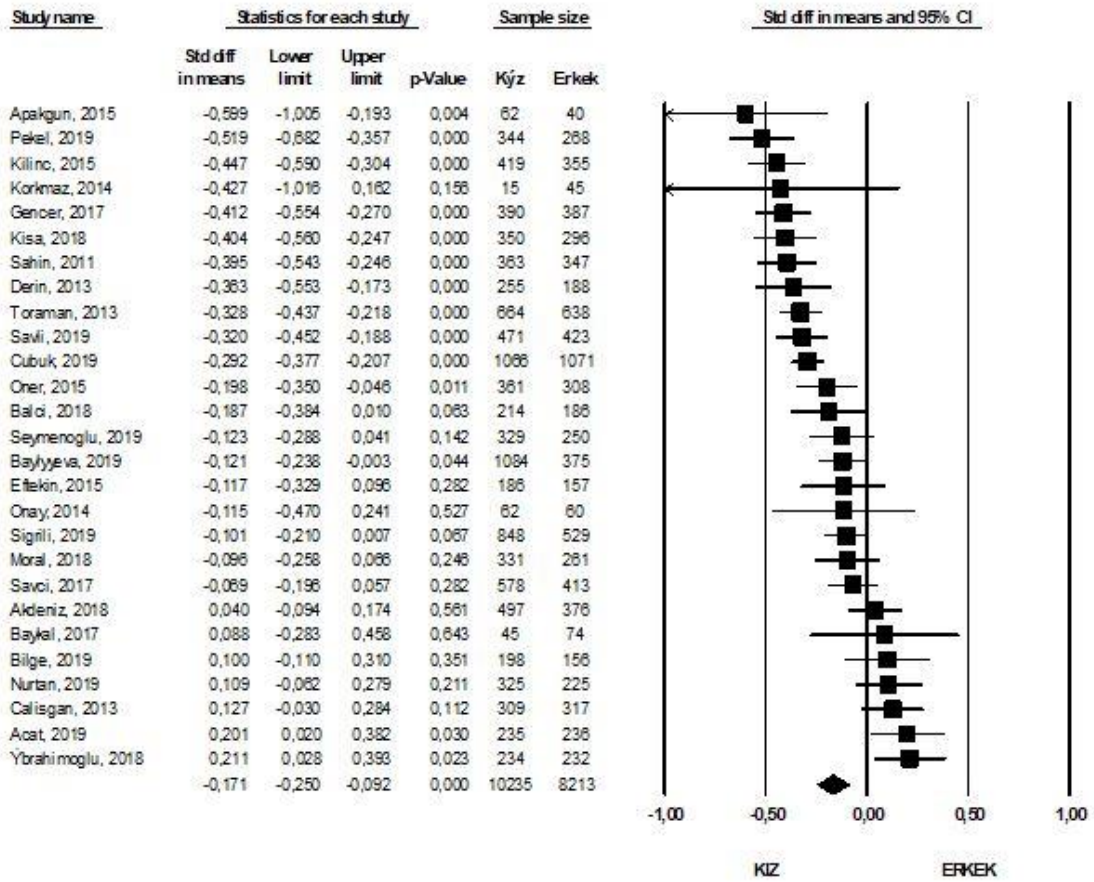
4.1.2. Cinsiyete İlişkin Etki Büyüklüğü Temel Analiz Bulguları

Bu meta-analizin temel amacı ortaokul ve lise öğrencilerinde internet

bağımlılığına ilişkin kızlar ve erkekler arasında farklılığın olup olmadığını değerlendirmesidir.

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin internet bağımlılığı etki büyüklükleri Grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 2
Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Etki Büyüklükleri Orman Grafiği

Grafik 2’de çalışmalara ait orman grafiği araştırmaya dahil edilen ve cinsiyete ait veri içeren 27 çalışmayı toplu halde göstermektedir. Rastgele etkiler modeli sonucuna göre genel etki büyüklüğü $d=-0,171$ (düşük etki) alt sınır $-0,250$ üst sınır $-0,092$, 10235 erkek, 8213 kadın bu sonuç istatistiksel olarak $p=0,000$ anlamlıdır fakat erkekler lehine bir farkın olabileceği ancak bu farkın etkisizlik çizgisine çok yakın olduğu söylenebilir.

Aşağıda, etki büyüklüğü dağılımının heterojenlik testinin ve sabit etki modeli ve rastgele etkiler modeline göre yapılan analizlerin sonuçları Tablo 7’de görülmektedir.

4.1.2.1. Heterojenlik Testi ve Q ve I^2 İstatistiği

İnternet bağımlılığı - cinsiyet için temel analiz ve heterojenlik testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7
İnternet Bağımlılığı - Cinsiyet İçin Temel Analiz ve Heterojenlik Testi Sonuçları

Çalışma	Etki Büyüklüğü (d)	Standart Hata	Varyans	Alt Sınır	Üst Sınır	Z Değeri	P
Sabit Etkiler Modeli	0.189	0.015	0.000	-0.218	-0.159	-12.547	0.000
Rastgele Etkiler Modeli	0.171	0.040	0.002	-0.250	-0.092	-4.239	0.000

Tablo 7’de elde edilen bulgulara göre; çalışmaya dahil edilen 27 tez çalışmasının sabit etki modeline (SEM) göre ortalama etki büyüklüğü değeri 0.189; ortalama etki büyüklüğünün standart hatası (SE) 0,015; ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı alt sınırı -0,218 ve üst sınırının -0,159 olduğu saptanmıştır. Dahil edilen çalışmaların heterojenlik testi $Q=169,798$ olarak tespit edilmiştir. Buna ek olarak $p= 0.000$ ($p<.05$) olarak hesaplandığı için etki büyüklüklerinin dağılımının heterojen bir yapıda olduğu saptanmıştır. Etki büyüklüğüne ilişkin toplam varyansın oranını gösteren I^2 ; Petticrew ve Roberts’a (2005) göre Q istatistiğinin tanımlayıcısı olarak geliştirilmiş ve heterojenliğe ilişkin daha net sonuçlar ortaya koymaktadır. Ayrıca I^2 analizi; Q istatistiğinde olduğu gibi çalışma sayısından etkilenmemektedir. I^2 ’nin yorumlanmasında ise %25 düşük düzeyde heterojenliği, %50 orta düzeyde heterojenliği ve %75 yüksek düzeyde heterojenliği göstermektedir (Cooper ve diğerleri, 2009). Cinsiyet için, sabit etki modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri için $I^2=84,688$ ile yüksek düzey heterojenliği göstermektedir. Heterojenliğe ilişkin elde edilen istatistiksel veriler ışığında; rastgele etkiler modeline göre hesaplanan ortalama etki büyüklüğü dikkate alınmıştır. Rastgele etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğünün standart

hatası (SE) 0,040, ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı alt sınırı -0,250, üst sınırı -0,092 ve ortalama etki büyüklüğü değeri $p=0,000$ olarak hesaplanmıştır. Bu durum ortaokul ve lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyinin erkekler lehine olduğu yönünde bulgulara işaret etmektedir. Ancak ilgili etki büyüklüğü değeri 0,20'den küçük olduğu için Cohen'in sınıflandırmasına göre düşük düzeyin altında yani önemsiz bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Cohen, 1988). Thalheimer ve Cook (2002)'a ait sınıflandırmaya göre ise önemsiz düzeyde (-0,15–0,15) bir etki büyüklüğüdür.

4.1.3. Moderatör Analizleri

Çeşitli moderatörlerin ortaokul ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ile cinsiyet ilişkisini etkileyip etkilemediğinin değerlendirilmesi bu çalışmanın bir diğer amacıdır. Etki büyüklükleri arasındaki farklılığın nedenlerinden biri de analize dahil edilen çalışmalara ait moderatör değişkenler olabilir. Cinsiyet değişkenine ait birleştirilmiş etki büyüklüğünün heterojenliğinin açıklanabilmesi için üç moderatörün analizi yapılmıştır.

Bu moderatörler şunlardır:

1. Uygulama düzeyi (ortaokul, lise)
2. Uygulanılan ölçek (kısa form, uzun form)
3. Uygulama yılı

Bu kategorik moderatörlerin her bir boyut için analizleri sırasıyla Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 8
İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulama Düzeyi Moderatörünün Analiz Sonuçları

Uygulama Düzeyi	k	Ort.	SH	%95 CI		z	p	Heterojenlik		
				Alt	Üst			Q	sd	p
Sabit Etki										
Lise	20	-0.120	0.019	-0.157	-0.084	-6.434	0.000	91.399	19	0.000
Ortaokul	7	-0.312	0.025	-0.362	-0.263	-12.547	0.000	41.013	6	0.000
Gruplar içi								132.412	25	0.000
Gruplar arası								37.386	1	0.000
Karma Etki										
Lise	20	-0.111	0.044	-0.197	-0.026	-2.550	0.011	6.400	1	0.011
Ortaokul	7	-0.316	0.068	-0.450	-0.182	-4.630	0.000			

Tablo 8’de görüldüğü gibi, uygulama düzeyi (ortaokul, lise) gruplarına ait ortalama etki büyüklüğü değerleri, ortaokul düzeyinde uygulanan çalışmalar için -0,316 (CI -0,450; -0,182, $p<0,05$), lise düzeyinde uygulanan çalışmalar için -0,111 (CI -0,197; -0,026, $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Uygulama düzeyi moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=6,400$, $p<0,05$). Diğer bir deyişle gruplar arası dağılım heterojendir. Yani ortalama etki büyüklükleri arasında fark belirlenmiştir. Ortaokul düzeyinde yapılan çalışmalarda lise düzeyinde yapılan çalışmalara göre cinsiyet değişkenine ilişkin internet bağımlılığı daha yüksek çıkmıştır.

İnternet bağımlılığı – cinsiyet değişkenine ilişkin uygulanan ölçek moderatörünün analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9
İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulanılan Ölçek Moderatörünün Analiz Sonuçları

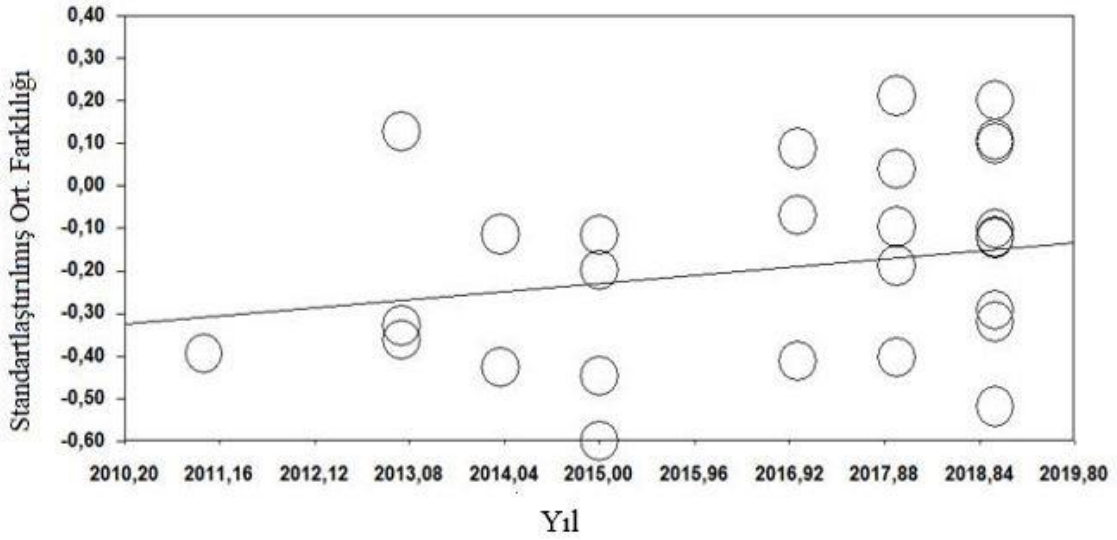
Uygulama Düzeyi	k	Ort.	SH	%95 CI		z	p	Heterojenlik		
				Alt	Üst			Q	sd	p
Sabit Etki										
Uzun form	17	-0.259	0.018	-0.295	-0.223	-14.129	0.000	95.871	16	0.000
Kısa form	7	-0.018	0.030	-0.077	0.041	-0.596	0.551	15.134	6	0.019
Gruplar içi								111.005	22	0.000
Gruplar arası								46.962	1	0.000
Karma Etki										
Uzun form	17	-0.252	0.048	-0.345	-0.158	-5.262	0.000			
Kısa form	7	-0.004	0.050	-0.202	0.095	-0.071	0.943	12.751	1	0.000

Tablo 9’da görüldüğü gibi, uygulanan ölçek (kısa form ve uzun form) gruplarına ait ortalama etki büyüklüğü değerleri, uzun form uygulanan çalışmalar için -0,252 (CI -0,345; -0,158, $p<0,05$), kısa form uygulanan çalışmalar için -0,004 (CI -0,102; 0,095, $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Uygulanılan ölçek moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=12,751$, $p<0,05$). Diğer bir deyişle gruplar arası dağılım heterojendir. Yani ortalama etki büyüklükleri arasında fark belirlenmiştir. Uygulama ölçeklerinde uzun form ile yapılan çalışmalarda kısa form ile yapılan çalışmalara göre cinsiyet değişkenine ilişkin internet bağımlılığı daha yüksek çıkmıştır.

İnternet bağımlılığı – cinsiyet değişkenine ilişkin uygulama yılı moderatörünün analiz sonuçları Grafik 3’te verilmiştir.

Grafik 3

İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulama Yılı Moderatörünün Analiz Sonuçları Grafiği

İnternet bağımlılığı – cinsiyet değişkenine ilişkin uygulama yılı moderatörünün analiz sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

İnternet Bağımlılığı – Cinsiyet Değişkenine İlişkin Uygulama Yılı Moderatörünün Analiz Sonuçları

Karma Etkilere ait regresyon						
	Ort. ES	SE	Alt	Üst	z	p
Eğim	0.02653	0.01653	-0.00586	0.05892	1.60510	0.10847
Sabit	-53.67301	33.33268	-119.00387	11.65784	-1.61022	0.10735
Tau ²	0.03390					
	Q	sd	p			
Model	2.57635	1.00000	0.10847			
Artık	27.15001	25.00000	0.34843			
Toplam	29.72637	26.00000	0.27910			

Tablo10’da görüldüğü gibi, çalışmaların yapıldığı yıllara ait ortalama etki büyüklüğü değerleri (CI -0,00586; 0,05892, $p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Çalışmaların yapıldığı yıllar moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir ($Q_b=2,57635$, $p>0,05$). Çalışmaların yapıldığı yılların cinsiyetin internet bağımlılığının etki büyüklüğünü değiştirmediği belirlenmiştir. Ancak her geçen yıl iki grup arasındaki fark azalma eğilimindedir.

4.2. Betimsel İstatistikler

Öğrencilere ilişkin betimsel istatistikler frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11
Öğrencilerin Betimsel İstatistikleri (n=1453)

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	889	61.2
	Erkek	564	38.8
Okul türü	Ortaokul	713	49.1
	Lise	740	50.9
Kardeş sayısı	2 ve altı	535	36.8
	3	536	36.9
	4 ve üzeri	382	26.3
Akıllı telefon	Evet var	733	50.4
	Hayır yok	720	49.6
İnternet kullanım aracı	Cep telefonu	1039	71.5
	Masaüstü – Dizüstü - Tablet	414	28.5
Günlük ortalama İnternet kullanımı	2 saatten az	541	37.2
	2 - 4 saat	537	37.0
	4 saat ve üzeri	375	25.8
İnternet kullanımıyla ilgili ailenizle yaşadıklarınızı ifade eden durum hangisidir?	Her zaman uyarılıyorum.	148	10.2
	Çoğu zaman uyarılıyorum.	216	14.9
	Bazen uyarılıyorum.	455	31.3
	Nadiren uyarılıyorum.	417	28.7
Kullanılan İnternet hizmet türü	Hiçbir zaman uyarılmam.	217	14.9
	Kablolu	68	4.7
	Wifi	1052	72.4
Sosyal medya kullanımı	Mobil	333	22.9
	Evet	798	54.9
Çevirim içi oyun	Hayır	655	45.1
	Evet	578	39.8
İnterneti en çok hangi amaçla kullanırsınız?	Hayır	875	60.2
	Bilgi edinme ve araştırma yapmak için.	494	34.0
	İletişim için (mesajlaşma, konuşma, e-mail vb.)	226	15.6
	Eğlence için (video izlemek, film seyretmek, müzik dinlemek vb.)	460	31.7
	Oyun oynamak için	135	9.3
	Diğer	138	9.5

Tablo 11
Öğrencilerin Betimsel İstatistikleri devamı(n=1453)

Değişkenler	f	%
İnternet kullanımında en çok rahatsız olduğunuz ne tür içeriklerle karşılaşılıyorsunuz?	Saldırganlık ve şiddet içeren görüntü veya oyunlarla karşılaşılıyorum	250 17.2
	Cinsel içerikli görüntü veya oyunlarla karşılaşılıyorum.	194 13.4
	Argo (kötü söz) içeren görüntü veya seslerle karşılaşılıyorum.	279 19.2
	Hiçbiri ile karşılaşmıyorum.	730 50.2
Annenizin öğrenim durumunu işaretleyiniz.	İlkokul	585 40.3
	Ortaokul	279 19.2
	Lise	352 24.2
	Üniversite ve diğer	237 16.3
Annenin genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?	Demokratik	505 34.8
	Otoriter	381 26.2
	Aşırı koruyucu	532 36.6
	İlgisiz	35 2.4
Babanızın eğitim durumunu işaretleyiniz.	İlkokul	330 22.7
	Ortaokul	257 17.7
	Lise	499 34.3
	Üniversite ve diğer	367 25.3
Babanın genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?	Demokratik	504 34.7
	Otoriter	382 26.3
	Aşırı koruyucu	445 30.6
	İlgisiz	122 8.4
Ailenizin ekonomik durumu	2325₺ ve altı	571 39.3
	2326₺ - 4650₺	473 32.6
	4651₺ - 6975₺	231 15.9
	6975₺ ve üzeri	178 12.3

Tablo 11’de görüldüğü gibi, araştırmaya 889 kız, 564 erkek ve 713’ü ortaokul, 740’ı lise öğrencisi olmak üzere toplam 1453 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler günlük ortalama İnternet kullanım süreleriyle ilgili 541’i 2 saatten az, 537’si 2-4 saat aralığında ve 375’i ise 4 saatin üzerinde kullandıklarını belirtmektedir.

Tablo 12
YİBTKF Toplam Puanı Betimsel İstatistikler (n=1453)

n	$\bar{x}$	Ort.	Mod	S ²	Ss	Min.	Maks.	r	Skewness	Kurtosis	Kolmogorov Smirnov (K-S)
1453	24.45	23	21	64.313	8.020	12	60	44	.867	.630	.000

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırmada YİBTKF toplam puanı betimsel istatistikleri 1453 örneklem sayısı üzerinden ortaokul ve lise öğrencilerinin $\bar{x}=24.45$, skewness .867, kurtosis .630 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan minimum puan 12’iken maksimum puan 60 olarak bulunmuştur.

4.3. Demografik Değişkenler ve İnternet Bağımlılığı

Bu bölümde, araştırma da elde edilen veriler doğrultusunda Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Problemlı İnternet Kullanım durumlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.3.1. Cinsiyete Göre

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre YİBTKF toplam puanlarının değişip değişmediğine ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 13’te verilmektedir.

Tablo 13
Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n=1453)

Grup	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p	Eta ²
Kız	889	693.86	616844.00	221239	.000	.008
Erkek	564	779.23	779.23			

Tablo 13 incelendiğinde kız öğrencilerin puanları ile erkek öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (U=221239, $p<.05$). Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.008$ gruplar arasında çok düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Cinsiyete göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında çok küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.2. Okul Kademesine Göre

Öğrencilerde okul kademesi değişkenine göre YİBTKF toplam puanlarının değişip değişmediğine ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 14'te verilmektedir.

Tablo 14
Öğrencilerde Okul Kademesi Değişkenine Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n=1453)

Grup	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p	Eta ²
Ortaokul	713	673.48	480192.50	225651.500	.000	.017
Lise	740	778.57	576138.50			

Tablo 14 incelendiğinde okul kademesi değişkenine göre ortaokuldaki öğrencilerin puanları ile lisede ki öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (U=225651.500, p<.05. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan Eta²=.017 gruplar arasında çok düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Okul kademesine göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.3. Kardeş sayısına göre

Öğrencilerde kardeş sayısına göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 15'te verilmektedir.

Tablo 15
Öğrencilerde Kardeş Sayısına Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	X _{sıra}	sd	X ²	p
2 ve altı	535	746.40	2	2.048	.359
3 kardeş	536	710.04			
4 ve üzeri	382	723.62			

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin kardeş sayısına göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerin kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır [$X^2_{(2)}= 2.048, p>.05$]. Bulunan bu sonuca göre öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri kardeş sayısına göre farklılaşmamaktadır şeklinde yorumlanabilir.

4.3.4. İnternet Erişiminde Kullanılan Araca Göre

Öğrencilerde İnternet erişiminde kullanılan araca değişkenine göre YİBTKF toplam puanlarının değişip değişmediğine ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 16’da verilmektedir.

Tablo 16
Öğrencilerde İnternet Erişiminde Kullanılan Araç Değişkenine Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n=1453)

Grup	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Cep telefonu	1039	717.49	745475.50	205195.500	.171
Masaüstü -Dizüstü - Tablet	414	750.86	310855.50		

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerde İnternet erişiminde kullanılan araca göre, YİBTKF toplam puanı üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinde, cep telefonu aracılığıyla bağlanan öğrencilerin test puan ortalaması ile masaüstü, dizüstü ve tablet aracılığıyla bağlanan öğrencilerin test puan ortalaması arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (U=205195.500, p>.05). Bu sonuca göre İnternet erişiminde kullanılan araç ile İnternet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır şeklinde yorumlanabilir.

4.3.5. Öğrenciye Ait Akıllı Telefon Olup Olmaması

Öğrencilerde akıllı telefona sahip olma durumuna göre YİBTKF toplam puanlarının değişip değişmediğine ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17

Öğrencilerde Akıllı Telefona Sahip Olma Durumuna Göre Y YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n=1453)

Grup	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p	Eta ²
Akıllı telefon var	733	796.55	583869.00	212902.000	.000	.024
Akıllı telefon yok	720	656.20	472462.00			

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerde kendilerine ait akıllı telefon olup olmaması değişkenine göre akıllı telefonu olan öğrencilerin puanları ile akıllı telefonu olmayan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (U=212902.000, p>.05. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan Eta²=.024 gruplar arasında çok düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerde kendilerine ait akıllı telefon olup olmaması durumuna göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.6. Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresine Göre

Öğrencilerde günlük ortalama internet kullanım süresine göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18

Öğrencilerde Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresine Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	X _{sıra}	sd	X ²	p	U	Eta ²
A) 2 saatten az	541	501.30	2	347.382	.000	A<B, A<C	.238
B) 2 saat - 4 saat	537	746.31				B<C	
C) 4 saat ve üzeri	375	1024.96					

Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerde günlük ortalama internet kullanım süresine göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerde günlük ortalama internet kullanım süreleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [X²(2)=347.382, p<.05]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar

sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından günlük ortalama İnternet kullanım süresi 2 saatten az olanlarla 2 saat ile 4 saat olanlar arasında 2 saat ile 4 saat olanlar lehine ($z=-10.360$, $p<.01$), 2 saatten az olanlar ile 4 saat ve üzeri olanlar arasında 4 saat ve üzeri olanlar lehine ($z=-17.595$, $p<.01$), 2 saat ile 4 saat olanlarla 4 saat ve üzeri olanlar arasında 4 saat ve üzeri olanlar lehine ($z=-10.870$, $p<.01$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.238$ gruplar arasında geniş bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin günlük ortalama İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ve etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında geniş bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin günlük ortalama İnternet kullanım süreleri arttıkça YİBTKF toplam puanlarının da yükseldiği söylenebilir.

4.3.7. Kullanılan İnternet Hizmet Türüne Göre

Öğrencilerde kullanılan İnternet hizmet türüne göre YİBTKF toplam puanlarının değişip değişmediğine ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 19’da verilmektedir.

Tablo 19

Öğrencilerde Kullanılan İnternet Hizmet Türüne Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n=1453)

Grup	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p	Eta ²
Wifi	1052	759.46	798947.50	176782.500	.000	.010
Mobil-Kablolu	401	641.85	257383.50			

Tablo 19 incelendiğinde öğrencilerde kullanılan İnternet hizmet türü değişkenine göre İnternet’i wifi ile kullanan öğrenciler ile İnternet’i mobil ya da kablolu kullanan öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($U=176782.500$, $p<.05$). Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.010$ gruplar arasında çok düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerde kullanılan İnternet hizmet türü durumuna göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate

alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.8. İnternet Kullanım Amaçlarına Göre

Öğrencilerde İnternet kullanım amaçlarına göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 20'de verilmektedir.

Tablo 20

Öğrencilerde İnternet Kullanım Amaçlarına Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	X _{sıra}	sd	X ²	p	U	Eta ²
A) Bilgi edinme - araştırma	494	524.22	4	221.596	.000	A<B, A<C, A<D, A<E	.140
B) İletişim	226	790.22				B<C, B<D, B>E	
C) Eğlence	460	880.83				C>E	
D) Oyun oynama	135	932.33				D>E	
E) Diğer	138	635.72					

Tablo 20 incelendiğinde İnternet kullanım amaçlarına göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerinde İnternet kullanım amaçları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2_{(4)}=221.596$, $p<.05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından İnternet kullanım amaçları bilgi edinme araştırma olanlarla iletişim olanlar arasında iletişim olanlar lehine ($z=-7.989$, $p<.01$), bilgi edinme araştırma olanlarla eğlence olanlar arasında eğlence olanlar lehine ($z=-12.997$, $p<.01$), bilgi edinme araştırma olanlarla oyun oynama olanlar arasında oyun oynama olanlar lehine ($z=-9.837$, $p<.01$), bilgi edinme araştırma olanlarla diğer olanlar arasında diğer olanlar lehine ($z=-3.118$, $p<.01$), iletişim olanlarla eğlence olanlar arasında eğlence olanlar lehine ($z=-2.748$, $p<.01$), iletişim olanlarla oyun oynama olanlar arasında oyun oynama olanlar lehine ($z=-3.219$, $p<.01$), iletişim olanlarla diğer olanlar arasında iletişim olanlar lehine ($z=-3.503$, $p<.01$), eğlence olanlar ile diğer olanlar arasında eğlence olanlar lehine ($z=-6.274$, $p<.01$), oyun oynamak olanlarla diğer olanlar arasında oyun oynama olanlar lehine ($z=-6.039$, $p<.01$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.140$ gruplar arasında geniş bir fark olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin İnternet kullanım amaçlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ve etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında geniş bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin İnternet kullanım amaçlarına göre YİBTKF toplam puanlarının da farklılaştığı söylenebilir.

4.3.9. Sosyal Medya Kullanım Durumuna Göre

Öğrencilerde sosyal medya kullanım durumuna göre YİBTKF toplam puanlarının değişip değişmediğine ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21
Öğrencilerde Sosyal Medya Kullanım Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n=1453)

Grup	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p	Eta ²
Kullanıyorum	798	820.60	654835.50	186655.500	.000	.052
Kullanmıyorum	655	612.97	401495.50			

Tablo 21 incelendiğinde öğrencilerde sosyal medya kullanım durumuna göre sosyal medya kullanan öğrenciler ile sosyal medya kullanmayan öğrencilerin YİBTKF puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (U=186655.500, p<.05. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan Eta²=.052 gruplar arasında orta düzey bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerde sosyal medya kullanım durumuna göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ve etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında orta düzey bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.10. Anne Öğrenim Durumuna Göre

Öğrencilerde anne öğrenim durumuna göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 22’de verilmektedir.

Tablo 22

Öğrencilerde Anne Öğrenim Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	$\bar{X}_{sıra}$	sd	X^2	p	U	Eta ²
A) İlkokul vb.	585	693.01	3	13.128	.004	A<C, A<D	.008
B) Ortaokul	279	700.14				B<D,	
C) Lise	352	760.07					
D) Üniversite ve diğerleri	237	793.41					

Tablo 22 incelendiğinde öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2(3)= 13.128$, $p<.05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından ilkökul mezunu olan annelerin öğrencileri ile lise mezunu olan annelerin öğrencileri arasında lise mezunu olan annelerin öğrencileri lehine ($z=-2.342$, $p<.01$), ilkökul mezunu olan annelerin öğrencileri ile üniversite ve diğer mezunu olan annelerin öğrencileri arasında üniversite ve diğer mezunu olan annelerin öğrencileri lehine ($z=-3.095$, $p<.01$), ortaokul mezunu olan annelerin öğrencileri ile üniversite ve diğer mezunu olan annelerin öğrencileri arasında üniversite ve diğer mezunu olan annelerin öğrencileri lehine ($z=-2.579$, $p<.01$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.008$ gruplar arasında düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.11. Genel Olarak Algılanan Anne Tutumuna Göre

Öğrencilerde genel olarak algılanan anne tutumuna göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 23'te verilmektedir.

Tablo 23

Öğrencilerde Genel Olarak Algılanan Anne Tutumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	$\bar{X}_{sıra}$	sd	X^2	p	U	Eta^2
A) Demokratik	505	676.67	3	29.886	.000	A<B, A<C, A<D	.028
B) Otoriter	381	763.11				B<D	
C) Aşırı koruyucu	532	728.18				C<D	
D) İlgisiz	35	1042.11					

Tablo 23 incelendiğinde öğrencilerde genel olarak algılanan anne tutumuna göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerde genel olarak algılanan anne tutumuna göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2(3)= 29.886, p<.05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından genel olarak anne tutumunu demokratik olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak anne tutumunu otoriter olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak anne tutumunu otoriter olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-2.968, p<.01$), genel olarak anne tutumunu demokratik olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak anne tutumunu aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak anne tutumunu aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-2.047, p<.01$), genel olarak anne tutumunu demokratik olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-4.907, p<.01$), genel olarak anne tutumunu otoriter olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-3.713, p<.01$), genel olarak anne tutumunu aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak anne tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-4.401, p<.01$), anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.028$ gruplar arasında düşük düzeye yakın bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerde genel olarak algılanan anne tutumuna göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük düzeye yakın bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.12. Baba Öğrenim Durumuna Göre

Öğrencilerde baba öğrenim durumuna göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 24'te verilmektedir.

Tablo 24

Öğrencilerde Baba Öğrenim Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	$\bar{X}_{sıra}$	sd	X^2	p	U	Eta ²
A) İlkokul vb.	330	675.78	3	19.681	.000	A<C, A<D	.009
B) Ortaokul	257	671.69				B<C, B<D	
C) Lise	499	738.75				C<D	
D) Üniversite ve diğerleri	367	795.81					

Tablo 24 incelendiğinde öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2(3)= 19.681, p<.05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından ilkökul mezunu olan babaların öğrencileri ile lise mezunu olan babaların öğrencileri arasında lise mezunu olan babaların öğrencileri lehine ($z= 2.145, p<.01$), ilkökul mezunu olan babaların öğrencileri ile üniversite ve diğer mezunu olan babaların öğrencileri arasında üniversite ve diğer mezunu olan babaların öğrencileri lehine ($z=-3.662, p<.01$), ortaokul mezunu olan babaların öğrencileri ile lise mezunu olan babaların öğrencileri arasında lise mezunu olan babaların öğrencileri lehine ($z=-2.108, p<.01$), ortaokul mezunu olan babaların öğrencileri ile üniversite ve diğer mezunu olan babaların öğrencileri arasında üniversite ve diğer mezunu olan babaların öğrencileri lehine ($z=-3.697, p<.01$), lise mezunu olan babaların öğrencileri ile üniversite ve diğer mezunu olan babaların öğrencileri arasında üniversite ve diğer mezunu olan babaların öğrencileri lehine ($z=-2.025, p<.01$), anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $Eta^2=.009$ gruplar arasında düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.13. Genel Olarak Algılanan Baba Tutumuna Göre

Öğrencilerde genel olarak algılanan baba tutumuna göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 25’te verilmektedir.

Tablo 25
Öğrencilerde Genel Olarak Algılanan Baba Tutumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	$\bar{X}_{sıra}$	sd	X^2	p	U	Eta ²
A) Demokratik	504	676.15	3	18.228	.000	A<B, A<D	.019
B) Otoriter	382	761.91					
C) Aşırı koruyucu	445	724.92				C<D	
D) İlgisiz	122	835.36					

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerde genel olarak algılanan baba tutumuna göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerde genel olarak algılanan baba tutumuna göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2(3)= 18.228, p<.05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından genel olarak baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak baba tutumunu otoriter olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak baba tutumunu otoriter olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-3.003, p<.01$), genel olarak baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak baba tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak baba tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-3.697, p<.01$), genel olarak baba tutumunu aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler ile genel olarak baba tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler arasında genel olarak baba tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrenciler lehine ($z=-2.614, p<.01$), anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan Eta²=.019 gruplar arasında düşük düzeyde bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerde genel olarak algılanan baba tutumuna göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük düzeyde bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.14. İnternet Kullanımıyla İlgili Ailesiyle Yaşadıklarını İfade Eden Duruma Göre

Öğrencilerde İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 26'da verilmektedir.

Tablo 26
Öğrencilerde İnternet Kullanımıyla İlgili Ailesiyle Yaşadıklarını İfade Eden Duruma Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	X _{sıra}	sd	X ²	p	U	Eta ²
A) Her zaman uyarılırim	148	956.01	4	415.402	.000	A>C, A>D, A>E	.264
B) Çoğu zaman uyarılırim	216	1014.75				B>C, B>D, B>E	
C) Bazen uyarılırim	455	839.12				C>D, C>E	
D) Nadiren uyarılırim	417	573.63				D>E	
E) Hiçbir zaman uyarılmam	217	344.02					

Tablo 26 incelendiğinde öğrencilerde İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerde İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2(4)= 415.402, p<.05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından her zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile bazen uyarılırim olarak belirten öğrenciler arasında her zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-3.859, p<.01$), her zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile nadiren uyarılırim olarak belirten öğrenciler arasında her zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-9.181, p<.01$), her zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile hiç bir zaman uyarılmam olarak belirten öğrenciler arasında her zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-11.861, p<.01$), çoğu zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile bazen uyarılırim olarak belirten öğrenciler arasında çoğu zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-6.326, p<.01$), çoğu zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile nadiren uyarılırim olarak belirten öğrenciler arasında çoğu zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-12.645, p<.01$), çoğu zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile hiç bir zaman uyarılmam olarak belirten öğrenciler arasında çoğu zaman uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-$

14.758, $p < .01$), bazen uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile nadiren uyarılırim olarak belirten öğrenciler arasında bazen uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z = -10.332$, $p < .01$), bazen uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile hiç bir zaman uyarılmam olarak belirten öğrenciler arasında bazen uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z = -14.719$, $p < .01$), nadiren uyarılırim olarak belirten öğrenciler ile hiç bir zaman uyarılmam olarak belirten öğrenciler arasında nadiren uyarılırim olarak belirten öğrenciler lehine ($z = -8.051$, $p < .01$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sonuçta bulunan $Eta^2 = .264$ gruplar arasında geniş bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ve etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında geniş bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.15. Ailenin Sosyoekonomik Durumuna Göre

Öğrencilerde ailenin sosyoekonomik durumuna göre YİBTKF toplam puanına ilişkin Kruskal-Wallis Test sonuçları Tablo 27’de verilmektedir.

Tablo 27
Öğrencilerde Ailenin Sosyoekonomik Durumuna Göre YİBTKF Toplam Puanına İlişkin Kruskal-Wallis Test Sonuçları (n=1453)

Gruplar	n	$X_{sıra}$	sd	X^2	p	U	Eta ²
A) 2325₺ ve altı	571	655.37	3	34.360	.000	A<B, A<C, A<D	.019
B) 2326₺ - 4650₺	473	739.13				B<C	
C) 4651₺ - 6975₺	231	818.43					
D) 6976₺ ve üzeri	178	805.90					

Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerde ailenin sosyoekonomik durumuna göre YİBTKF toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinde, öğrencilerin ailenin sosyoekonomik durumlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır [$X^2(3) = 34.360$, $p < .05$]. Söz konusu bu farklılığı saptamak için Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, YİBTKF puanları açısından ailenin sosyoekonomik durumunu 2325₺ ve altı olarak belirten öğrenciler ile 2326₺ - 4650₺ olarak belirten öğrenciler arasında 2326₺ - 4650₺ olarak belirten öğrenciler lehine ($z = -3.284$, $p < .01$), ailenin

sosyoekonomik durumunu 2325₺ ve altı olarak belirten öğrenciler ile 4651₺ - 6975₺ olarak belirten öğrenciler arasında 4651₺ - 6975₺ olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-4.884$, $p<.01$), ailenin sosyoekonomik durumunu 2325₺ ve altı olarak belirten öğrenciler ile 6976₺ ve üzeri olarak belirten öğrenciler arasında 6976₺ ve üzeri olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-4.166$, $p<.01$), ailenin sosyoekonomik durumunu 2326₺ - 4650₺ olarak belirten öğrenciler ile 4651₺ - 6975₺ olarak belirten öğrenciler arasında 4651₺ - 6975₺ olarak belirten öğrenciler lehine ($z=-2.422$, $p<.01$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fakat örneklem sayısının p sonucunu etkileyebileceği dikkate alınarak etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta bulunan $\eta^2=.008$ gruplar arasında düşük bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerde ailenin sosyoekonomik durumlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.16. Akademik Başarıya Göre

Öğrencilerde geçen yılki genel not ortalaması ile YİBTKF toplam puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları korelasyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 28'de verilmektedir.

Tablo 28
Öğrencilerde Geçen Yılki Genel Not Ortalaması ile YİBTKF Toplam Puanı Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	n	r	p
Genel not ortalaması YİBTKF toplam puanı	1453	-.102	.000

Öğrencilerde geçen yılki genel not ortalamaları ile Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu toplam puanları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon işlemi, geçen yılki genel not ortalaması ile YİBTKF toplam puanı arasında, negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğunu göstermektedir ($r=-.102$, $p<.05$).

4.4. Öğrenciler ve veliler; İnternet bağımlılığı ve problemlı İnternet kullanımı nasıl açıklamaktadır? Bulgular

Bu bölümde bu araştırmanın nitel boyutu doğrultusunda yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeye ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Araştırma kapsamında yer alan tüm nitel veriler Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı'nda görevli bir öğretim üyesi ile Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'nda görevli bir öğretim üyesi ve iki Doktorant Psikolojik Danışman olmak üzere 4 uzmanın katkılarıyla yapılan içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

4.4.1. Yarı-Yapılandırılmış Görüşmeye İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında nicel analizler doğrultusunda yüksek puan alan katılımcılar belirlendikten sonra bu katılımcılar arasından gönüllü olanlar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek veri toplama işlemi yapılmıştır. Görüşmeye katılan katılımcılar öğrenciler için Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14 veliler için V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9 şeklinde kodlanarak sürece devam edilmiştir. Görüşme sürecinde katılımcılara 7 soru yöneltilerek ve ihtiyaç halinde sonda soruları dahil edilerek süreç tamamlanmıştır.

4.4.1.1. Öğrenciler ile Yapılan Görüşmeler Sonucunda Elde Edilen Temalar

Araştırmanın bu kısmında öğrenciler ile yapılmış olan görüşmelerin analizleri sonucunda ortaya çıkan temalara yer verilecektir.

4.4.1.2. İnternet Kavramı Bağlamındaki Soruları Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin İnternet'i nasıl tanımladıkları, kullanım amaçları ve erişememe durumunda neler hissettiklerine ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde "bilgiye erişimde kolaylık sağladığı pratik ve yararlı olduğu, sosyal medya, oyun oynamak, ders çalışmak ve bilgi edinmek amaçlarıyla kullandıkları, erişememe durumunda ise öfke,

sıkıntı, zorlanma ve olumsuzluk yaşadıklarını” belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29
İnternet Kavramı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Tanımlama	Bilgiye erişim, bilişim ağı, eğlenme, iletişim, pratiklik, yaşam, sosyal ağ, sosyalleşme, yararlı, zararlı
Amaçlarım	Sohbet, bilgi edinme, ders çalışma, haberler, alışveriş, maç, video, film, dizi, oyun oynama, zaman harcama, sosyal medya, müzik
Erişememe durumu	Öfke, sıkıntı, olumsuzluk, zorlanma, bunalım, boşluk, bir şey hissetmeme, stres, eksiklik, başka şeylere zaman, hırs

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Öğrencilerin 4’ü (4/14) İnternet’in çok iyi bir şey, yararlı olarak tanımlamaktadır. **Ö9**, bu konuda “Çok iyi bir şey. Dersler açısından yararlı, kullanışlı ve çok iyi.” şeklinde tanımlamıştır. Aynı şekilde **Ö10**, “Çok iyi bir şey yararları çok iyi aynı zamanda zararları da var. Tüm bilgilere kolayca erişmeyi sağlıyor.” diyerek çok iyi bir şey olduğunu ve bilgiye kolayca erişim sağladığını ifade etmektedir. **Ö12**, “Yararları ve aynı zamanda zararları da var. Araştırmaları kolaylaştırıyor.” diyerek yararlı ve araştırmaları kolaylaştırdığını ifade etmektedir. Ayrıca **Ö14**, “İnternet iyi işimize yarıyor. İşime yaradığı için yararlı buluyorum.” diyerek İnternet’in yararlı olduğunu ve işine yaradığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema **amaçlarımdır**. Öğrencilerin 9’u (9/14) ders çalışmak, 5’i (5/14) sosyal medya ve 5’i (5/14) oyun oynamak olarak belirtmektedir. **Ö1**, “Genel olarak sosyal medya o şekilde kullanıyorum.” şeklinde belirtmiştir. **Ö5**, “Ders çalışmak bazı bilgileri bulmak için oyun oynamak için.” diyerek ders çalışmak ve oyun oynamak amacıyla kullandığını ifade etmektedir. Ayrıca **Ö8**, “Oyun ve ders.” diyerek belirtmektedir. **Ö9**, “Genellikle dersler için kullanıyorum.” **Ö11**, “Genellikle dersler ve sosyal medya için. Aynı şekilde **Ö14**, “Genellikle dersler ve sosyal medya için.” dersler ve sosyal medya erişim amaçlarıyla kullandığını ifade etmektedir.

Bir diğer tema **erişememe durumu** temasıdır. Öğrenciler bu durumu öfke (3/14),

sıkıntı (5/14) ve olumsuzluk (4/14) olarak belirtmektedir. **Ö3**, “Bazen olmadığında İnternet sıkılıyorum benim için zorlukları oluyor, mesela sürekli elimizde telefon var ya sosyal medya hesaplarına giriyoruz hani can sıkıntısı oluyor benim için böyle zorluğu oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. Aynı şekilde **Ö4**, “Gün içerisinde İnternet olmadığını bilmek sıkıcı.” olarak ifade etmektedir. Ayrıca **Ö7**, “Uzun zamandır bir alışılmışlık olduğundan dolayı günlük hayatım da internetin olmaması beni boşluğa düşürebilir galiba kötü yönde etkilenirim.” Aynı şekilde **Ö9**, “Gün içerisinde İnternet’in olmadığını bilmek kötü hissettirir.” olarak ifade etmektedir. **Ö14**, “Kötü hissediyorum kendimi agresifleşmeme neden oluyor çünkü İnternet’e ihtiyaç duyuyorum ama olmayınca olmuyor.” bir ihtiyaç olduğunu olmadığı zaman kötü hissettiğini ifade etmektedir.

4.4.1.3. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri ve gün içerisinde ilk olarak hangi ihtiyaçtan dolayı kullanım ihtiyacı hissettiklerine ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde yaşamdaki yeri “önemli bir yere sahip olduğunu” ilk ihtiyaç olarak da “sosyal medya, ders” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30
İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Yaşamımdaki yeri	On yıl, sekiz yıl, yedi yıl, altı yedi yıl, beş altı yıl, beş yıl, dört beş yıl, üç yıl, iki yıl, önemli bir yer, çoğu zaman, fark etmez, çok fazla, çok iyi, çok yüksek
İlk ihtiyaç	Sosyal medya, dersler, mesajlar, oyun, bilgi edinmek, haberler

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet’in günlük yaşamdaki yeri bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Elde edilen birinci tema *yaşamımdaki yeridir*. Öğrencilerin 6’sı (6/14) İnternet’in yaşamlarında önemli bir yere sahip

olduklarını 4'ü (4/14) çoğu zaman şeklinde ifade etmektedir. **Ö2**, “Günlük yaşamda İnternet’in yeri benim için çok yüksek.” **Ö3**, “Sürekli ya elimde telefon ya da laptop sürekli hani şu an hayatımızın önemli bir yerinde.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, “Her anımda yanımda.” şeklinde ifade etmektedir. **Ö7**, “Günlük hayatta internetin elimin altında olması ve işlerimi kolaylaştırmasından dolayı önemli bir yere sahip.” **Ö8**, “Günlük yaşamımda İnternet’in yeri büyük. Telefon ve bilgisayarım da İnternet var. Altı yedi yıldır kullanıyorum.” diyerek İnternet’in yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğunu ve çoğu zaman yer edindiğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet’in günlük yaşamdaki yeri bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema *ilk ihtiyaçtır*. Öğrencilerin 10’u (10/14) gün içerisinde İnternet kullanımının sosyal medyaya erişim ihtiyacından kaynaklandığını belirtmektedir. **Ö1**, “Ama ilk olarak genelde ben maillerime sosyal medya mesajlarımı bakarım.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, “İnternet’e ilk bağlandığımda sosyal medya uygulamalarına bakıyorum.” derken, **Ö6**, “Mesajlarımı bakmak için. Sosyal medya hesaplarım.”, **Ö11**, “Sosyal medyada arkadaşlarımla mesajlaşmak için bakıyorum.” diyerek ilk ihtiyaç olarak sosyal medya hesaplarına erişmek, bakmak vb. olduğunu ortaya koymaktadırlar.

4.4.1.4. İnternet’in Gün İçerisinde Kullanımı Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin İnternet’in gün içerisindeki kullanımına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde “günlük süre”, “kontrol”, “kısıtlama fikri”, “kısıtlama girişimi” ve “60 dakika / 1 saat” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

İnternet'in Gün İçerisinde Kullanımı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Günlük süre	On saat, yedi sekiz saat, altı yedi saat, beş altı saat, beş saat, dört beş saat, dörtten fazla, ortalama dört, ortalama üç, üç buçuk saat, iki üç saat, gün boyu
Kontrol	Sağlayamadığım oluyor, zaman kaybı, sorun yok, zor oluyor
Kısıtlama fikri	Olumsuzluk, sinirlenme, sıkılma, tepkisizlik, gerek yok, normal karşılama
Kısıtlama girişimi	Denedim, denemedim, başarısız, cihazdan uzaklaşma, uygulamaları silme, başarılı, yapsam yaparım
60 dakika / 1 Saat	Ders, sosyal medya, oyun, müzik, mesajlar, doğaçlama, kararsız

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet'in gün içerisindeki kullanımı bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük süre, kontrol, kısıtlama fikri, kısıtlama girişimi ve 60 dakika / 1 saat olmuştur. Elde edilen birinci tema **günlük süre**. Öğrenciler gün içerisinde İnternet'i ne kadar süre kullandıklarına değinmişlerdir. Öğrenciler günlük İnternet kullanım süreleri konusunda 2'si (2/14) on saat, 1'i (1/14) gün boyu, 1'i (1/14) yedi sekiz saat, 1'i (1/14) altı yedi saat olarak ifade etmektedir. **Ö1**, "Benim kullanımım yedi sekiz saat oluyor." şeklinde ifade etmektedir. **Ö2**, "Günlük ortalama İnternet kullanım sürem on saat falandır herhalde." şeklinde ifade etmektedir. Aynı şekilde **Ö5**, "Derslerle beraber 10 saat kullanıyorum." Ayrıca **Ö7**, "Uyanık olduğum sürece genellikle İnterneti çok fazla kullanırım," şeklinde ifade etmektedir. **Ö8**, "Altı yedi saat kullanıyorum." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler gün içerisinde İnternet'in uzun saatler kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet'in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema **kontrol**. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda kontrol sağlayıp sağlayamadıkları konusuna değinmişlerdir. Öğrenciler dolaylı veya doğrudan İnternet kullanım süresi konusunda kontrolü sağlayamadıklarını 14'ü (14/14) ifade etmektedir. **Ö1**, "Kontrol sağlayamadığımız durumlar evet oluyor yani sonuçta fazlasıyla zaman geçirdiğimiz zamanlar oluyor bu pandemi sürecinde olayı bence çok aştığımı düşünüyorum ben." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, "Kontrolü sağlayamadığım durumlar oluyor." ifade etmektedir. **Ö7**, "Uyanık olduğum sürece genellikle İnterneti çok fazla

kullanırım, bu sürenin çok fazla olumsuz etkisi olduğunun farkındayım fakat bunu nasıl azaltacağımı hiç denemedim. Genel olarak kontrol sağlayamadığımı düşünüyorum.” **Ö8**, “Kontrolü sağlayamadığım durumlarla karşılaşmıyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Aynı şekilde **Ö10**, “Kontrolü sağlayamadığım durumlar oluyor.” ifade etmektedir. Bu ifadeler gün içerisinde İnternet’in kullanım süresi konusunda öğrencilerin kontrol sağlayamadığını ve zorlandığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet’in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen üçüncü tema **kısıtlama fikri**. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kısıtlanması fikrine nasıl baktıkları konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden, **Ö1**, “İnternet kullanımının kısıtlanması fikrine pek uygun bakmam çünkü lazım da oluyor. Gereksiz kullanım dışında eğer kısıtlanırsa sonuçta bizim yararımız için olduğu için yani kötü karşılamam ama olmasını da istemeyeceğim bir durum.” şeklinde ifade etmektedir. **Ö2**, “İnternet kullanımının kısıtlanmasını aslında hiç hoş karşılamıyorum. Ya ben kendim kısıtlamayı denemedim ama yapsam yaparım.” **Ö3**, “İnternet'in kısıtlanması konusunda hak veririm aileme fazla bir zaman ayırmadığım için hak veririm fazlası zarar olduğu için onlarda benim iyiliğimi düşündüğü için fazla bir tepki vermem en fazla tepkin çok sıkılırim veya hani onlara sinirlenirim başka tepki göstermem.” Ayrıca **Ö7**, “Kendimi kısıtlamayı daha önce denemedim ve kısıtlanmak istemem, çünkü İnternet’in insanlar üzerindeki baskıyı kaldırdığını düşünüyorum, düşündüklerini daha kolay dile getirebilmelerini sağlıyor, İnternet insanların özgürlüğü bunun kısıtlanmasının doğru olmadığını düşünüyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencilerin gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kısıtlanması fikrine olumsuz baktıklarını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet’in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen dördüncü tema **kısıtlama girişimi**. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişiminde bulunup bulunmadıkları veya net tür girişimlerde buldukları konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden, **Ö1**, “Sınırlandırmayı denedik evet, ilk üç ay pandemi sürecinde, üç aydan sonra dersler de başladığı için girişimde buldum. Odam da ders çalışırken telefon ve bilgisayarı kendimden uzak tutmayı denedim.” **Ö4**, “Denedim ama olumlu olacağını düşünmüyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö5**, “Denedim ama fazla sürmedi.” şeklinde ifade etmektedir. **Ö10**, “Bütün uygulamaları

sildim.” Bu ifadeler öğrencilerin gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişiminde bulduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca Ö6, “Çok uzun süre kullandığımı düşünmediğim için denemedim.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö7, “Kendimi kısıtlamayı daha önce denemedim ve kısıtlanmak istemem.” Ö13, “Normal bakarım fakat denemedim.” Bu ifadeler öğrencilerin gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişiminde bulunmadıklarını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet’in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen beşinci tema *60 dakika / 1 saat*. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süreleri sadece 60 dakika / 1 saat ile sınırlandırılıyorsa bu süreyi nasıl ya da hangi uygulamalar için kullanırlardı konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden, Ö1, “Öncelik olarak son zamanlarda ders olurdu çünkü zamanımda çok yaklaştı sınava onun haricinde zamanı bölüşecek olsam sosyal medya uygulamalarında kullanırdım yani gereksiz kullanmazdım.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca Ö3, “İnternet kullanımım bir saat ile sınırlı olsaydı ilk başta sosyal medya olurdu sürekli hayatımızın artık önemli bir yerinde ben kendi adıma söyleyeyim ilk başta sosyal medya olurdu.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö4, “İnternet kullanımım 1 saat ile sınırlı olsaydı sosyal medya önceliğim olurdu.” ifade etmektedir. Ayrıca Ö5, “Ders için kullanırdım.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö9, “İnternet kullanımım bir saat olsaydı dersler için kullanırdım.” ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö10, “Derslerle ilgili uygulamalar.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö11, “Derslerde kullandığım uygulamalar öncelik olurdu.” Ayrıca Ö13, “Sosyal medya.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö14, “Sosyal medya.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencilerin gün içerisinde İnternet kullanım süreleri sadece 60 dakika / 1 saat ile sınırlandırılıyorsa bu süreyi nasıl ya da hangi uygulamalar için kullanırlardı konusunda öncelikle çoğunluk dersler ifadesini ortaya koyarken ikinci sırada sosyal medyaya erişim ifadesini ortaya koymaktadır.

4.4.1.5. İnternet’in Gün İçerisinde Kullanıma Bağlı Etkiler Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin İnternet’in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamına

ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde “günlük yaşama etkisi”, “fiziksel yönden”, “sosyal yönden”, “psikolojik yönden”, akademik yönden” ve aile içi iletişim yönünden” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32
İnternet’in Gün İçerisinde Kullanıma Bağlı Etkiler Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Günlük yaşama etkisi	Dersleri ihmal, olumsuz etkiler, bağımlılık, olumlu etkiler, radyasyon, hem olumlu hem olumsuz
Fiziksel yönden	Uyku problemleri, baş ağrısı, bel ağrısı, boyun ağrısı, beslenmede düzensizlik, göz problemleri, parmak ağrısı, etki yok, yorgunluk
Sosyal yönden	Etkisi yok, olumlu etki
Psikolojik yönden	Etkilemiyor, olumsuz etki, sanallaşma, olumlu etki, kararsız
Akademik yönden	Olumsuz etki, dersleri ihmal, odaklanamama, algılayamama
Aile içi iletişim yönünden	Kısmen etki, etkilemez, iletişimsizlik, olumsuz etki

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet’in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük yaşama etkisi, fiziksel yönden, sosyal yönden, psikolojik yönden, akademik yönden ve aile içi iletişim yönünden olmuştur. Elde edilen birinci tema ***günlük yaşama etkisidir***. Öğrenciler İnternet’in gün içerisinde kullanıma bağlı olarak günlük yaşama etkisine değinmişlerdir. Öğrencilerden **Ö3**, “İnternet’i uzun süre kullanmanın benim yaşamımı olumsuz etkilediği zamanlar oluyor diyelim ailemle zaman geçirmek yerine bazen telefona dalıp hiç bazen yanlarına gitmediğim oluyor olumsuz yönleri bu.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, “İnternet’i uzun süre kullanmak günlük yaşamı mı olumsuz etkiliyor.” **Ö5**, “Olumsuz etkiliyor tabi ki. Günlük yaşamdan uzaklaştırıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö9**, “Uzun süre kullanmak etkiliyor insanı çok yoruyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler gün içerisinde İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak günlük yaşama etkisinin olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema ***fiziksel***

yönden. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında fiziksel yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler konusunda çoğunlukla dolaylı veya doğrudan uyku problemleri yaşadıklarını ifade etmektedir. Öğrencilerden **Ö5**, "Uyku ve beslenme düzenimi etkiliyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö7**, "Gün içinde uyku düzenime aşırı etkisi var ve bu durum beraberinde yemek öğünlerimin de sürekli değişmesine yol açıyor." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö4**, "Uykusuzluk" şeklinden ifade etmektedir. **Ö10**, "Uyku sorunlarım oluyor. Uyku süremiz azalıyor ve sabah kalkışımız geç oluyor buda olumsuz etkiliyor bizleri." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö12**, "Uyku sorunları. Uyku sürem azalıyor." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencilerin uyku, beslenme gibi konularda sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen üçüncü tema *sosyal yönden*. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında sosyal yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler konusunda çoğunlukla olumlu etkilediğini ifade etmektedir. Öğrencilerden **Ö2**, "Yani arkadaşlarımı bu aralar pandemiden dolayı yüz yüze görüşemiyoruz onlarla görüntülü konuşuyorum sosyal olarak bunlar etkiliyor. Arkadaş ortamını arkadaşlarla olan ilişkisini. Olumlu katkısı var çünkü İnternet üzerinden görüşüyorsun." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, "Arkadaşlar ile İnternet üzerinden görüşme yapmayı tercih ederim, olumlu etkiler arkadaşlarımız böylece güçlenir." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö11**, "Sosyal olarak düşüncelerimi daha açık bir şekilde ifade edebiliyorum ve insanlarla daha çabuk iletişime geçiyorum." **Ö13**, "Pek bir olumsuz etkisi yok. Hayır tercih etmem. Görüşmediğimiz arkadaşlarımızla aramızın açılmamasına vesile olmakta." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencilerin sosyal yönden arkadaşları ile iletişime geçebildiklerini ve olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen dördüncü tema *psikolojik yönden*. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında psikolojik yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Öğrenciler İnternet'in

gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler konusunda etkilemiyor veya olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Öğrencilerden Ö7, “Henüz kendimde böyle bir etkisine denk gelmedim belki de dikkat etmedim ama kötü etkileri olacağını düşünmüyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö9, “Psikolojik olarak etkilediğini düşünmüyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca Ö10, “Psikolojik olarak karşımdakiler oyundakiler gibi sanal oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö14, “Kötü oluyor işlerimize konsantrasyon alamıyorum sürekli internette geziyorum bu nedenle kötü. Kötü etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencileri psikolojik yönden bir etkisinin olmadığını ya da olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet’in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen beşinci tema *akademik yönden*. Öğrenciler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında akademik yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Öğrenciler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler konusunda dersleri ihmal, odaklanamama, algılamada sorun ve genel olarak olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Öğrencilerden Ö1, “İnternet kullanımı akademik başarıyı da etkiler, uzun süre kullanmamız başarıyı şu şekilde artık İnternet’i yani bu dijital öğeleri kullana kullana artık bir yerden sonra algılamada sıkıntı yaşayabildiğimiz için derslere odaklanmama sıkıntısı başlıyor o da sınavlarımızda derslerimizde başarısızlığa neden oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö3, “Akademik başarı açısından da etkiliyor, mesela sosyal medyaya dalıyorum diyelim bakıyorum geziyorum o gün içerisinde ders çalışmam gerekiyorsa ya da canlı dersim varsa bazen katılamıyorum öyle bir kötü etkisi oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö7, “Zaman zaman ders çalışma süremi azalttığı olabiliyor ve bu durum ileride ki akademik başarıyı olumsuz etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ö10, “Akademik olarak derslerim kötüye gidiyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö11, “Akademik olarak kötü etkiler tabi çünkü zaman kalmıyor ders çalışmaya.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Ö12, “Akademik olarak kötü etkiliyor. Derslerimi ihmal ettiğim olur.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencileri akademik yönden dersleri ihmal, odaklanamama, algılamada sorun ve genel olarak olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen altıncı tema *aile içi iletişim*. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında aile içi iletişim yönünden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler konusunda olumsuz etki, iletişimsizlik ve kısmen etkilediğini ifade etmektedir. Öğrencilerden **Ö1**, “Evet oluyor, aile iletişim süreci açısından iletişim bozukluğu bence çok etki ediyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö3**, “Aile içi iletişim sürecini bazen etkiliyor evet, fazla zaman geçirdiğimde bizimkilerden tepki alıyorum niye yanımıza gelmiyorsun, telefonla zaman geçiyorsun, sürekli arkadaşlarınla zaman geçiyorsun, sürekli arkadaşlarınla konuşuyorsun, bize zaman ayırmıyorsun.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, “Ailele olumsuz etkiliyor onlara vakit ayıramıyorum.” Ayrıca **Ö5**, “Aile bağlarını koparıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö10**, “Aile iletişim açısından çok kötü hiçbirimiz birbirimizle eskisi kadar iletişim kuramıyoruz.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö14**, “Kötü etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencileri aile içi iletişim yönünden olumsuz etki, iletişimsizlik ve kısmen etki şeklinde ortaya koymaktadır.

4.4.1.6. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler ne olmalı sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde yaşamdaki yeri gün içerisinde kullanım süresi “ne kadar süre” önceliğimiz ne olmalı “öncelik ne olmalı” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 33'de verilmiştir.

Tablo 33

İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Ne kadar süre	Bir iki saat, iki üç saat, üç dört saat, bir buçuk saat, üç saat, dört saat, en fazla iki, iki saat, kararsız
Öncelik ne olmalı	Ders, sosyal medya, gündemi takip, araştırma, mesajlaşma, hobiler, ihtiyaca göre, oyun

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler ne olmalı bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar ne kadar süre ve öncelik ne olmalı olmuştur. Elde edilen birinci tema *ne kadar süredir*. Öğrenciler İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden **Ö1**, "Maksimum iki iki buçuk üç saat kadar." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö5**, "Gerektiği zaman kullanmak lazım. İki üç saat yeterli aslında." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö8**, "Günlük iki üç saat harcanmalı." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö6**, "Gerektiği kadar kullanmaya çalışıp fazlasını engel olmalıyız. Üç dört saat." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö13**, "Üç veya dört saat." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı konusunda genel olarak öğrencilerin genel olarak günlük kullanım sürelerinin altında bir saat ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler ne olmalı bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar ne kadar süre ve öncelik ne olmalı olmuştur. Elde edilen ikinci tema *öncelik ne olmalı*. Öğrenciler İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında öncelik ne olmalı konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden **Ö2**, "Bunun 2 saati falan araştırma için 1 saatte işte oyun oynarsın falan en fazla 4 saatini alması gerekiyor. Mesajlaşmak, sosyal medya ve oyun amaçlı olabilir." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö6**, "Haberleşmek için eğitim almak için bilgi sahibi olmak için gündemi takip edebilmek için ve hobilerimiz için." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö3**, "İnsanlar için sosyal medya çok önemli benim içinde sosyal medya çok önemli." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, "İnternet sosyal medya için tercih edilmeli." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö9**, "Dersler ve

bilmedikleri konulara bakmak için.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö10**, “Araştırmalar için kullanılmalı.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında öncelik ne olmalı konusunda genel olarak öğrencilerin genel olarak ders, araştırma yapmak ve sosyal medya olarak ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

4.4.1.7. İnternet Kullanımı Engellendiğinde ve Alternatifler Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında “eyvah engeller / tepkiler” ve “alternatifler” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34
İnternet Kullanımı Engellendiğinde ve Alternatifler Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Eyvah engeller / tepkiler	Sinirlenme, öfkelenme, kötü hissetme, duruma göre, bağlanma isteği, çözmeye çalışma, hafif tepki, önemsiz, etkisiz, bekleme
Alternatifler	Ders, dinlenme, spor, kitap okuma, televizyon, alternatif arama, arkadaşlar, temizlik, yemek yapma, hiçbir şey, maç, haberler, resim çizme

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler olmuştur. Elde edilen birinci tema **eyvah engeller / tepkiler**. Öğrenciler İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden **Ö3**, “İlk olarak sinirlenirim çünkü yapacak bir şey yok hayatımızın önemli bir yeri olduğu için yapacak bir şey yok.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö4**, “Evet oluyor kendimi sinirli hissediyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö14**, “Kendime çok kötü hissediyorum hemen bağlanmaya çalışıyorum. Engellenmesi beni sinirlendirirdi hemen geri bağlanmak

isterdim.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö10**, “İnternet engellendiğinde öfkelenirim. Sorunun ne olduğunu anlamaya çalışırım.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö12**, “Evet öfkelenirim. Sorunu çözmeye çalışırım.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler bağlamında genel olarak öğrencilerin bağlanma isteği, sinirlenme ve öfkelenme olarak ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler olmuştur. Elde edilen ikinci tema *alternatifler*. Öğrenciler İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında alternatifler konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden **Ö5**, “Dinlenmeyi. Arkadaşlarımla vakit geçirirdim.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö7**, “İnternet’i genel olarak arkadaşlarımla konuşmak için kullandığım için olmadığı zaman arkadaşlarımla haberleşmek için bir araya gelmeye bakardım.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **Ö9**, “Yani derslerle ilgilenerek geçirirdim.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö10**, “Mecburen derslerimle ilgilenirdim.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö12**, “Ders çalışarak.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında alternatifler bağlamında genel olarak öğrencilerin ders çalışmak, arkadaşlar ve dinlenme olarak ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

4.4.1.8. Diğer Aile Üyeleri Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Öğrencilerin diğer aile üyeleri bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde diğer aile üyeleri bağlamında “diğer aile üyeleri” olarak belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin kodlar aşağıda Tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35

Diğer Aile Üyeleri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=14)

Temalar	Kodlar
Diğer aile üyeleri	Anne ev işleri, baba işte, sosyal medya, ayrı odalar, televizyon, video, haber takip, oyun oynama, mesajlaşma, telefon, boş şeyler, tarifler, kontrol, ders

Görüşme yapılan öğrencilerin tamamı diğer aile üyeleri bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan tema diğer aile üyeleri olmuştur. Elde edilen tema *diğer aile üyeleri*. Öğrenciler diğer aile üyeleri bağlamında diğer aile üyeleri konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerden **Ö1**, “Ortamda böyle bir iki kişi kopmuşsa zaten herkes kopuyor kimse herkes yavaş yavaş ayrı odalara çekiliyor. Biri televizyon izliyor, biri telefonla oyun oynuyor veya sosyal medya içerisinde geziniyorlar o şekilde.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö2**, “Babam gündüzleri işte oluyor. Annem ev işlerine falan bakıyor. Aile üyeleri de İnternet kullanıyor. Babam dizi izler genelde, annem işte akrabalarla falan konuşuyor, bazen sosyal medyaya bakıyor. Kardeşimde ders dışınsa oyun oynuyor video izliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö10**, “Annem ev işleri ilgilenir çoğunlukla, babam işte olur. Diğerleri daha çok video vb. izliyor. Babam mesajlarını kontrol eder, annem daha az kullanır.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **Ö13**, “Babam işte eğer evdeyse muhtemelen televizyon izliyor. Annem evde oluyor, iş yapıyordur veya dinleniyordur. Diğerleri de telefonda veya televizyon izliyordur. Ya da sosyal medyaya bakıyorlardır.” Bu ifadeler diğer aile üyeleri bağlamında genel olarak öğrenciler sosyal medya, oyun oynama, anne ev işleri vb. ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

4.4.2. Veliler ile Yapılan Görüşmeler Sonucunda Elde Edilen Temalar

Araştırmanın bu kısmında veliler ile yapılmış olan görüşmelerin analizleri sonucunda ortaya çıkan temalara yer verilecektir.

4.4.2.1. İnternet Kavramı Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Velilerin İnternet’i nasıl tanımladıkları, öğrencilerinin kullanım amaçları ve

erişememe durumunda neler hissettiklerine ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan görüşmelerde tanımlama olarak “faydalı/yararlı, yaşamın parçası” amaçlar olarak “oyun, sosyal medya, ders, bilgi edinme” erişememe durumunda ise “sinirlenme, asabiyet, hırçınlık, kötü hissetme” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36
İnternet Kavramı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Tanımlama	Faydalı/yararlı, yaşamın parçası, zararlı, çok iyi, güzel
Amaçları	Oyun, ders, bilgi edinme, iletişim, sosyal medya, eğlence, video, film, maç
Erişememe durumu	Sinirlenme, asabiyet, hırçınlık, çaresizlik, huzursuzluk, kötü hissetme, üzüntü

Görüşme yapılan velilerin tamamı İnternet bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Velilerin 6’sı (6/9) İnternet’in faydalı / yararlı olarak tanımlamaktadır. Velilerden **V4**, bu konuda “İnternet’i faydalı bilgiler için kullanınca güzel. Eğitim için faydalı oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Faydalı, hayatı kolaylaştıran. Bilgiye erişimde kolaylık.” diyerek faydalı ve hayatı kolaylaştıran bir şey olduğunu ve bilgiye kolayca erişim sağladığını ifade etmektedir. Ayrıca **V1**, “Günlük hayatta önemli olan teknoloji kaynağıdır.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Maalesef hayatın vazgeçilmezleri arasında yer alıyor. Hayatı kolaylaştırıyor, bir de gerektiği kadar kullanabilirsek, çok daha iyi olacak.” bir ihtiyaç olduğunu fakat gereği kadar kullanılması gerektiğini ifade etmektedir.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda İnternet bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema **amaçlarıdır**. Velilerden **V1**, “Oyun ve sosyal medya. Bilmediğimiz konular hakkında bilgi edinmek için.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V3**, “Ders iletişim ve oyun. Bilgiye en kısa sürede ulaşabiliyorsunuz.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “Ödev, oyun. Bilinmeyen kavramlar hakkında bilgi edinmeyi sağlar.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V4**, “Ders ve oyun için.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V7**, “Ders ve oyun oynamak için kullanır.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencilerin İnternet’i ders, oyun oynamak ve

bilgi edinmek amaçlarıyla kullandıklarını ortaya koymaktadır.

Bir diğer tema *erişememe durumu* temasıdır. Velilerin 3'ü (3/9) öğrencilerinin bu durumda sinirlenme olarak ifade etmektedir. Velilerden **V1**, “Sinirli ve hırçın hissediyorlar.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V2**, “Sinirleniyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V3**, “Asabi ve hırçın oluyor” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “Sinirli ve agresif davranışlar sergiliyorlar.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler erişememe durumunda sinirlenme, asabiyet ve hırçınlık gibi durumların yaşandığını ortaya koymaktadır.

4.4.2.2. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Veliler bakış açısıyla öğrencileri açısından İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri ve gün içerisinde ilk olarak hangi ihtiyaçtan dolayı kullanım ihtiyacı hissettiklerine ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan görüşmelerde yaşamdaki yeri “her anında ve önemli” ilk ihtiyaç olarak da “ders, oyun ve sosyal medya” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37
İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Yaşamdaki yeri	Her anında, önemli, çoğu zaman, hiç kapanmaz
İlk ihtiyaç	Ders, oyun, sosyal medya, eğlence, iletişim, video

Görüşme yapılan velilerin tamamı İnternet'in günlük yaşamdaki yeri bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Elde edilen birinci tema *yaşamdaki yeridir*. Veliler öğrencilerinin günlük yaşamında İnternet'in yeri için 3'ü (3/9) her anında, 3'ü (3/9) önemli şeklinde ifade etmektedir. Velilerden **V1**, “Yaşamında önemli düzeyde yer kaplıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V2**, “Bence yüksek düzeyde.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V5**, “Genelde her anında kullanıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Bırakılsa maalesef hiç kapatılmayacak.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Gününün büyük çoğunluğunda kullanıyor” şeklinde

ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencileri açısından İnternet'in yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğunu ve çoğu zaman yer edindiğini ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin günlük yaşamında İnternet'in yeri bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema *ilk ihtiyaçtır*. Velilerden **V3**, “Ders, oyun oynama ve iletişim” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Ders, oyun, sosyal medya.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V2**, “Ders ya da video izleme” şeklinde ifade etmektedir. **V4**, “Ders ve oyun oynamaya yönelik” şeklinde ifade etmektedir. **V6**, “Dersler ve sosyal medya” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencileri açısından İnternet'in gün içerisinde ilk ihtiyaç olarak ders, oyun oynama ve sosyal medya olarak ortaya çıktığını koymaktadır.

4.4.2.3. İnternet Gün İçerisinde Kullanımı Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Velilerin, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisindeki kullanımına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan görüşmelerde “günlük süre”, “kontrol”, “kısıtlama fikri” ve “kısıtlama girişimi” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38
İnternet Gün İçerisinde Kullanımı Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Günlük süre	On saat, sekiz saat, yedi sekiz saat, beş altı saat
Kontrol	Sağlayamama, çalışmak
Kısıtlama fikri	Olumsuz, üzülme, uyar, huzursuzluk
Kısıtlama girişimi	Denedim, başarısız, cihaza el koyma, erişimi kapatma, kısıtlı kullanım, sık sık kontrol, bazen, ceza

Görüşme yapılan velilerin tamamı öğrencilerinin İnternet'i gün içerisindeki kullanımı bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük süre, kontrol, kısıtlama fikri ve kısıtlama girişimi olmuştur. Elde edilen birinci tema *günlük süre*. Veliler öğrencilerinin gün içerisinde İnternet'i ne kadar süre kullandıkları konusuna değinmişlerdir. Öğrencilerinin günlük İnternet kullanım süreleri

konusunda velilerden 4'ü (4/9) yedi sekiz saat, 3'ü (3/9) beş altı saat olarak ifade etmektedir. Velilerden V1, "Gerektiğinden fazla olumsuz etkilediğini söyleyebilirim. Yedi sekiz saat kullanıyordu." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V2, "Yedi veya sekiz saat kullanıyor. Bana göre fazla." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V3, "Tahminim yedi sekiz saat üstünde kullanıyor" şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V5, "Yedi sekiz saat kullanıyor." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca V4, "Beş altı saat kullanıyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V7, "Beş altı saat kadar kullanır." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V8, "Ortalama beş altı saattir." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca V6, "Günlük ortalama 10 saat kullanıyordu." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler gün içerisinde İnternet'in uzun saatler kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet'in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema **kontrol**. Veliler gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda kontrol sağlayıp sağlayamadıkları konusuna değinmişlerdir. Veliler İnternet kullanım süresi konusunda kontrolü sağlayamadıklarını 7'si (7/9) ifade etmektedir. Velilerden V1, "Evet karşılaşıyorum. Evet denedim ama olmadı." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V2, "Evet karşılaşıyorum. Ama bir şey yapamıyorum." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V6, "Kontrolü sağlayamadığımız oluyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V7, "Evet kontrolü sağlayamadığımız oluyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V8, "Kontrolde zorlanıyoruz, evet karşılaşıyoruz." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler gün içerisinde İnternet'in kullanım süresi konusunda velilerin kontrol sağlayamadığını ve zorlandığını ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet'in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen üçüncü tema **kısıtlama fikri**. Veliler gün içerisinde öğrencilerinin İnternet kullanım süresinin kısıtlanması fikrine nasıl baktıkları konusuna değinmişlerdir. Velilerden 6'sı (6/9) öğrencilerinin İnternet kullanımının kısıtlanması olumsuz baktıklarını ifade etmektedir. Velilerden V1, "Kısıtlama fikrine olumsuz bakar." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V3, "Kısıtlama hoşuna gitmiyor" şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V5, "Kısıtlama fikrine kötü bakar." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V6, "Kısıtlama fikrine olumsuz bakar." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde V9, "Kısıtlama fikrine

olumsuz bakar.” Bu ifadeler öğrencilerin gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kısıtlanması fikrine olumsuz baktıklarını ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet’in gün içerisindeki kullanımı bağlamında sorulan sorulardan elde edilen dördüncü tema **kısıtlama girişimi**. Veliler gün içerisinde öğrencilerinin İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişiminde bulunup bulunmadıkları veya net tür girişimlerde buldukları konusuna değinmişlerdir. Velilerden **V1**, “Evet denedim ama olmadı. Modem kapatıldı elektrik şarteli kapatıldı.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Evet denedik. İnternetin kapatılması, telefonun alınması gibi davranışlar.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Evet fakat pek başarılı olamadık. Erişimi kapatma veya cihaza el koyma.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V5**, “Sınırlandırmayı denedim. Telefonunu elinden aldım.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V6**, “Sınırlandırmayı denedik. Telefonun alınması.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler velilerin öğrencilerinin gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişiminde bulduklarını ortaya koymaktadır.

4.4.2.4. İnternet Gün İçerisinde Kullanıma Bağlı Ortaya Çıkan Durumlar Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Veliler, öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde kullanıma bağlı ortaya çıkan durumlar bağlamına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan görüşmelerde “günlük yaşama etkisi”, “fiziksel yönden”, “sosyal yönden”, “psikolojik yönden”, akademik yönden” ve aile içi iletişim yönünden” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39

İnternet Gün İçerisinde Kullanıma Bağlı Ortaya Çıkan Durumlar Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Günlük yaşama etkisi	Olumsuz etkiliyor, sanallaşma, görevleri ihmal, sağlık sorunları, sorumsuzluk
Fiziksel yönden	Uyku sorunları, göz, beslenme, beyin, iskelet sistemi, kilo
Sosyal yönden	Olumsuz etki, asosyalleşme, sorumsuzluk, olumlu etki
Psikolojik yönden	Hırçınlık, asabiyet, içine kapanma, olumsuz etki, sinirlenme, etkisiz
Akademik yönden	Ders çalışmama, olumsuz etki, tembellik
Aile içi iletişim yönünden	İletişimsizlik, yalnızlık, olumsuz etki

Görüşme yapılan velilerin tamamı İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı etkileri bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük yaşama etkisi, fiziksel yönden, sosyal yönden, psikolojik yönden, akademik yönden ve aile içi iletişim yönünden olmuştur. Elde edilen birinci tema **günlük yaşama etkisidir**. Veliler öğrencilerinin İnternet'i gün içerisinde kullanıma bağlı olarak günlük yaşama etkisine değinmişlerdir. Velilerden **V1**, "Olumsuz etkiliyor. Ders çalışmama aileye vakit ayırmama. Günlük işlerini ihmal ettiği oluyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V2**, "Evet olumsuz etkiliyor. Sağlık yönünden. Evet görevlerini ihmal ettiği oluyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, "Günlük yaşamını olumsuz etkiliyor. Günlük yaşamdaki görevlerini ihmal ettiği oluyor." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V6**, "Günlük yaşamını olumsuz etkiliyor. Evet ihmal ettiği şeyler oluyor." şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler gün içerisinde İnternet'in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak günlük yaşama etkisinin olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet'i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen ikinci tema **fiziksel yönden**. Veliler öğrencilerinin İnternet'i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında fiziksel yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Velilerden **V7**, "Bence etkileniyor gözlerinde kızarma ve dik durmada etkilendiğini gözlemledim." şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, "Bana göre iskelet sistemine olumsuz etkisi, beyin ve göze olumsuz etkisi var." şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V3**, "Bence olumsuz etkiliyor, geç yatıp geç kalkıyor, beslenmesine dikkat

etmiyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V6**, “Olumsuz etkiliyor, uyku, beslenme ve sağlık problemleri.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Uyku ve beslenme her ikisinde de etkisi oluyor.” Bu ifadeler öğrencilerin İnternet’i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencilerin uyku, beslenme gibi konularda sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen üçüncü tema **sosyal yönden**. Veliler öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında sosyal yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Velilerden **V5**, “Sosyal yönden kötü etkilediğini düşünüyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V6**, “Sosyal olarak kötü etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V8**, “Ev halkı, arkadaşları ve akrabalarından uzak durmaya sebep olmakta. Bazen İnternet’i arkadaşlarına tercih ettiği oluyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Sosyal yönden negatif etkilemektedir. Bütün dünyası İnternet. İnternet üzerinden arkadaşları ile görüşür bu süreç ilişkilerini olumsuz etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencilerin sosyal yönden olumsuz etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen dördüncü tema **psikolojik yönden**. Veliler öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında psikolojik yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Velilerden **V2**, “Psikolojik olarak hırçınlaşıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V3**, “Psikolojik olarak çabuk sinirlenme. Asabi oluyor. Hırçınlık, bize cevap verme, söyleneni bazen yapmama.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V7**, “Biraz hırçınlık var hissediyorum. Hırçınlık yapıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V6**, “Psikolojik olarak kötü etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Psikolojik olarak olumsuz etkilendiğini düşünüyorum.” Bu ifadeler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencileri psikolojik yönden olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen beşinci tema

akademik yönden. Veliler öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında akademik yönden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Velilerden **V1**, “Ders çalışmama aileye vakit ayırmama. İhmal ettiği oluyor. Akademik başarısını olumsuz etkiler.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Ders dışında ki konularda çok kullandığında, derslerini aksatmakta. Başka işlere fazla zaman ayıramamaktadır. Derslerini olumsuz etkilemekte.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V7**, “Ders ile oyun arasında ölçü olarak oyunu daha çok seviyor bu nedenle derslerini olumsuz etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V6**, “Ders başarısını olumsuz etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “Akademik başarısını olumsuz etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencileri akademik yönden genel olarak olumsuz etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Velilerle yapılan görüşme sonucunda öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında sorulan sorulardan elde edilen altıncı tema **aile içi iletişim**. Veliler öğrencilerinin İnternet’i gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı etkiler bağlamında aile içi iletişim yönünden yaşadıkları etkilere değinmişlerdir. Velilerden **V2**, “Evet olumsuz etkiliyor. Aileden uzaklaşıyor. Bizden uzaklaşıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V4**, “İletişim kopukluğu. Sorumsuzluk.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Ev halkı, arkadaşları ve akrabalarından uzak durmaya sebep olmakta. Tamamen serbest bırakıldığında, aileden kopmalar olabiliyor, tek başına odaya çekilip oyun oynama gibi.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V1**, “Aile iletişim sürecini olumsuz etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “Aile içi iletişim sürecini kötü etkiliyor.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in gün içerisinde uzun süre kullanımına bağlı olarak öğrencileri aile içi iletişim yönünden iletişimsizlik, yalnızlık ve olumsuz etki şeklinde ortaya koymaktadır.

4.4.2.5. İnternet Günlük Yaşamdaki Yeri Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Veliler, öğrencilerinin İnternet’i günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler ne olmalı sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan

görüşmelerde öğrencilerinin yaşamındaki yeri gün içerisinde kullanım süresi “ne kadar süre” önceliğimiz ne olmalı “öncelik ne olmalı” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 40’da verilmiştir.

Tablo 40
İnternet Günlük Yaşamındaki Yeri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Ne kadar süre	Üç saat, iki üç saat, bir iki saat, bir bir buçuk saat
Öncelik ne olmalı	Bilgi edinme, ders, haberleşme, resmi işlem, sosyal medya

Görüşme yapılan velilerin tamamı İnternet’in öğrencilerinin günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler ne olmalı bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar ne kadar süre ve öncelik ne olmalı olmuştur. Elde edilen birinci tema **ne kadar süredir**. Veliler, öğrencilerinin İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı konusuna değinmişlerdir. Velilerden **V1**, “Gerektiğinden fazla olmamalıdır. İki ya da üç saat olmalıdır.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “İki üç saat.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V6**, “Sınırlı olmalı. İki üç saat.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V3**, “İhtiyaca göre yoksa da bir iki saat.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V4**, “İhtiyaç duyulduğu zaman kullanılmalı. Bir iki saat.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Aşırıya kaçmadan, zamanımızı fazla harcamadan, gerektiği kadar. En fazla bir iki saat.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında veliler ne kadar süre kullanılmalı konusunda genel olarak öğrencilerin bir iki saat ya da iki üç saat olarak ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar ne kadar süre ve öncelik ne olmalı olmuştur. Elde edilen ikinci tema **öncelik ne olmalı**. Veliler, öğrencilerinin İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında öncelik ne olmalı konusuna değinmişlerdir. Velilerden **V1**, “Bilmediğimiz bilgiler için.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V3**, “Dersleriyle ilgili olan veya bir şeyler öğrenmek için.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “Bilgi amaçlı bilmediği şeyleri öğrenmek olmalı.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Öncelik araştırma yapma ve güncel konular için.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V9**, “Öncelikleri bilgiye erişim ve araştırma

yapmak için olmalı diye düşünüyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencilerin İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında öncelik ne olmalı konusunda genel olarak öğrencilerin bilgi edinme şeklinde ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

4.4.2.6. İnternet Kullanımı Engellendiğinde ve Alternatifler Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Veliler, öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında “eyvah engeller / tepkiler” ve “alternatifler” olarak belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin kodlar aşağıda Tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41
İnternet Kullanımı Engellendiğinde ve Alternatifler Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Eyvah engeller / tepkiler	Hırçınlık, öfke, çözüm arama, ani tepki, eksiklik, somurtmak, diğerlerine yönelme, normal, uyuma
Alternatifler	Top oynama, oyun, başka etkinlik, arkadaşlar, bisiklet, televizyon, resim çizme, hobiler, ders, uyumak

Görüşme yapılan velilerin tamamı öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler olmuştur. Elde edilen birinci tema **eyvah engeller / tepkiler**. Veliler, öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler konusuna değinmişlerdir. Velilerden **V1**, “Hırçınlaşıp bağıyor. Evin içinde dolaşıp duruyor.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V2**, “Öfkeleniyor ve bağıyor.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V5**, “Hırçın oluyor ve yatıyor. Uyumayı tercih eder.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V7**, “Evet hırçınlık hissediyorum.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V9**, “Bir şeyler eksik gibi veya zamanımı nasıl harcayacağını bilmemek gibi. İnternet’e bağlanma

yollarını bulmaya çalışır.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler velilerin öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler bağlamında genel olarak öğrencilerinin öfke, hırçınlık ve çözüm arama davranışı olarak ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler olmuştur. Elde edilen ikinci tema *alternatifler*. Veliler, öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında alternatifler konusuna değinmişlerdir. Velilerden **V1**, “Top oynayarak oyun oynayarak.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V3**, “Site bahçesine inip bisiklet sürmek, ön arkadaşı varsa top oynamak. Evde ise somurtarak oturmak.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V5**, “Top oynayarak ya da başka oyunlar oynayarak.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Problemi çözmeyi tercih ediyor mümkün değilse oyun ya da TV’ye yönelir, arkadaşlarıyla oyun ya da evde bazı etkinlikler.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V6**, “Yatarak uyumak.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler öğrencilerin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında alternatifler bağlamında genel olarak öğrencilerin oyun oynayarak, arkadaşlar ve top oynama davranışı olarak ifade ettiklerini ortaya koymaktadır.

4.4.2.7. Diğer Aile Üyeleri Bağlamındaki Sorulara Verilen Cevaplara İlişkin Analizler

Velilerin, öğrencilerinin İnternet kullanımı sırasında diğer aile üyeleri bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu öğrenebilmek için velilere bazı sorular sorulmuştur. Velilerle yapılan görüşmelerde diğer aile üyeleri bağlamında “diğer aile üyeleri” olarak belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin kodlar aşağıda Tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42
Diğer Aile Üyeleri Bağlamındaki Soruların İçerik Analizleri (n=9)

Temalar	Kodlar
Diğer aile üyeleri	Sosyal medya, televizyon, kendi alanlarında, dizi, film, müzik, ev işleri, tarifler

Görüşme yapılan velilerin tamamı öğrencilerinin İnternet kullanımı sırasında diğer aile üyeleri bağlamındaki sorulara cevap vermişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan tema diğer aile üyeleri olmuştur. Elde edilen tema **diğer aile üyeleri**. Veliler diğer aile üyeleri bağlamında diğer aile üyeleri konusuna değinmişlerdir. Velilerden **V4**, “Genel olarak herkes kendi alanında işiyle ilgilenir. Sosyal medya uygulamaları.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V6**, “Çoğunluk herkes kendi alanında. Sosyal medyada” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V5**, “Genel olarak diğer aile üyeleri televizyon izliyorlar, haberler ve sosyal medya.” şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde **V8**, “Ev işleri, televizyon izleme, İnternet’e bağlanma. Sosyal medya uygulamaları.” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca **V9**, “Neredeyse herkes İnternet kullanıyor oluyor. Sosyal medya, film ya da müzik. Olabildiğince uzun.” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadeler diğer aile üyeleri bağlamında genel olarak diğer aile üyelerinin sosyal medya, kendi alanlarına çekilme ve televizyon izleme gibi davranışlar sergilediklerini ortaya koymaktadır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Tezin bu kısmında araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar tartışılmıştır ve sonuçlar doğrultusunda ilgililere öneriler sunulmuştur.

5.1. Türkiye’de Öğrencilerde İnternet Bağımlılığı Üzerine Yapılan Tezlerin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi Meta Analiz Sonuçları ve Tartışma

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı ile cinsiyet arasındaki farkı belirlemeye yönelik bir meta-analiz çalışması yapılmıştır. Standartlaştırılmış Ortalamalar Arası Fark (SOF) analiz yöntemini kullanarak İnternet bağımlılığının cinsiyete göre etki büyüklüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla YÖK’ün tez merkezinde ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile ilgili lisansüstü tez olarak 75 araştırmanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada cinsiyet değişkenine ilişkin ve kodlama protokolüne uygun verileri içeren 27 çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın örneklemini 10235’i erkek ve 8213’ü kadın olmak üzere 18448 kişi oluşturmaktadır. Çalışma sonucuna göre hem sabit etkiler modeline hem de rastgele etkiler modeline göre, erkekler lehine önemsiz düzeyde ($d=-0,171$) negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Heterojenlik testi sonucuna göre çalışmaların heterojen olduğu bulunmuştur ($Q=169,798$, $p=0,000$; $I^2= 84,688$). Ayrıca yapılan moderatör analizi sonucunda çalışmaların yapıldığı yıl moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlı değildir ($Q_b=2,57635$, $p>0,05$) fakat uygulama düzeyi (ortaokul, lise) moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=6,400$, $p<0,05$), uygulanan ölçek moderatörü için çalışmalar arası varyans istatistiksel olarak anlamlıdır ($Q_b=12,751$, $p<0,05$). Bu sonuç düşük düzeyde önemsiz bir etkiyi ifade etmektedir (Cohen, 1988; Lipsey (akt. Cooper ve diğerleri, 2009); Thalheimer ve Cook, 2002).

Bu sonuçlara göre öğrencilerde İnternet bağımlılığı açısından kız ve erkek öğrenciler arasında, sosyal bilimler açısından önemsiz düzeyde bir etki, bir farkın olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerde İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılacak sonraki araştırmalarda cinsiyet değişkeninin kullanılmaması gündeme gelebilir.

Cinsiyet bağlamındaki bu farkı açıklayabilmek için moderatör değişkenlerinde analizleri yapılmıştır. 27 çalışmanın uygulama yılı moderatörü açısından istatistiksel anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışmaların yapıldığı yılların cinsiyetin internet bağımlılığı açısından istatistiksel anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak her geçen yıl iki grup arasındaki fark azalma eğilimindedir. Uygulama düzeyi (ortaokul-lise) ve ölçek moderatörleri açısından istatistiksel anlamlı fark bulunmuştur. Ortaokul düzeyinde yapılan çalışmalarda lise düzeyinde yapılan çalışmalara göre cinsiyet değişkenine ilişkin İnternet bağımlılığı daha yüksek çıkmıştır. Uygulama ölçeklerinde uzun form ile yapılan çalışmalarda kısa form ile yapılan çalışmalara göre cinsiyet değişkenine ilişkin İnternet bağımlılığı daha yüksek çıkmıştır.

5.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Problemlİ İnternet Kullanımının Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın bulguları, öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri; cinsiyet, okul kademesi, akıllı telefona sahip olup olmama durumu, günlük İnternet kullanım süresi, kullanılan İnternet hizmet türü, kullanım amaçları, sosyal medya kullanım durumu, anne öğrenim durumu, genel olarak algılanan anne tutumu, baba öğrenim durumu, genel olarak algılanan baba tutumu, İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden durum, ailesinin sosyoekonomik durumu ve akademik başarı değişkenlerine göre farklılaşmaktadır. Kardeş sayısı ve İnternet erişiminde kullanılan araca göre ise İnternet bağımlılığı düzeyleri farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Erkeklerin YİBTKF puanları kızların YİBTKF puanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Alan yazında ki bazı çalışmalarda erkeklerin İnternet bağımlılıklarının kızların İnternet bağımlılıklarına göre daha yüksek olduğu sonucunu saptamıştır. Örneğin Cao ve Su (2007), Çakır-Balta ve Horzum (2008), Günüç (2009), İnan (2010), Gençer (2011), Şahin (2011), Tanrıverdi (2012), Derin (2013), Doğan (2013), Şahin, Çakır, Demirbaş ve Polat (2013), Toraman (2013), Zorbaz ve Dost (2014) Younes ve diğerleri, (2016), Özgen (2016) ve Acat (2019) benzer sonuçları saptamışlardır. Bununla birlikte Leung (2004), Kim ve diğerleri (2006), Bayraktar ve Gün (2007),

Çalışgan (2013), Şahin, (2014), Khan, Shabbir ve Rajput (2017), Yıldız (2017) ve Akdeniz (2018) cinsiyet açısından anlamlı bir fark saptamamışlardır.

Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Cinsiyet değişkeni ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur. Bu açıdan İnternet bağımlılığı açısından erkeklerin kızlara göre daha çok risk içerisinde oldukları söylenebilir. Fakat bu çalışmada ki meta-analiz sonuçlarına göre öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyleri açısından kız ve erkek öğrenciler arasında, sosyal bilimler açısından önemsiz düzeyde bir etki, bir farkın olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerde İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılacak sonraki çalışmalarda cinsiyet değişkenin kullanılmaması gündeme gelebilir. Bu sonuçlar İnternet bağımlılığı konusunda yapılacak olan çare bulucu, iyileştirici ya da önleyici müdahalelerde cinsiyet değişkenin önemli bir unsur olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri okul kademesi değişkenine göre farklılaşmaktadır. Lise öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeyleri ortaokul öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. İki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Fakat etki büyüklüğü açısından gruplar arası küçük bir fark olduğu saptanmıştır. Şahin, (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında İnternet bağımlılığıyla öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamamıştır. İnan (2010), ortaokul ve lise öğrencilerinin okul kademesine göre İnternet bağımlılığı açısından anlamlı bir fark saptamamıştır. Ortaokul ve lise öğrencileri açısından elde edilen İnternet bağımlılık düzeyi puanlarının birbirine yakın olduğunu ve farklılaşma olmadığını ifade etmektedir. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermemektedir. Alan yazında çalışmalarda hem ortaokul hem de lise öğrencilerinin araştırmaya dahil edildiği pek fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Alan yazında ki çalışmalarda örnekleme ortaokul ya da lise öğrencileri dahil edildiği görülmektedir. Bu sonuçlar İnternet bağımlılığı düzeyleri konusunda lise öğrencilerinin ortaokul öğrencilerine göre daha riskli grupta yer aldıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre okul kademesi değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri akıllı telefona sahip olup olmama durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır. Akıllı telefon sahibi olan öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeylerinin sahip olmayan öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Bir başka ifadeyle öğrencilerin akıllı telefona sahip olma ya da olmama durumları İnternet bağımlılık düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar oluşturmaktadır. Fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu Durak ve Seferoğlu (2018), ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleriyle İnternet kullanımı süreleri arasında anlamlı bir fark saptamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Günümüzde telefonların fonksiyonlarının her geçen gün artıyor olmasıyla birlikte bireylerin İnternet kullanım araçları konusundaki seçimlerini değiştirdiği söylenebilir. Akıllı telefona sahip olup olmama durumu değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri gün içerisinde İnternet kullanımı sürelerine göre farklılaşmaktadır. Öğrencilerin gün içerisindeki İnternet kullanımı süreleri arttıkça İnternet bağımlılık düzeyleri de yükselmektedir. Öğrencilerin gün içerisindeki İnternet kullanımı süreleri ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Ve etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında geniş bir fark olduğu görülmektedir. Şahin (2011) 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde İnternet kullanım süreleri arttıkça İnternet bağımlısı veya İnternet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiklerini belirtmektedir. Derin (2013), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet'in günlük kullanım süresi arttıkça öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin arttığını ve öğrencilerin kullanım sıklıkları azaldıkça İnternet bağımlılık düzeylerinin azaldığını saptamıştır. Benzer şekilde Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde haftalık İnternet kullanım süresi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki saptamıştır. Öğrencilerin haftalık İnternet kullanımı süreleri arttıkça İnternet bağımlılığı düzeyleri de artmaktadır. Bir başka çalışma da Çalışgan (2013), 8. sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeylerinin haftalık İnternet kullanım sürelerine göre farklılaştığını saptamıştır. Haftalık İnternet kullanımı süresi arttıkça İnternet bağımlılık eğilimlerinin de arttığı belirtilmektedir. Ayrıca Şahin (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu

çalışmasında İnternet kullanım sıklığı arttıkça İnternet bağımlılık riskinin de arttığını saptamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Günlük İnternet kullanım süresi değişkeni ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri kullanılan İnternet hizmet türüne göre farklılaşmaktadır. İnternet’i wifi ile kullanan öğrenciler ile İnternet’i mobil ya da kablolu kullanan öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır. Fakat etki büyüklüğüne göre gruplar arasında çok düşük bir fark olduğu görülmektedir. Alan yazında bu sonuç ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat Internet World Stats’ın 2019 Haziran ayı verilerine göre, Dünya (yaklaşık 7 milyar 162 milyon) nüfusunun yaklaşık 4 milyar 263 milyonu yani %58.8’i İnternet kullanıcısı olduğu, ülkemizdeki İnternet kullanıcısı kişi sayısının ise yaklaşık 83 milyon nüfus içerisinde yaklaşık 69 milyon kişi olduğu ve bu değer nüfusumuzun % 83.3 ’ünün İnternet kullanıcısı olduğuna işaret ettiği belirtilmektedir (www.internetworldstats.com). TÜİK HBTKA’sı 2019 yılı sonuçlarında ülkemizde İnternet’i kullanan kişilerin oranı % 75.3 iken hanelerde İnternet erişim oranı % 88.3 ‘dür(www.tuik.gov.tr). Kişilerin erişim imkanı arttıkça kullanım süreleri de buna bağlı olarak artış göstermesi beklenmektedir. İnternet her geçen gün Dünya üzerinde kullanım ve erişim imkanları gelişerek arttıkça daha fazla sayıda kişinin kullanabileceği öngörülebilir. Bu çalışmasının sonucunda kullanılan İnternet hizmet türünün kablolu ya da mobil olması wifi seçeneğine göre daha kısıtlayıcı olduğu bu nedenle de öğrencilerin kullandıkları İnternet hizmet türüne göre İnternet bağımlılık düzeylerinin değişebileceği şeklinde yorumlanabilir. Kullanılan İnternet hizmet türü değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri İnternet kullanım amaçlarına göre farklılaşmaktadır. Bu çalışma da İnternet bağımlılık düzeyleri yüksekten düşüğe doğru oyun oynamak, eğlence için, iletişim için, diğer ve en son olarak da bilgi edinme araştırma yapmak için kullananlar şeklinde sıralanmaktadır. Öğrencilerin İnternet kullanım amaçlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak

anlamli bir fark saptanmifftir ve etki btyklygy dikkate alindiginda gruplar arasinda geniş bir fark olduğu gbrlmektedir. İnan (2010), ortaokul ve lise oğrencilerinin İnternet bağımlılık dzyelerinin İnternet'e bağlanma nedenlerine gbre anlamli farklılaşma saptamifftir. Bu farkların İnternet'i oyun oynamak amacıyla kullananlar ile ders ve odev yapmak ve haberleri takip etmek iwin kullananlar arasinda ayrıca İnternet'i chat yapmak amacıyla kullananlar ile ders ve odev yapmak ve haberleri takip etmek iwin kullananlar arasinda olduğunu ifade etmektedir. şahin (2011), 7. ve 8. sınıf oğrencilerinde İnternet bağımlılık dzyeleri aawısından İnternet'i oyun oynamak ve sohbet etmek amaawları ile kullanan oğrencilerin İnternet bağımlılık eğilimleri gosterdiklerini saptamifftir. Derin (2013), lise oğrencileri uzerinde yapmifftir olduğu awılışmasında oğrencilerin İnternet kullanım amaawları aawısından daha awok oyun oynamak, sosyal medya uygulamaları ve diğer amaawlar iwin kullananların daha awok odev yapmak, film izlemek, mzyik dinlemek vb. amaawlarla kullananlara gbre İnternet bağımlılığı olasılıklarının arttığını saptamifftir. Tanrıverdi (2012), lise oğrencilerinde İnternet kullanım amaawları ile İnternet bağımlılık dzyeleri arasinda istatistiksel olarak anlamli bir fark saptamifftir. Araştırma sonucunda ders, bilgi, araştırma ile sohbet, haber, mzyik, film, oyun, cinsellik ve haber arasinda anlamli farklılaşma saptamifftir. Bu awılışmalardaki sonuawlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık gstermektedir. İnternet kullanım amaawları değişkeni oğrencilerin İnternet bağımlılığı dzyeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Oğrencilerde İnternet bağımlılığı dzyeleri sosyal medya kullanım durumuna gbre farklılaşmaktadır. Sosyal medyayı kullanan oğrencilerin İnternet bağımlılık dzyeleri kullananmayan oğrencilere gbre daha yksek bulunmuştur ve etki btyklygy dikkate alindiginda gruplar arasinda orta dzye bir fark olduğu gbrlmektedir. Deniz ve Gbrltu (2018), yaptıkları awılışma da lise oğrencilerinin sosyal medya bağımlılık dzyelerinin İnternet'te gnlk ortalama geawirilen sreye gbre anlamli dzyeyde farklılaştığı gbrlmüştur. İnternet'te fazla zaman harcayan lise oğrencilerinin sosyal medya bağımlılık dzyelerinin arttığı slylenebilir şeklinde benzer sonucu saptamifftir. Bununla birlikte Doğan (2013), ergenler uzerinden yapmifftir olduğu awılışmasında ergenlerin sosyal medya hesabı olması durumuna gbre İnternet bağımlılık dzyeleri arasinda istatistiksel olarak anlamli fark saptamamifftir. Fakat Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf oğrencilerinde yapmifftir olduğu awılışmasında sosyal medyayı kullanma

nedenleri içerisinde %75 düzeyinden arkadaşlarla iletişim amaçlı gerçekleştiğini saptamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile kısmen tutarlılık göstermektedir. Sosyal medya kullanım durumu değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri anne öğrenim durumuna göre farklılaşmaktadır. Anne öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri de paralel şekilde yükselmektedir. Öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu görülmektedir. Benzer şekilde İnan (2010), ortaokul ve lise öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeylerinde annelerinin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılaşma saptamıştır. Öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi yükseldikçe İnternet bağımlılık düzeylerinin yükseldiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde anne öğrenim durumu ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptamamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile kısmen tutarlılık göstermektedir. Anne öğrenim durumu değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca annenin öğrenim düzeyinin yükselmesi çalışma yaşamına dahil olabileceği ve kontrol edebilme ihtimalinin azaltılabileceği bu nedenlerle de öğrencilerin İnternet'i daha uzun süre kullanımını doğurabileceği söylenebilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri genel olarak algılanan anne tutumuna göre farklılaşmaktadır. İlgisiz ve otoriter olarak algılanan annelerin öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeyleri demokratik ve aşırı koruyucu olarak algılayan öğrencilerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük düzeye yakın bir fark olduğu görülmektedir. Taçyıldız (2010), yapmış olduğu çalışmasında İnternet bağımlılık düzeyi yüksek lise öğrencilerinin aileleri ve arkadaşları ile ilgili algıladıkları sosyal destek puanlarının düşük olduğunu saptamıştır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım

süreleri artmaktadır. İşleyen (2013), lise öğrencileri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada otoriter anne baba tutumları ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Kısaca anne babayı otoriter olarak algılama düzeyi artıkça İnternet bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Ayrıca demokratik anne baba tutumu ile İnternet bağımlılık düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Kısaca öğrencilerin anne babalarını demokratik olarak algılama düzeyleri artıkça İnternet bağımlılık düzeyleri azalmaktadır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde aile içi ilişkileri memnuniyet düzeyi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Hayır diyen öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bu grupları sırasıyla kısmen ve evet yanıtı verenlerin izlediğini ifade etmektedir. Şahin (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet bağımlılık düzeyi artıkça yaşanan sorunları aile ile çözüme davranışı azalmaktadır sonucunu saptamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Genel olarak algılanan anne tutumu değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri baba öğrenim durumuna göre farklılaşmaktadır. Baba öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri de buna paralel şekilde yükselmektedir. Öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde baba öğrenim durumu ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamıştır. Bununla birlikte İnan (2010), ortaokul ve lise öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeylerinde babaların öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma saptamamıştır. Öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyine göre öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin değişmediğini ifade etmektedir. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile kısmen tutarlılık göstermektedir. Baba öğrenim durumu değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri genel olarak algılanan baba

tutumuna göre farklılaşmaktadır. İlgisiz ve otoriter olarak algılanan babaların öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeyleri demokratik ve aşırı koruyucu olarak algılayan öğrencilerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerde genel olarak algılanan baba tutumuna göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük düzeyde bir fark olduğu görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde Taçyıldız (2010), yapmış olduğu çalışmada İnternet bağımlılık düzeyi yüksek lise öğrencilerinin aileleri ve arkadaşları ile ilgili algıladıkları sosyal destek puanlarının düşük olduğunu saptamıştır. Ve Tanrıverdi (2012) ise lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. İşleyen (2013), lise öğrencileri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada otoriter anne baba tutumları ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Kısaca anne babayı otoriter olarak algılama düzeyi arttıkça İnternet bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde aile içi ilişkileri memnuniyet düzeyi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Hayır diyen öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bu grupları sırasıyla kısmen ve evet yanıtı verenlerin izlediğini ifade etmektedir. Şahin (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça yaşanan sorunları aile ile çözme davranışı azalmaktadır sonucunu saptamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Genel olarak algılanan baba tutumu değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre farklılaşmaktadır. Her zaman uyarılımla ile çoğu zaman uyarılımla şeklinde belirten öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri nadiren uyarılımla ile hiçbir zaman uyarılmam şeklinde belirten öğrencilerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ve etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında geniş bir fark olduğu görülmektedir. İşleyen (2013), lise öğrencileri ile ilgili yapmış

olduğu çalışmasında otoriter anne baba tutumları ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Kısaca anne babayı otoriter olarak algılama düzeyi artıkça İnternet bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Ayrıca demokratik anne baba tutumu ile İnternet bağımlılık düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Kısaca ğrencilerin anne babalarını demokratik olarak algılama düzeyleri artıkça İnternet bağımlılık düzeyleri azalmaktadır. şahin, (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında ergenlik dönemi yaşanılan problemler ve başa çıkma yöntemleri ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptamıştır. Yaşanılan problemleri aile ile zme davranışları, olumsuz olarak yaşanılan duyguları dışa vurma davranışları, İnternet'i kullanım amaçları ve İnternet'i kullanım sıklığının birlikte İnternet bağımlılığının yordayıcıları olduğunu bulmuştur. Ayrıca İnternet bağımlılık düzeyi artıkça yaşanılan sorunları aile ile zme davranışı azalmaktadır sonucunu saptamıştır. zkan (2019), yaptığı çalışmasında araştırmaya alınan ergenlerin ebeveynlerinden uyarı alma durumları konusunda %87,2'nin internet kullanımı konusunda annelerinden uyarı aldıklarını, %60,5'nin babadan internet için uyarı aldıklarını belirlemiştir. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. İnternet kullanımıyla ilgili ailesiyle yaşadıklarını ifade eden durum değişkeni ğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde ailenin sosyoekonomik durumlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır fakat etki büyüklüğü dikkate alındığında gruplar arasında küçük bir fark olduğu görülmektedir. Benzer şekilde şahin (2011), 7. ve 8. sınıf ğrencilerinde aile gelir düzeyi artıkça İnternet bağımlılığına yatkınlıklarının arttığını saptamıştır. Tanrıverdi (2012), lise ğrencilerinde ailenin ekonomik gelir durumu ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamıştır. Bununla birlikte İnan (2010), ortaokul ve lise ğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeylerinin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılaşma saptamamıştır. Öğrencilerin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre İnternet bağımlılık düzeylerinin değişmemesini günümüzde İnternet'in hızla yayılması, erişimin kolay ve ucuz olması ile açıklanabileceğini ifade etmektedir. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile kısmen tutarlılık göstermektedir. Ailesinin sosyoekonomik durumu

değişkeni ortaokul ve lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri akademik başarıya göre farklılaşmaktadır. Öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri ile genel not ortalaması arasında negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Benzer şekilde İnan (2010), ortaokul ve lise öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönde zayıf ve anlamlı bir ilişki saptamıştır. Taçyıldız (2010) lise öğrencilerinde akademik not ortalamasının İnternet bağımlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğunu belirtmektedir. Derin (2013) ise lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada akademik yönden orta düzeyde ya da başarısız olan öğrencilerin başarılı olan öğrencilere göre İnternet bağımlılık düzeyleri puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyinin düştüğünü saptamıştır. Ayrıca Demir ve Kutlu (2017) 390 ergen ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında ergenlerin İnternet bağımlılık düzeylerinin, akademik başarı notları, akademik erteleme ve ortalama günlük İnternet kullanım süreleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu saptamışlar. Ayrıca ergenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasında pozitif, akademik başarıları arasında ise negatif yönde ilişki olduğunu belirtmektedirler. Yine Demir ve Kutlu (2018) yapmış oldukları çalışma da ergenlerde İnternet bağımlılık düzeylerinin akademik erteleme ile pozitif yönde, akademik güdülenme ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğunu belirtmektedirler. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Akademik başarı değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsurdur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri kardeş sayısına göre farklılaşmamaktadır. Bir başka ifadeyle öğrencilerin 2 ve daha az kardeş, 3 kardeş ya da 4 ve üzeri kardeşinin olması İnternet bağımlılık düzeyleri açısından bir farklılık oluşturmamaktadır. Benzer şekilde Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde kardeş sayısı ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamamıştır. Adler aynı aile de büyüyen çocukların birbirlerinden oldukça farklı

özellikler göstermelerini doğum sırası kavramıyla açıklamaktadır. Doğum sırası ve bireyin aile bütünlüğü içerisindeki ilişki örüntüsünü anlamada oldukça önemlidir. Adler gerçek doğum sırasından çok bireyin aile içerisindeki konumuna ilişkin yorumlarıdır. Dolayısıyla aile de kardeş sayısı kardeşler arasındaki ilişki örüntüsü hakkında bilgi veremeyebilir (Sümer, 2018). Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Kardeş sayısı değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsur değildir şeklinde yorumlanabilir. Ya da bir başka çalışmada kardeşler arası yaş farkı ya da kardeşlerin yaşları hesaba katılarak aradaki ilişkiye bakılabilir.

Öğrencilerde İnternet bağımlılığı düzeyleri İnternet erişiminde kullanılan araca göre farklılaşmamaktadır. Bir başka ifadeyle öğrencilerin İnternet kullanımında cep telefonu ya da masaüstü-dizüstü-tablet kullanması İnternet bağımlılık düzeyleri açısından bir farklılık oluşturmamaktadır. Şahin (2011), 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeylerinin evde İnternet bağlantısı değişkenine göre evlerinde erişim imkanı olan öğrencilerin İnternet bağımlılığına daha yatkın olduğu sonucunu saptamıştır. Doğan (2013), ergenler üzerinden yapmış olduğu çalışmasında İnternet bağımlılık düzeyleri açısından cep telefonu sahibi olma durumu, evde bilgisayar olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamamıştır. Bu çalışmalardaki sonuçlar araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. İnternet erişiminde kullanılan araç değişkeni öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyini etkileyen bir unsur değildir şeklinde yorumlanabilir.

5.3. Öğrenciler ve veliler; İnternet bağımlılığı ve problemlili İnternet kullanımı nasıl açıklamaktadır? Sorusuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın bu kısmında öğrenciler ile yapılan görüşmelerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuç ve tartışmalara yer verilmektedir. Elde edilen nitel verilerin analizleri sonucunda yedi farklı ana tema ortaya çıkmıştır. Bu ana temalar kendi içlerinde alt temalara ve kodlara ayrılmıştır. Bu alt tema ve kodlara ilişkin sonuç ve tartışmalar aşağıda yer almaktadır.

Nitel verilerin analizleri sonucunda öğrenciler İnternet’i nasıl tanımladıklarını, kullanım amaçlarını ve erişememe durumunda neler hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin İnternet’i tanımlarken bilgiye erişim, pratiklik, yararlı, eğlenme, sosyalleşme şeklinde olumlu tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler kullanım amaçlarını tanımlarken ders çalışmak, sosyal medya ve oyun oynamak şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler erişememe durumunda neler hissettiklerini tanımlarken öfke, sıkıntı ve olumsuzluk şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Çam (2014), lise öğrencileri üzerinden yapmış olduğu çalışmasında aşırı İnternet kullanan öğrencilerin anksiyete, depresyon ve anksiyete-depresyon puanlarının yüksek olduğunu bulmuştur. Pan ve Yeh (2018) ergenler arasında İnternet bağımlılığı ile ilgili çalışmalarında İnternet bağımlılığı ile kendine zarar verme davranışı arasında önemli ölçüde ilişki olduğunu saptamışlar. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım amaçlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. İnternet’i oyun oynamak, eğlence (video, film, müzik vb.) ve iletişim için kullanan öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri bilgi edinme araştırma yapmak amaçlarıyla kullanan öğrencilerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Öğrenciler İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri ve gün içerisinde ilk olarak hangi ihtiyaçtan dolayı kullanım ihtiyacı hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler İnternet’in yaşamlarındaki yerini tanımlarken önemli bir yere sahip olduğu şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet’i gün içerisinde ilk ihtiyaç olarak da sosyal medya ve ders şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Doğan (2013), ergenler üzerinden yapmış olduğu çalışmasında ergenlerin İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Ayrıca İnternet kullanım amaçlarına göre ergenlerin İnternet bağımlılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmasında sosyal medyayı kullanma nedenleri içerisinde %75 düzeyinden arkadaşlarla iletişim amaçlı gerçekleştiğini saptamıştır. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. İnternet kullanım süreleri arttıkça öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri yükselmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Öğrencilerin İnternet'in gün içerisindeki kullanımına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük süre, kontrol, kısıtlama fikri, kısıtlama girişimi ve 60 dakika / 1 saat olmuştur. Öğrenciler gün içerisinde İnternet'i ne kadar süre kullandıklarını tanımlarken on saat, gün boyu, yedi sekiz saat ve altı yedi saat şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda kontrolü tanımlarken kontrolü sağlayamadıkları şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda kısıtlama fikrini tanımlarken olumsuzluk olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişimini tanımlarken kısıtlama girişiminde bulunmadıkları ve denemedikleri şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda eğer 60 dakika / 1 saat ile sınırlandırılrsa bu süreyi nasıl ya da hangi uygulamalar için kullanırlardı konusunu tanımlarken öncelikle çoğunlukla dersler ve ikinci sırada sosyal medya şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Şahin (2011), 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeyleri yüksek ya da bağımlılığa yatkınlık gösteren öğrencilerin İnternet kullanım sürelerinin diğer öğrencilere kıyasla daha fazla olduğunu saptamıştır. Çalışgan (2013), yapmış olduğu çalışmasında 8. sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeylerinin haftalık İnternet kullanım sürelerine göre farklılaştığını saptamıştır. Haftalık İnternet kullanım süresi arttıkça İnternet bağımlılık eğilimlerinin de arttığını belirlemiştir. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmasında sosyal medyayı kullanma nedenleri içerisinde %75 düzeyinden arkadaşlarla iletişim amaçlı gerçekleştiğini saptamıştır. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım sürelerine, algılanan anne tutumuna, algılanan baba tutumuna ve ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Öğrencilerin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük yaşama etkisi, fiziksel yönden, sosyal yönden, psikolojik yönden, akademik yönden ve aile içi iletişim yönünden olmuştur. Öğrenciler İnternet'in gün

içerisinde kullanıma bağlı günlük yaşama etkisini tanımlarken olumsuz etkiler, dersleri ihmal ve bağımlılık şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı fiziksel yönden etkisini tanımlarken uyku ve beslenme gibi konularda sorun yaşadıkları şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı sosyal yönden etkisini tanımlarken sosyal yönden arkadaşları ile iletişime geçebildikleri ve olumlu etkilediği şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı psikolojik yönden etkisini tanımlarken bir etkisinin olmadığını ya da olumsuz etkilediği şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı akademik yönden etkisini tanımlarken dersleri ihmal, odaklanamama, algılamada sorun ve genel olarak olumsuz etkilediği şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı aile içi iletişime etkisini tanımlarken olumsuz etki, iletişimsizlik ve kısmen etki şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Taçyıldız (2010), İnternet bağımlılık düzeyi yüksek öğrencilerin gözle iletişim kurmaktan kaçındıklarını ve sınırlı bir şekilde iletişim kurduklarını ifade etmektedir. Bu gibi davranışların bazı kaygılardan kaynaklanabileceğini bundan dolayı da öğrenciler İnternet ortamını yönelmiş olabileceklerine değinmektedir. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyinin düştüğünü saptamıştır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde aile içi ilişkileri memnuniyet düzeyi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Hayır diyen öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bu grupları sırasıyla kısmen ve evet yanıtı verenlerin izlediğini ifade etmektedir. Doğan (2013), ergenler üzerinden yapmış olduğu çalışmada ergenlerin İnternet kullanırken fiziksel ağrı durumuna göre İnternet bağımlılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Fiziksel ağrı yaşadıklarını belirtenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri ağrı yaşamadıklarını ve bazen ağrı yaşadıklarını belirtenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca İnternet kullanımının günlük işlerini aksatma durumuna göre ergenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamıştır. Günlük işlerini aksattığını belirtenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri günlük işlerini aksatmayanlara

göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca İnternet kullanımının uyku ve yeme düzenini etkilemesi değişkenlerinin İnternet bağımlılık düzeylerini yordayan değişkenler olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler neler olmalı sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar ne kadar süre ve öncelik ne olmalı olmuştur. Öğrencilerin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı konusunu tanımlarken bir iki saat, iki üç saat gibi günlük kullanım sürelerinin altında bir saat şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında öncelik ne olmalı konusunu tanımlarken genel olarak ders, araştırma yapmak ve sosyal medya şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Şahin, (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet kullanım sıklığı arttıkça İnternet bağımlılık riskinin de arttığını saptamıştır. İnternet kullanım amaçları ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptamıştır. Kısaca öğrencilerin İnternet'te en çok gerçekleştirdikleri amaçlar İnternet bağımlılık düzeylerini üzerinde etkilidir sonucunu bulmuştur. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. İnternet kullanım süreleri arttıkça öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri yükselmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Öğrencilerin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar evah engeller / tepkiler ve alternatifler olmuştur. Öğrenciler İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında evah engeller / tepkiler konusunu tanımlarken bağlanma isteği, sinirlenme ve öfkelenme şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında alternatifler konusunu tanımlarken ders çalışmak, arkadaşlar ve dinlenme şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. Çam (2014), lise öğrencileri üzerinden yapmış

olduğu çalışmada aşırı İnternet kullanan öğrencilerin anksiyete, depresyon ve anksiyete-depresyon puanlarının yüksek olduğunu bulmuştur.

Öğrencilerin diğer aile üyeleri bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan tema diğer aile üyeleri olmuştur. Öğrencilerin diğer aile üyeleri bağlamında diğer aile üyelerini tanımlarken sosyal medya, oyun oynama, anne ev işleri vb. şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde aile içi ilişkileri memnuniyet düzeyi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Hayır diyen öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bu grupları sırasıyla kısmen ve evet yanıtı verenlerin izlediğini ifade etmektedir. Şahin, (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada ergenlik dönemi yaşanan problemler ve başa çıkma yöntemleri ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptamıştır. Yaşanan problemleri aile ile çözme davranışları, olumsuz olarak yaşanan duyguları dışa vurma davranışları, İnternet'i kullanım amaçları ve İnternet'i kullanım sıklığının birlikte İnternet bağımlılığının yordayıcıları olduğunu bulmuştur. Ayrıca İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça yaşanan sorunları aile ile çözme davranışı azalmaktadır sonucunu saptamıştır. Li ve diğerleri (2018) kötü aile işlevlerinin ergenlerin İnternet bağımlılığında bir risk faktörü olarak belirtmektedirler. Nicel bulgulara göre öğrencilerin ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Araştırmanın bu kısmında ortaokul ve lise öğrencilerinin velileri ile yapılan görüşmelerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin sonuç ve tartışmalara yer verilmektedir. Elde edilen nitel verilerin analizleri sonucunda yedi farklı ana tema ortaya çıkmıştır. Bu ana temalar kendi içlerinde alt temalara ve kodlara ayrılmıştır. Bu alt tema ve kodlara ilişkin sonuç ve tartışmalar aşağıda yer almaktadır.

Nitel verilerin analizleri sonucunda veliler İnternet’i nasıl tanımladıklarını, öğrencilerinin kullanım amaçlarını ve erişememe durumunda neler hissettiklerini belirtmişlerdir. Velilerin İnternet’i tanımlarken faydalı/yararlı ve yaşamın parçası şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerinin kullanım amaçlarını tanımlarken oyun, sosyal medya, ders, bilgi edinme şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerinin erişememe durumunda neler hissettiklerini tanımlarken sinirlenme, asabiyet, hırçınlık, kötü hissetme şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Çam (2014), lise öğrencileri üzerinden yapmış olduğu çalışmasında aşırı İnternet kullanan öğrencilerin anksiyete, depresyon ve anksiyete-depresyon puanlarının yüksek olduğunu bulmuştur. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım amaçlarına göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. İnternet’i oyun oynamak, eğlence (video, film, müzik vb.) ve iletişim için kullanan öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri bilgi edinme araştırma yapmak amaçlarıyla kullanan öğrencilerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Veliler, öğrencilerinin İnternet’in günlük yaşamlarında ki yeri ve gün içerisinde ilk olarak hangi ihtiyaçtan dolayı kullanım ihtiyacı hissettiklerini belirtmişlerdir. Veliler İnternet’in öğrencilerinin yaşamlarındaki yerini tanımlarken her anında ve önemli şekilde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler öğrenciler İnternet’i gün içerisinde ilk ihtiyaç olarak da ders, oyun ve sosyal medya şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Doğan (2013), ergenler üzerinden yapmış olduğu çalışmasında ergenlerin İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Ayrıca İnternet kullanım amaçlarına göre ergenlerin İnternet bağımlılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmasında sosyal medyayı kullanma nedenleri içerisinde %75 düzeyinden arkadaşlarla iletişim amaçlı gerçekleştiğini saptamıştır. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. İnternet kullanım süreleri arttıkça öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri yükselmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisindeki kullanımına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük süre, kontrol, kısıtlama fikri ve kısıtlama girişimi olmuştur. Veliler, öğrenciler gün içerisinde İnternet'i ne kadar süre kullandıklarını tanımlarken on saat, sekiz saat, yedi sekiz saat ve beş altı saat şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda kontrolü tanımlarken kontrolü sağlayamadıklarını ve zorlandıkları şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin gün içerisinde İnternet kullanım süresi konusunda kısıtlama fikrini tanımlarken olumsuz baktıkları şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin gün içerisinde İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişimini tanımlarken denedim, başarısız, cihaza el koyma ve erişimi kapatma şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. İnternet kullanım süresinin kontrolü konusunda kısıtlama girişiminde bulduklarını ortaya koymaktadır. Şahin (2011), 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeyleri yüksek ya da bağımlılığa yatkınlık gösteren öğrencilerin İnternet kullanım sürelerinin diğer öğrencilere kıyasla daha fazla olduğunu saptamıştır. Çalışgan (2013), yapmış olduğu çalışmada 8. sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeylerinin haftalık İnternet kullanım sürelerine göre farklılaştığını saptamıştır. Haftalık İnternet kullanım süresi arttıkça İnternet bağımlılık eğilimlerinin de arttığını belirlemiştir. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmada sosyal medyayı kullanma nedenleri içerisinde %75 düzeyinden arkadaşlarla iletişim amaçlı gerçekleştiğini saptamıştır. Choi, Cho, Lee, Kim ve Park (2017) Koreli ergenlerde çevrimiçi oyun kapatma politikasının İnternet kullanımı, İnternet bağımlılığı ve uyku saatlerine etkisi adlı çalışmalarında 2011 yılındaki Güney Kore'nin 15 yaş ve altı ergenlerde kapatma politikasının İnternet kullanımını azaltmada pratik olarak bir etkisinin olmadığını dolayısıyla İnternet bağımlılığını azaltmak veya önlemek için farklı stratejiler kullanılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu nedenle velilerin cihaza el koyma ya da bağlantıyı kesme dışında farklı stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım sürelerine, algılanan anne tutumuna, algılanan baba tutumuna ve ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı etkiler bağlamında izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar günlük yaşama etkisi, fiziksel yönden, sosyal yönden, psikolojik yönden, akademik yönden ve aile içi iletişim yönünden olmuştur. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı günlük yaşama etkisini tanımlarken olumsuz etkiler, sorumsuzluk ve sağlık sorunları şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı fiziksel yönden etkisini tanımlarken uyku ve beslenme gibi konularda sorun yaşadıkları şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı sosyal yönden etkisini tanımlarken olumsuz etki, asosyalleşme ve sorumsuzluk şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı psikolojik yönden etkisini tanımlarken hırçınlık, asabiyet, içine kapanma ve olumsuz etki şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı akademik yönden etkisini tanımlarken ders çalışmama ve olumsuz etki şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in gün içerisinde kullanıma bağlı aile içi iletişime etkisini tanımlarken iletişimsizlik, yalnızlık ve olumsuz etki şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Taçyıldız (2010), İnternet bağımlılık düzeyi yüksek öğrencilerin gözle iletişim kurmaktan kaçındıklarını ve sınırlı bir şekilde iletişim kurduklarını ifade etmektedir. Bu gibi davranışların bazı kaygılardan kaynaklanabileceğini bundan dolayı da öğrenciler İnternet ortamını yönelmiş olabileceklerine değinmektedir. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde aile içi ilişkileri memnuniyet düzeyi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Hayır diyen öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bu grupları sırasıyla kısmen ve evet yanıtı verenlerin izlediğini ifade etmektedir. Toraman (2013), 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmasında İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyinin düştüğünü saptamıştır. Doğan (2013), ergenler üzerinden yapmış olduğu çalışmasında ergenlerin İnternet kullanırken fiziksel ağrı durumuna göre İnternet bağımlılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı fark saptamıştır. Fiziksel ağrı yaşadıklarını belirtenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri ağrı

yaşamadıklarını ve bazen ağrı yaşadıklarını belirtenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca İnternet kullanımının günlük işlerini aksatma durumuna göre ergenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamıştır. Günlük işlerini aksattığını belirtenlerin İnternet bağımlılık düzeyleri günlük işlerini aksatmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca İnternet kullanımının uyku ve yeme düzenini etkilemesi değişkenlerinin İnternet bağımlılık düzeylerini yordayan değişkenler olarak bulmuştur.

Veliler, öğrencilerinin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı ve öncelikler neler olmalı sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar ne kadar süre ve öncelik ne olmalı olmuştur. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında ne kadar süre kullanılmalı konusunu tanımlarken bir iki saat ya da iki üç saat gibi günlük kullanım sürelerinin altında bir saat şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet'in günlük yaşamlarında ki yeri bağlamında öncelik ne olmalı konusunu tanımlarken genel olarak bilgi edinme şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Şahin, (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada İnternet kullanım sıklığı arttıkça İnternet bağımlılık riskinin de arttığını saptamıştır. Ayrıca öğrencilerin İnternet kullanım amaçları ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptamıştır. Kısaca öğrencilerin İnternet'te en çok gerçekleştirdikleri amaçlar İnternet bağımlılık düzeylerini üzerinde etkilidir sonucunu bulmuştur. Nicel bulgulara göre öğrencilerin İnternet kullanım sürelerine göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. İnternet kullanım süreleri arttıkça öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri yükselmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

Veliler, öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan temalar eyvah engeller / tepkiler ve alternatifler olmuştur. Veliler, öğrencilerinin İnternet kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında eyvah engeller / tepkiler konusunu tanımlarken öfke, hırçınlık ve çözüm arama davranışı şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Veliler, öğrencilerinin İnternet

kullanımı engellendiğinde ve alternatifler bağlamında alternatifler konusunu tanımlarken genel olarak öğrencilerin oyun oynayarak, arkadaşlar ve top oynama davranışı şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. Çam (2014), lise öğrencileri üzerinden yapmış olduğu çalışmada aşırı İnternet kullanan öğrencilerin anksiyete, depresyon ve anksiyete-depresyon puanlarının yüksek olduğunu bulmuştur.

Veliler, diğer aile üyeleri bağlamındaki sorularına ilişkin izlenimlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir. Analizler sonucunda ortaya çıkan tema diğer aile üyeleri olmuştur. Veliler diğer aile üyeleri bağlamında diğer aile üyelerini tanımlarken sosyal medya, kendi alanlarına çekilme ve televizyon izleme gibi davranışlar sergiledikleri şeklinde tanımladıkları belirlenmiştir. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile İnternet kullanım süreleri arasında güçlü ve negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Yani öğrencilerin algılanan sosyal destek azaldıkça İnternet kullanım süreleri artmaktadır. Tanrıverdi (2012), lise öğrencilerinde aile içi ilişkileri memnuniyet düzeyi ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Hayır diyen öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bu grupları sırasıyla kısmen ve evet yanıtı verenlerin izlediğini ifade etmektedir. Şahin, (2014), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada ergenlik dönemi yaşanan problemler ve başa çıkma yöntemleri ile İnternet bağımlılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptamıştır. Yaşanan problemleri aile ile çözme davranışları, olumsuz olarak yaşanan duyguları dışa vurma davranışları, İnternet'i kullanım amaçları ve İnternet'i kullanım sıklığının birlikte İnternet bağımlılığının yordayıcıları olduğunu bulmuştur. Ayrıca İnternet bağımlılık düzeyi arttıkça yaşanan sorunları aile ile çözme davranışı azalmaktadır sonucunu saptamıştır. Nicel bulgulara göre öğrencilerin ailesiyle yaşadıklarını ifade eden duruma göre İnternet bağımlılık düzeyleri değişmektedir. Bir diğer ifadeyle araştırmanın nitel bulguları nicel sonucunu detaylandırmakta ve desteklemektedir.

5.4. Öneriler

Lise öğrencilerinde İnternet bağımlılık düzeyleri daha yüksek çıktığı için bu okullarda yıllık rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri çerçeve programlarında öğrencilerle çalışılacak konulara bu başlıklar eklenebilir ve ayrıca alt kademe eğitim öğretim kurumlarında önleyici rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunulabilir.

Velilere akıllı telefonların İnternet kullanımındaki rolü ve fonksiyonlarının yanı sıra avantaj ve dezavantajları ile ilgili bilgilendirici içerikler sunulabilir.

Velilere ve öğrencilere yönelik İnternet'in günlük kullanımı konusunda farkındalığı artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Velilere yönelik İnternet hizmet türleri konularında mobil verinin, wifi ve kablolu bağlantının avantaj ve dezavantajlarını içeren farkındalığı artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Velilere ve öğrencilere yönelik İnternet kullanımı nedir ve ne tür amaçlar için kullanılır olası riskler nelerdir ve İnternet'in güvenli kullanımı nasıl sağlanır içeriklerinden oluşan farkındalığı artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Velilere, anne ve baba öğrenim durumları ile öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişki ve bu konularda neler yapılabilir konularında farkındalığı artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Velilere anne baba tutumları ile öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler ile ilgili farkındalığı artırıcı çalışmalar yapılabilir. Sağlıklı anne baba tutumu nedir ve nasıl sağlanır içerikleri sunulabilir.

Öğrencilere dönük yapılacak İnternet bağımlılığı ile ilgili konularda akademik başarı ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiye yer verilebilir.

Alan uzmanı öğretmenler tarafından velilere yönelik temel düzeyde İnternet kullanımı ve İnternet kullanım araçları konularında öğretici eğitimler verilerek öğrencilerinin İnternet kullanımının farkında olmaları ve kontrollü İnternet kullanımı konusunda bilgilerini artırmaları sağlanabilir.

İnternet ve kullanım araçları konusunda bilgisi olmayan ya da kullanmasını bilmeyen ve öğrenemeyen velilere dönük İnternet sağlayıcılarının sunduğu güvenli İnternet kullanım hizmetleri konusunda bilgilendirme yapılabilir.

Eğitim öğretim kademelerinde İnternet kullanımı konusunda medya okur yazarlığı gibi İnternet okur yazarlığı ya da sosyal medya okur yazarlığı ve benzeri dersler oluşturularak öğrencilerin İnternet'in yararlı kullanımından faydalanmaları sağlanabilir.

Öğrencilere İnternet kullanımında karşılaşılan sorunları doğru yoldan çözebilme ve baş edebilme becerileri öğretilebilir ve bu gibi konularda okulların web sayfalarında sıkça sorulan sorular bölümü oluşturulabilir.

Velilere, öğrencilerin İnternet'i kullanım amaçları, günlük kullanım süreleri, erişimde kullanılan araçlar, sosyal medya uygulamaları, online oyunlar ve İnternet'te karşılaşılabilecek olumsuz içerikler vb. konulardan oluşan okul psikolojik danışmanı ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin de içerisinde yer aldığı eğitimler düzenlenebilir.

Araştırmanın nitel boyutunda öğrenciler ailelere ile paylaşımında bulunmadıklarını, iletişimlerinin zayıf olduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenlerle okul psikolojik danışmanları aracılığıyla olası risk grupları belirlenerek velilere ve öğrencilere yönelik aile içi iletişim örüntüsünü daha sağlıklı duruma getirebilmek için aile iç iletişim, anne baba tutumları, öfke kontrolü, problem çözme becerileri, ergenlik dönemi özellikleri, yalnızlık, boş zaman etkinlikleri, etkili zaman kullanımı gibi konu başlıklarından oluşan grup rehberliği, bireysel rehberlik ya da ihtiyaç

halinde bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetleri sunulabilir.

Okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri ile bilişim teknolojileri öğretmenleri öğrenci ve velilere yönelik bilinçli ve güvenli İnternet kullanım konularında önleyici çalışmalar geliştirebilirler.

Okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri aracılığıyla bütün aile üyelerinin katılımının sağlanabileceği etkinlikleri artırmaya dönük eğitimler düzenlenebilir. (Akşam yemeği, hafta da bir gün sinema, kitap okuma, aile üyelerinin katılabileceği ev içi oyunlar, herkes için geçerli olan İnternet kullanım kuralları, yürüyüş, bisiklet sürme, çocuğun arkadaşının ailesine ziyaret, vb.)

Uzun süre İnternet kullanımının fiziksel, psikolojik, sosyal, duygusal ve akademik yönden etkileri konularında velilere ve öğrencilere yönelik eğitimler, seminerler vb. programlar düzenlenebilir.

Bu araştırmanın Covid 19 koşullarında gerçekleştirildiği sınırlılığı da dikkate alınarak normal koşullar altında farklı evren ve örneklem gruplarında tekrarlanabilir.

6. KAYNAKÇA

Acat, B. (2019). Ergenlerde Dindarlık, Değerler, İnternet Bağımlılığı ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Akdeniz, B. (2018). 14 -16 Yaş aralığındaki ergenlerin bağlanma stilleri, gözlerden zihin okuma becerileri ve ruhsal sorunları ile İnternet bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.

Aksoy, F. (2016). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ile şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Andreou, E., and Svoli, H. (2013). The association between internet user characteristics and dimensions of internet addiction among Greek adolescents. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 11(2), 139-148.

Apakgün, E. A. (2015). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve sosyal destek ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1).

Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2013). “İlköğretim öğrencilerinin İnternet bağımlılığı ve aile internet tutumu”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.*, 4(39), 46-57.

Bağımlılık, Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr/>
erişimtarihi:19.06.2020;17:40’da alınmıştır.

Bal, H. Ç. (2001). Bilgisayar ve İnternet Başlangıçtan İleri Seviyeye Herkes İçin. (8. Baskı). Rize: Akademi Yayınevi.

Balcı, N. (2018). Lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi. İstanbul.

Bayraktar, F., & Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of Internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(2), s. 191-197. doi:10.1089/cpb.2006.9969

Beşaltı, M. (2016). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve kişilik özelliklerinin bazı sosyo-demografik özelliklere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.

Bilge, F. (2012). Bir Grup ilköğretim öğrencisinde bilgisayara yönelik bağımlılık eğilimi değerlendirmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 96-105.

Binali, R. (2015). Lise öğrencilerinin kişilik özellikleri ile İnternet bağımlılığı ve akademik başarı durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., and Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. West Sussex-UK: John Wiley & Sons Ltd. Pg:285

Borenstein, M., Hedges, L., Higgins, J. ve Rothstein, H. (2013). (Çev. Dinçer, S.) *Meta-Analize Giriş*. Anı Yayıncılık. Ankara. Sy:267

Bulut, Ö. (2017). Ergenlerin demografik özelliklerine, anne-babalarından algıladıkları kontrole ve sosyal desteğe bağlı olarak İnternet bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi. Sy: 12.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Can, A. (2014). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, S. (2018). Ergenlerin akademik erteleme davranışları, İnternet bağımlılığı ve temel psikolojik ihtiyaçları: Bir model önerisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Cao, F., & Su, L. (2006). Internet addiction among chinese adolescents: prevalence and psychological features. Child: Care, Health and Development, 33(3), s.275-281. doi:10.1111/j.1365-2214.2006.00715.x

Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being: Development of A Theorybased Cognitive-Behavioral Measurement Instrument. Computers in Human Behavior, 18(5), 553–575.

Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social Interaction: A Theory of Problematic Internet Use And Psychosocial Well-Being. Communication Research, 30(6), 625–648.

Caplan, S. E. (2005). A Social Skill Account of Problematic Internet Use. *Journal of Communication*, 55(4), 721-736.

Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık. VIII. Ulusal PDR Kongresi. İstanbul.

Choi, D. W., Chun, S. Y., Lee, S. A., Han, K. T., and Park, E. C. (2018). The association between parental depression and adolescent's Internet addiction in South Korea. *Annals of general psychiatry*, 17(1), 15.

Choi, J., Cho, H., Lee, S., Kim, J., and Park, E. C. (2018). Effect of The Online Game Shutdown Policy On Internet Use, Internet Addiction, And Sleeping Hours In Korean Adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 62(5), 548-555.

Chou, C., Condron, L. and Belland, J. C. (2005). A Review of The Research on Internet Addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.

Chung, S., Lee, J., and Lee, H. K. (2019). Personal factors, internet characteristics, and environmental factors contributing to adolescent internet addiction: a public health perspective. *International journal of environmental research and public health*, 16(23), 4635.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2 nd. edition). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Pg:40

Cooper, H., Hedges, L. V., & Valentine, J. C. (Eds.). (2009). *The handbook of research synthesis and metaanalysis* (2nd edition). New York: Russell Sage Publication.

Creswell, J. W. (2015). *30 Essential skills for the qualitative researcher*. Sage Publications.

Creswell, J. W., ve Plano Clark, V. L. (2015). Karma yöntem araştırmaları. (Dede, Y. ve Demir, S. B., ev. Edit.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Cumming, G. (2012). Understanding the new statistics. New York: Routledge, Taylor and Francis Group.

ağan, . (2019). Kabul ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerkliğin aracı rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Tokat.

ağıltay, Kürşat. (1994). Herkes için İnternet, Ankara: Tübitak-ODTÜ Yayınları.

akır, ., Horzum, M. B., ve Ayas, T. (2013). İnternet bağımlılığının tanımı ve tarihçesi. (Editörler: Kalkan, M. ve Kaygusuz, C.). İnternet bağımlılığı: sorunlar ve çözümler. Ankara: Anı Yayıncılık.

akır-Balta, ., & Horzum, M. B. (2008). İnternet bağımlılığı testi. Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 7(13), s. 87-102.

alışgan, H. (2013). İlkretim ğrencilerinde İnternet bağımlılığı ve siber zorbalık. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

am, H. H. (2014). Adölesanlarda İnternet bağımlılığı prevalansı ile psikopatolojik semptomlar ve obezite arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Sivas.

Çubuk, A. (2019). Ortaokul öğrencilerinin İnternet bağımlılığı, fiziksel aktivite düzeyleri ve akademik başarı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral model of pathological Internet use. *Computers In Human Behavior*, 17(2), 187-195.

Dede, M. B. (2004). İnternet. İstanbul: İnsan Yayınları.

Demir, Y. (2017). Ergenlerde İnternet bağımlılığı, akademik güdülenme, akademik erteleme ve okula bağlanma arasındaki ilişkiler. Yayınlanmış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.

Demir, Y. ve Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(61), 91–105

Demir, Y. and Kutlu, M. (2018). Relationships among Internet addiction, academic motivation, academic procrastination and school attachment in adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5).

Deniz, L., ve Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355-367.

Derin, S. (2013). Lise öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ve öznel iyi oluş. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Dinç, M. (2010). İnternet bağımlılığı. İstanbul: Ferfir Yayınları.

Dinç, M. (2017). Lise öğrencilerinde özgül İnternet bağımlılığının bağlanma stilleri ve mizaç özellikler açısından incelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, İstanbul.

Ding, Q., Li, D., Zhou, Y., Dong, H. and Luo, J. (2017). Perceived parental monitoring and adolescent Internet addiction: A moderated mediation model. *Addictive Behaviors*, 74, 48-54.

Doğan, A. (2013). İnternet bağımlılığı yaygınlığı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Döner, M. (2018). Özel lise öğrencilerinin yalnızlık ve umutsuzluk düzeyleriyle İnternet bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Eftekin, P. (2015). Ergenlik dönemindeki öğrencilerin İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.

Egger, O. and Rauterberg, M. (1996). Internet behavior and addiction. (Semester Thesis). Swiss Federal Institute of Technology, Zurich.

Ellis, P. D. (2012). *The essential guide to effect sizes*. (5th edition). Cambridge-UK: Cambridge University Press.

Ergüder, E. N. (2019). Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve mağduriyet düzeyleri ile İnternet bağımlılığı ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Lisansüstü

Eğitim Enstitüsü. İstanbul.

Esen, E. (2010). Ergenlerde İnternet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylöl Üniversitesi, İzmir.

Eřđi, N. (2014). Aile-çocuk İnternet bağımlılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2), 807-839.

Evcı, K. E. (2018). Ergenlerde İnternet bağımlılığı, sosyal yeterlilik ve kontrol hissi ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Fischler, S., A. (1992). Mixed methods. Nova Southeastern Universty. School of Education, United States.

http://www.fischlerschool.nova.edu/resources/uploads/app/35/files/arc_doc/mixed_methods.pdf

Gencer, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sivas.

Gençer, S. L. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin İnternet bağımlılık durumlarının İnternet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Isparta.

Göka, E. ve Tıkır, B. (2012). İnternet bağımlılığı gerçek mi, efsane mi? Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi, 8(24), 35-38.

Gökçearsan, Ş. ve Günbatır, M. S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde İnternet bağımlılığı. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 2(2), 10-24.

Gülcü, A. ve Alan, M. A. (2003). Bilgisayarın temelleri ve İnternet rehberi. Ankara: Detay Yayıncılık.

Günüç, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Van.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028erişimtarihi:19.06.2020;17:3' da erişildi.

<https://www.internetworldstats.com/stats.htm> erişim tarihi:24.10.2019;17:30' da erişildi.

<https://www.internetworldstats.com/stats4.htm#europe>erişimtarihi:24.10.201;17:30' da erişildi.

İçel, K. (2001). Kitle haberleşme hukuku. (5. Basım). İstanbul: Bata Yay.

İnan, A. (2010). İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.

İnternet, Türk Dil Kurumu Sözlükleri <https://sozluk.gov.tr/>Erişimtarihi: 19.06.2020;17:40' da alınmıştır.

İşleyen, F. (2013). Lise öğrencilerinin İnternet bağımlılığı düzeylerinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Jang, K. S., Hwang, S. Y. and Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean Adolescents. *Journal of School Health*, 78(3), 165-171.

Jiang, Q., Huang, X., and Tao, R. (2018). Examining factors influencing internet addiction and adolescent risk behaviors among excessive internet users. *Health communication*, 33(12), 1434-1444.

Karagöz, B. D. (2017). İnternet bağımlılığı ve bilgisayar oyun bağımlılığı yaygınlığının, ilişkili etkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Kocaeli Üniversitesi. Tıp Fakültesi. Kocaeli.

Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.

Khan, M. A., Shabbir, F., & Rajput, T. A. (2017). Effect of gender and physical activity on Internet addiction in medical students. *Pak J Med Sci.*, 33(1), s. 191-194. Doi:<https://doi.org/10.12669/pjms.331.11222>

Kılıç, S. (2018). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Kim, H. K., Ryu, E. J., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choi, S. Y., Seo, J. S., & Nam, B. W. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A questionnaire. *International Journal of Nursing Studies*, 43, s. 185-192.

Korkmaz, Y. (2014). Lise öğrencilerinin depresyon, anksiyete, stres ve İnternet bağımlılığı ilişkisinin bazı değişkenlere göre yordanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.

Korkmaz, Y. (2017). Ergenlerde İnternet bağımlılığının depresyon ve anksiyete üzerine etkisi. Ankara: Gece Kitaplığı Yayıncılık.

Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y., & Aysan, F. (2016). Young İnternet bağımlılığı testi kısa formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 69-76.

Lai, C. M., Mak, K. K., Watanabe, H., Ang, R. P., Pang, J. S., & Ho, R. C. (2013). Psychometric properties of the Internet addiction test in Chinese adolescents. *Journal of Pediatric Psychology*, 38(7), 794-807.

Leung, L. (2004). Net-Generation attributes and seductive properties of the Internet as predictors of online activities and Internet addiction. *Cyber Psychology & Behavior*, 7(3), s. 333-348.

Li, D., Li, X., Zhao, L., Zhou, Y., Sun, W., and Wang, Y. (2017). Linking multiple risk exposure profiles with adolescent Internet addiction: Insights from the person-centered approach. *Computers in Human Behavior*, 75, 236-244.

Li, D., Zhang, W., Li, X., Zhou, Y., Zhao, L., and Wang, Y. (2016). Stressful life events and adolescent Internet addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction and the moderating role of coping style. *Computers in Human Behavior*, 63, 408-415.

Li, J., Li, D., Jia, J., Li, X., Wang, Y., and Li, Y. (2018). Family functioning and internet addiction among adolescent males and females: A moderated mediation analysis. *Children and youth services review*, 91, 289-297.

Lin, I. H., Ko, C. H., Chang, Y. P., Liu, T. L., Wang, P. W., Lin, H. C., Huang, M. F., Yeh, Y. C., Chou, W. J. and Yen, C. F. (2014). The association between suicidality and Internet addiction and activities in Taiwanese adolescents. *Comprehensive psychiatry*, 55(3), 504-510.

Lin, S. S. J. and Tsai, C. C., (2002). Sensation seeking and Internet dependence of taiwanese high school adolescents. *Computers in Human Behavior*, 18(4), 411-426.

Makas, Y. (2008). Lise öğrenimi gören gençlerin İnternet kullanımının psikososyal durum ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2012). Ortaokul yeniden düzenlenmiş mevzuatı, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>. Erişim Tarihi: 06.09.2013.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2012). Ortaöğretim mevzuatı, http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/16103627_mevzuatktabia5.pdf Erişim Tarihi: 15.06.2020.

Mitchell, P. (2000). Internet addiction: Genuine diagnosis or not? *The Lancet* (London, England). 355(9204),632.

Mo, P. K., Chan, V. W., Chan, S. W., and Lau, J. T. (2018). The role of social support on emotion dysregulation and Internet addiction among Chinese adolescents: A structural equation model. *Addictive behaviors*, 82, 86-93.

Moral, R. (2018). Ergenlerdeki İnternet bağımlılığı: anne, baba ve akran

ilişkileri açısından bir değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Samsun.

Muslu, G. K., & Bolşık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde İnternet kullanımı. TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(5), 445-450.

Mythily,S., Qiu, S. and Winslow, M. (2008). Prevalence and correlates of excessive Internet use among youth in Singapore. Annals Academy of Medicine Singapore. 37(1). 9-14.

Odabaşı, H. F., Kabakçı, I. ve Çoklar, A. N. (2007). İnternet, çocuk ve aile. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ögel, K. (2017). İnternet bağımlılığı: İnternetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla mücadele etmek. (3. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Özgen, F. (2016). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile kişilik ilişkisinin incelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale.

Özkan, G. (2019). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve aile işlevselliği ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Manisa.

Pan, P. Y., and Yeh, C. B. (2018). Internet addiction among adolescents may predict self-harm/suicidal behavior: a prospective study. The Journal of pediatrics, 197, 262-267.

Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. Computers in Human Behavior, 29(3), 1212-1223.

Pekel, F. (2019). Ortaokul öğrencilerinde görülen İnternet bağımlılığının algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.

Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). Systematic reviews in the social sciences. MAUSA: Blackwell Publishers Ltd.

Prabhakaran, M. A., Patel, V. R., Ganjiwale, D. J., & Nimbalkar, M. S. (2016). Factors associated with Internet addiction among school-going adolescents in Vadodara. Journal of family medicine and primary care, 5(4), 765.

Reiner, I., Tibubos, A. N., Hardt, J., Müller, K., Wölfling, K. and Beutel, M. E. (2017). Peer attachment, specific patterns of Internet use and problematic Internet use in male and female adolescents. European Child & Adolescent Psychiatry, 26(10), 1257-1268.

Santrock, J. D. (2014). (Çev.Edit.Siyez, D. M.). Ergenlik. (14.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Savcı, M. (2017). Ergenlerin sosyal zekâ, sosyal kaygı, akran ilişkileri, İnternet bağımlılığı ve sosyal bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler. Yayınlanmış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Seymenoğlu, F. T. (2019). Ergenlerde öfke ifadesi ve İnternet bağımlılığının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Sezen, M. F. (2018). Ergenlerde akran zorbalığı, İnternet bağımlılığı ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.

Shaw, M. ve Black, W.D. (2008). Internet Addiction: Definition, Assessment, Epidemiology and Clinical Managemen. CNG Drugs, 22(5), 353-365.

Shi, X., Wang, J., and Zou, H. (2017). Family functioning and Internet addiction among Chinese adolescents: the mediating roles of self-esteem and loneliness. Computers in Human Behavior, 76, 201-210.

Sümer, Z. H. (2018). Bireysel terapi. Karataş, Z., ve Yavuzer, Y. (Editörler).Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Şahin, M. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinde İnternet bağımlılığı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Şahin, M., Çakır, U., Demirbaş Çakır, E., & Polat, A. Ö. (2013). Lise Öğrencileri arasında patolojik İnternet kullanım yaygınlığı: Kocaeli Örneği. Klinik Psikiyatri, 16, s. 148-156.

Şahin, N. (2014). Ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Şendağ, S., ve Odabaşı, F. (2007, May). İnternet bağımlılığı: Çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkileri. In The Proceedings of International Educational Technology Conference, Near East University, North Cyprus.

Şenormancı, Ö., Konkan, R., ve Sungur, M. Z. (2010). İnternet bağımlılığı ve bilişsel davranışçı terapisi. Psychiatry, 11, 261-268.

Şimşek, Nuray., Akça, N. K., Şimşek, Mahmut. (2015). "Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve İnternet bağımlılığı", TAF Preventive Medicine Bulletin, 14(1), 7-14.

Taçıyıldız, Ö. (2010). Lise öğrencilerinin İnternet bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Tanrıverdi, S. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde İnternet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Tarcan, A. (2005). İnternet ve toplum. Ankara: Anı Yayıncılık.

Taylan, H. H., Kara, H. Z. ve Durğun, A. (2017). Ortaokul ve lise öğrencilerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve oyun tercihleri üzerine bir araştırma. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(1), 78-87.

Thalheimer, W., & Cook, S. (2002). How to calculate effect sizes from published research articles: A simplified methodology. Retrieved from http://work-learning.com/effect_sizes.htm

Toraman, M. (2013). İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.

Tsai, C. C. ve Lin, S. S. J. (2003). "İnternet addiction of adolescents in Taiwan: An Interview Study" CyberPsychology & Behavior, 6(6), 649-652.

Tsai, H. F., Cheng, S. H., Yeh, T. L., Shih, C. C., Chen, K. C., Yang, Y. C. and Yang, Y. K. (2009). The risk factors of Internet addiction-A survey of university freshmen. *Psychiatry Research*, 167(3), 294-299.

Uludağ, A., Ertekin, H., Tekin, M. ve Ertekin, Y. (2016). "İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinde İnternet bağımlılığı: Çanakkale Örnekleme", *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 20(2), 72-76.

Uludoğan, M. (2002). Eğitimde bilgisayar okur yazarlığı bilgisayar giriş. İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.

Uzday, İ, T. (2009). Madde bağımlılığının tarihçesi, tanımı, genel bilgiler ve bağımlılık yapan maddeler. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 21, 5-15.

Wang, W., Li, D., Li, X., Wang, Y., Sun, W., Zhao, L., and Qiu, L. (2018). Parent-adolescent relationship and adolescent internet addiction: A moderated mediation model. *Addictive behaviors*, 84, 171-177. doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.04.015

Xin, M., Xing, J., Pengfei, W., Houru, L., Mengcheng, W. and Hong, Z. (2018). Online activities, prevalence of İnternet addiction and risk factors related to family and school among adolescents in China. *Addictive Behaviors Reports*, 7, 14-18. doi.org/10.1016/j.abrep.2017.10.003

Xu, J., Shen, L. X., Yan, C. H., Hu, H., Yang, F., Wang, L., Kotha, S. R., Zhang, L. N., Liao, X. P, Zhang, J., Ouyang, F. X., Zhang, J. S. and Shen, X. M. (2012). Personal characteristics related to the risk of adolescent internet addiction: a survey in Shanghai, China. *BMC public health*, 12(1), 1106.

Yalçın, C. (2003). Sosyolojik bir bakış açısıyla İnternet. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 27(1), 77-89.

Yang, L., Sun, L., Zhang, Z., Sun, Y., Wu, H., and Ye, D. (2014). Internet addiction, adolescent depression, and the mediating role of life events: finding from a sample of Chinese adolescents. *International Journal of Psychology*, 49(5), 342-347. doi.org/10.1002/ijop.12063

Yar, A. (2012). Ruhsal bozukluğu olan ve olmayan ergenlerde İnternet bağımlılığı yaygınlığı. Tıpta Uzmanlık Tezi. Kocaeli Üniversitesi. Tıp Fakültesi. Kocaeli.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Baskı). Ankara. Seçkin yayıncılık.

Yıldız Durak, H., ve Seferoğlu, S. (2018). Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımları ve bağımlılık düzeyleriyle ilgili unsurlar. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 8(1). s.1-23 doi.org/10.17943/etku.288822

Yıldız, M. A. (2017). Emotion regulation strategies as predictors of Internet addiction and smartphone addiction in adolescents. *Journal of Educational Sciences & Psychology*, 7(1), s. 66-78.

Yıldız, O. (2016). Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve benlik saygısı ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Yıldız, Ü. (2014). Üniversite öğrencilerinde obezite oluşumunda internet bağımlılığının etkisinin saptanması. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yılmaz, S. (2006). İnternet ve İnternet kafelerin ilk ve ortaöğretim öğrencilerine etkileri (İstanbul Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Younes, F., Halawi, G., Jabbour, H., El Osta, N., Karam, L., Hajj, A., & Rabbaa Khabbaz, L. (2016). Internet addiction and relationships with insomnia, anxiety, depression, stress and self-esteem in university students: A cross-sectional designed study. *PloS one*, 11(9), e0161126. doi.org/10.1371/journal.pone.0161126

Zhang, R. P., Bai, B. Y., Jiang, S., Yang, S., and Zhou, Q. (2019). Parenting styles and internet addiction in Chinese adolescents: Conscientiousness as a mediator and teacher support as a moderator. *Computers in Human Behavior*, 101, 144-150. doi.org/10.1016/j.chb.2019.07.019

Zhou, Y., Li, D., Jia, J., Li, X., Zhao, L., Sun, W., and Wang, Y. (2017). Interparental conflict and adolescent internet addiction: The mediating role of emotional insecurity and the moderating role of big five personality traits. *Computers in Human Behavior*, 73, 470-478. doi.org/10.1016/j.chb.2017.04.012

EKLER

EK 1. Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 25/02/2020-E.16697		T.C.	
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ		Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı	
			
Sayı : 50235129-730.08.03		Konu : Öğr. Nuri ERDEMİR (Anket İzni)	
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE			
İlgi : 12/02/2020 tarihli ve 12817 sayılı yazınız,			
Enstitünüz Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı doktora programı öğrencisi Nuri ERDEMİR'in Prof. Dr. Mustafa KUTLU danışmanlığında, yürütmekte olduğu "Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin İnternet Bağlılığı ve Problemli İnternet Kullanımının İncelenmesi" konulu tez çalışması gereği olarak, Malatya İli Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerindeki resmi ortaokul ve liselerde öğrencilere uygulamak üzere, ilgi yazı ekinde belirtilen anket tekniği ile veri toplama talebine ilişkin Malatya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü' nün cevabi yazısı ekte gönderilmiştir.			
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.			
e-İmzalıdır Prof.Dr. Nusret AKPOLAT Rektör Yardımcısı			
Ek: ilgili yazı			
İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Öğrenci Merkezi Telefon No: 04223773090 Faks No: 04223410053 E-Posta: ogrenci@inonu.edu.tr İnternet Adresi: https://www.inonu.edu.tr/tr/cms/ogrenci		Bilgi İçin: Nuray KOMİ Unvan: Memur Telefon No: 4223773044	
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.			

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/02/2020-E.6083

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61316475-44-E.3880243
Konu : Anket Uygulama İzin Onayı
(Nuri ERDEMİR)

21.02.2020

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) 13/02/2020 tarih ve 3409 sayılı yazınız
b) Valilik Makamının 20.02.2020 tarih ve 3778862 sayılı onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Nuri ERDEMİR'in Prof. Dr. Mustafa KUTLU danışmanlığında yürütmekte olduğu "Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Problemlerinin İnternet Kullanımının İncelenmesi" konulu anket çalışmasına ait ilgi (a) yazılarınıza istinaden alınan ilgi (b) onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve anket sonucunun müdürlüğümüze bildirilmesini arz ederim.

Ali TATLI
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek : 1- İlgi (b) onay

Adres: Şht. Hamit Fendoğlu Cad. 44300 Merkez/MALATYA
Elektronik Ağ: malatya.meb.gov.tr
e-posta: ortaogretim44@meb.gov.tr

Bilgi için: Ortaogretimşubesi Dahili4506-07-08
Tel: 0 (422) 280 44 00
Faks: 0 (422) 280 45 49

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 10d0c-c03c-3942-a2c3-f14c koda ile teyit edilebilir.

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61316475-44-E.3778862
Konu : Anket Uygulama İzin Onayı
(Nuri ERDEMİR)

20.02.2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : MEB. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Genelgesi.

İnönü Üniversitesi Rektörlüğünün 3/02/2020 tarih ve 3409 sayılı yazılarında, Üniversitenin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Nuri ERDEMİR'in Prof. Dr. Mustafa KUTLU danışmanlığında yürütmekte olduğu "Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Problemleri İnternet Kullanımının İncelenmesi" konulu araştırmasına istinaden Müdürlüğümüze bağlı Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerindeki resmi ortaokul ve liselerde ki öğrencilere anket uygulamayı talep etmekte olup, Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz,18/02/2020 tarihinde yapılan toplantıda; ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, veli muvafakat namesi alınması, derslerin aksatılmaması kaydıyla gönüllülük esasına göre **araştırmacının araştırmasının bitiminden itibaren 30 gün içerisinde araştırma sonuçlarını Müdürlüğümüze bildirmesi şartı ile anket uygulaması uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüze de uygun görülmektedir.**

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olur'larınıza arz ederim.

Erhan PELİTOĞLU
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
20.02.2020

Ali TATLI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres: Şht.Hamit Fevziye Cad. 44300 Merkez/MALATYA
Elektronik Ağ: malatya.meb.gov.tr
e-posta: ortaogretim44@meb.gov.tr

Bilgi için: Ortaogretimşubesi Dahili4506-07-08
Tel: 0 (422) 280 44 00
Faks: 0 (422) 280 45 49

Bu evrak güvenli elektronik iletim ile sunulmaktadır. <https://evrakorgu.meb.gov.tr> adresinden e0a9-69f0-388b-a9cb-ad9b kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. Etik Kurul İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/02/2020-E.13522

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu		
Oturum Tarihi: 13.02.2020	Oturum Sayısı: 4	Karar Sayısı: 2020/4-3
Etik Açından Uygundur.		
Çalışma Adı	ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMININ İNCELENMESİ	
Araştırmacılar	Prof. Dr. Mustafa KUTLU (Danışman) Öğretim Görevlisi NURİ ERDEMİR (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Suphi ERDEM Başkan Yardımcısı Kurul Üyesi Prof. Dr. Mustafa ARSLAN Kurul Üyesi Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof. Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNER Kurul Üyesi Prof. Dr. Lutfiye ÖZDEMİR Kurul Üyesi Prof. Dr. Nesrin SİS		

E-İmzalıdır.
Etik Kurul Başkanı
Hüseyin Suphi ERDEM

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması https://ebys.inonu.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BE845B6V1 adresinden yapılabilir.

EK 3. Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyetiniz	Kız ¹ ( ) Erkek ² ( )
Sınıfınız	
Okulunuzun adı ^{Yazınız}	
Geçen seneki not ortalamanız	
Senle birlikte kaç kardeşiniz ^{Rakamla yazınız}	
Akıllı telefonun var mı?	( ) ¹ Evet ( ) ² Hayır
İnterneti kullanırken çoğunlukla kullandığınız araç hangisidir?	( ) ¹ Cep telefonu ( ) ² Masaüstü bilgisayar ( ) ³ Dizüstü bilgisayar ( ) ⁴ Tablet
Günlük ortalama İnternet kullanım süreniz	( ) ¹ 2 saatten az ( ) ² 2 saat - 4 saat ( ) ³ 4 saat - 6 saat ( ) ⁴ 6 saat - 8 saat ( ) ⁵ 8 saatten fazla
İnternet kullanımıyla ilgili ailenizle yaşadıklarınızı ifade eden durum hangisidir?	( ) ¹ Her zaman uyarılıyorum. ( ) ² Çoğu zaman uyarılıyorum. ( ) ³ Bazen uyarılıyorum. ( ) ⁴ Nadiren uyarılıyorum. ( ) ⁵ Hiçbir zaman uyarılmam.
Çoğunlukla kullandığınız İnternet hizmet türünü işaretleyiniz.	( ) ¹ Kablolu ( ) ² Wifi ( ) ³ Mobil
En çok kullandığınız sosyal medya aracının adını yazar mısınız?	
İnternette çevirim içi (online) oyun oynar mısınız?	( ) ¹ Evet ( ) ² Hayır
İnterneti en çok hangi amaçla kullanırsınız?	( ) ¹ Bilgi edinme ve araştırma yapmak için ( ) ² İletişim için (mesajlaşma, konuşma, e-mail vb.) ( ) ³ Eğlence için (video izlemek, film seyretmek, müzik dinlemek vb.) ( ) ⁴ Oyun oynamak için ( ) ⁵ Diğer (lütfen yazınız) .....
İnternet kullanımında en çok rahatsız olduğunuz ne tür içeriklerle karşılaşıyorsunuz?	( ) ¹ Saldırganlık ve şiddet içeren görüntü veya oyunlarla karşılaşıyorum. ( ) ² Cinsel içerikli görüntü veya oyunlarla karşılaşıyorum. ( ) ³ Argo (kötü söz) içeren görüntü veya seslerle karşılaşıyorum. ( ) ⁴ Hiçbiri ile karşılaşmıyorum.

EK 3. Kişisel Bilgi Formu (devamı)

Annenizin öğrenim durumunu işaretleyiniz.	( ) ¹ Okur yazar değil ( ) ² İlkokul ( ) ³ Ortaokul ( ) ⁴ Lise ( ) ⁵ Üniversite ya da Yüksekokul ( ) ⁶ Yüksek lisans ya da Doktora
Annenin genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?	( ) ¹ Demokratik ( ) ² Otoriter ( ) ³ Aşırı koruyucu ( ) ⁴ İlgisiz
Babanızın eğitim durumunu işaretleyiniz.	( ) ¹ Okur yazar değil ( ) ² İlkokul ( ) ³ Ortaokul ( ) ⁴ Lise ( ) ⁵ Üniversite ya da Yüksekokul ( ) ⁶ Yüksek lisans ya da Doktora
Babanın genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?	( ) ¹ Demokratik ( ) ² Otoriter ( ) ³ Aşırı koruyucu ( ) ⁴ İlgisiz
Ailenizin ekonomik durumu	( ) ¹ 2325₺ ve altı ( ) ² 2326₺ - 4650₺ ( ) ³ 4651₺ - 6975₺ ( ) ⁴ 6976₺ - 9300₺ ( ) ⁵ 9301₺ ve üzeri

Sevgili öğrenciler, bu çalışmamızın 2. bölümünde sizin görüşlerinizi daha derinlemesine çalışabilmem için sizin görüşlerinizi merak ediyorum. 2. Bölüme katılmak ister misiniz? **Cevabınız “Evet” ise lütfen aşağıdaki bilgileri doldurunuz.**

Adınız soyadınız:	
Okulunuzun adı:	
Sınıfınız ve şubeniz	

EK 4. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

76 Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite ...

YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ - KISA FORMU (YİBT-KF)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?	( )	( )	( )	( )	( )
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?	( )	( )	( )	( )	( )
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?	( )	( )	( )	( )	( )
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?	( )	( )	( )	( )	( )
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?	( )	( )	( )	( )	( )
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?	( )	( )	( )	( )	( )
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?	( )	( )	( )	( )	( )
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?	( )	( )	( )	( )	( )

Ölçek kaynak gösterilerek kullanılabilir.

EK 5. Öğrenci Görüşme Formu

1) İnternet kavramı için neler söyleyebilirsiniz? Genellikle hangi amaç/ lar için kullanıyorsunuz? İnternetin yararlı ve kullanışlı yönleri hakkında ne söyleyebilirsiniz? Gün içerisinde internetinizin olmadığını bilmek size ne hissettiriyor?

2) Günlük hayatınızda internetin yeri ne düzeydedir? Telefonunuz veya bilgisayarınızın internet alt yapısı var mı? Kaç yıldır internete bağlı olarak bu araçları kullanıyorsunuz? Bu araçlarda internet bağlantısı olması gün içerisindeki sürecinizi nasıl etkiliyor? Gün içerisinde internete ilk olarak neyden kaynaklı olarak ihtiyaç duyuyorsunuz? İnternet bağlantınızı sağladığınızda ilk hangi işlemleri gerçekleştiriyorsunuz/ hangi uygulamaları kullanıyorsunuz?

3) Günlük ortalama İnternet kullanım süreniz ne kadar? Bu süre hakkında ne söyleyebilirsiniz? Bu sürenin kontrolü hakkında ne düşünüyorsunuz? Kontrolü sağlayamadığınız durumlarla karşılaşıyor musunuz? İnternet kullanımında geçirdiğiniz sürenin kısıtlanması fikrine nasıl bakarsınız? Kullanım sürenizi sınırlandırmayı denediniz mi? Kısıtlama için ne tür girişimlerde bulundunuz? İnternet kullanım süren 1 saat ile sınırlandırılırdı bu süreyi nasıl kullanırdın? Hangi uygulamalar önceliğiniz olurdu?

4) İnternet'i uzun süre kullanmak günlük yaşamınızı olumlu ya da olumsuz olarak nasıl etkilemektedir etkiler mi? Bu etkiler neler olabilir? İnternette geçirilen süreden kaynaklı olarak (Günlük yaşamdaki görevlerinizi ihmal ettiğiniz oluyor mu? Bu sürece kendiniz mi müsaade ediyorsunuz? Daha çok hangi görevleriniz için internette süre geçirmeyi tercih ediyorsunuz? İnternet kullanım sürenizin uzun olması fiziksel olarak nasıl etki oluşturmaktadır? (uyku, beslenme, ..) İnternet kullanım sürenizin uzun olması sosyal olarak nasıl etki oluşturmaktadır? Arkadaşlarınız ile vakit geçireceğiniz zamanı internette olmayı mı tercih edersiniz? Arkadaşlarınız ile internet üzerinden görüşme yapmayı tercih eder misiniz? Bu süreç arkadaş ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir? Aile ile iletişim sürecinize nasıl etki ettiğini düşünüyorsunuz? İnternet kullanım sürenizin uzun olması psikolojik olarak nasıl etki oluşturmaktadır? İnternet kullanım sürenizin uzun olması akademik başarılarınızı nasıl etkilemektedir? Aşırı İnternet kullanımı / İnternet bağımlılığı nedeniyle bir süre sonra boyun fıtığı, anksiyete bozukluğu, depresyon, yeme bozuklukları ve akademik başarısızlık gibi sorunlar yaşayacağınızı bilmek sizde nasıl bir tutum değişikliğine neden olurdu?

5) İnternet kullanımının gerçek yaşamdaki yeri ne olmalıdır? Ne kadar süre harcanmalıdır? Hangi uygulamalar veya etkinlikler için kullanılmak için tercih edilmeli?

6) İnternet kullanımının engellendiğinde veya kullandığınız aracı kullanamadığınızda (şarjı bittiğinde, İnternet bağlantın kesildiğinde yani İnternet erişimi sağlayamadığını varsayalım.) nasıl hissedersiniz? Nasıl tepki veriyorsunuz? (Acil olarak bağlanma isteğiniz oluyor mu?) Bu durumda ne yapmayı tercih ediyorsunuz? İnternet

kullanımınız tamamen engellenseydi bu süreyi nasıl değerlendirirdiniz? İnternete alternatif olarak ne tür faaliyetlerde bulunuyorsunuz.

7) Kiminle yaşıyorsunuz? Siz İnternet başındayken diğer aile üyeleri hangi hareket / davranışlarda bulunuyorlar? (Neler yapıyorlar?) Eğer internette vakit harcıyorlarsa ne tür uygulamalarda bu süreyi geçiriyorlar? Aile bireylerinizin internette kalma süreleri hakkında ne söyleyebilirsiniz? Aile bireylerinin kullanım süresini kısıtlamayı veya engel olmayı düşünüyor musunuz?

EK 6. Veli Görüşme Formu

1) İnternet kavramı için neler söyleyebilirsiniz? Çocuğunuz genellikle hangi amaç/ lar için kullanıyor? İnternetin yararlı ve kullanışlı yönleri hakkında ne söyleyebilirsiniz? Çocuğunuz gün içerisinde İnternetin olmadığını bilmesi ona ne hissettiriyor?

2) Çocuğunuzun günlük hayatınızda İnternetin yeri ne düzeydedir? Telefonunuz veya bilgisayarınızın internet alt yapısı var mı? Çocuğunuz kaç yıldır internete bağlı olarak bu araçları kullanıyorsunuz? Bu araçlarda internet bağlantısı olması gün içerisindeki sürecinizi nasıl etkiliyor? Çocuğunuz gün içerisinde internete ilk olarak neyden kaynaklı olarak ihtiyaç duyuyorsunuz? Sizce çocuğunuz İnternet bağlantısı sağladığında ilk hangi işlemleri gerçekleştiriyordur/ hangi uygulamaları kullanıyordu?

3) Çocuğunuzun günlük ortalama İnternet kullanım süresi ne kadar? Bu süre hakkında ne söyleyebilirsiniz? Bu sürenin kontrolü hakkında ne düşünüyorsunuz? Kontrolü sağlayamadığınız durumlarla karşılaşıyor musunuz? Çocuğunuzun İnternet kullanımında geçirdiği sürenin kısıtlanması fikrine nasıl bakarsınız? Kullanım sürenizi sınırlandırmayı denediniz mi? Kısıtlama için ne tür girişimlerde bulundunuz?

4) Çocuğunuzun İnternet'i uzun süre kullanması günlük yaşamını olumlu ya da olumsuz olarak nasıl etkilemektedir etkiler mi? Bu etkiler neler olabilir? İnternette geçirilen süreden kaynaklı olarak (Günlük yaşamdaki görevlerini ihmal ettiği oluyor mu? Bu sürece kendiniz mi müsaade ediyorsunuz? Daha çok hangi görevleri için İnternette süre geçirmeyi tercih ediyordur? İnternet kullanım süresinin uzun olması fiziksel olarak nasıl etki oluşturmaktadır? (uyku, beslenme, ..) İnternet kullanım süresinin uzun olması sosyal olarak nasıl etki oluşturmaktadır? Arkadaşları ile vakit geçireceği zamanı internette olmayı mı tercih eder? Arkadaşları ile internet üzerinden görüşme yapmayı tercih eder mi? Bu süreç arkadaş ilişkilerini nasıl etkilemektedir? Aile ile iletişim sürecinize nasıl etki ettiğini düşünüyorsunuz? İnternet kullanım süresinin uzun olması psikolojik olarak nasıl etki oluşturmaktadır? İnternet kullanım süresinin uzun olması akademik başarısını nasıl etkilemektedir? Aşırı İnternet kullanımı / İnternet bağımlılığı nedeniyle bir süre sonra boyun fıtığı, anksiyete bozukluğu, depresyon, yeme bozuklukları ve akademik başarısızlık gibi sorunlar yaşayacağını bilmek sizde nasıl bir tutum değişikliğine neden olurdu?

5) İnternet kullanımının gerçek yaşamdaki yeri ne olmalıdır? Ne kadar süre harcanmalıdır? Hangi uygulamalar veya etkinlikler için kullanılmak için tercih edilmeli?

6) Çocuğunuzun İnternet kullanımı engellendiğinde veya kullandığı aracı kullanamadığında (şarjı bittiğinde, İnternet bağlantının kesildiğinde yani İnternet erişimi sağlayamadığını varsayalım.) nasıl hisseder? Nasıl tepki veriyor? (Acil olarak bağlanma isteği oluyor mu?) Bu durumda ne yapmayı tercih ediyor? İnternet kullanımının tamamen engellenseydi bu süreyi nasıl değerlendirirdi? İnternete alternatif olarak ne tür faaliyetlerde bulunuyordur.

7) Kiminle yaşıyorsunuz? Çocuğunuz İnternet başındayken diğler aile üyeleri hangi hareket / davranışlarda bulunuyorlar? (Neler yapıyorlar?) Eğer İnternette vakit harcıyorlarsa ne tür uygulamalarda bu süreyi geçiriyorlar? Aile bireylerinizin internette kalma süreleri hakkında ne söyleyebilirsiniz? Aile bireylerinin kullanım süresini kısıtlamayı veya engel olmayı düşünüyor musunuz?

**EK 7. YİBTKF PUANLARI VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN
NORMALLİK TESTLERİ VE BETİMSSEL İSTATİSTİKLER**

Normallik Testleri						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
YİBTKF Puan	,100	1453	,000	,948	1453	,000

Betimleyici İstatistikler				
		Statistic	Std. Error	
YİBTKF PUANLARI	Mean	24,45	,210	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,04	
		Upper Bound	24,87	
	5% Trimmed Mean	23,97		
	Median	23,00		
	Variance	64,313		
	Std. Deviation	8,020		
	Minimum	12		
	Maximum	56		
	Range	44		
	Interquartile Range	11		
	Skewness	,867	,064	
Kurtosis	,630	,128		

Normallik Testleri							
Cinsiyetiniz		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Kız	YİBTKF Puan	,104	889	,000	,941	889	,000
Erkek	YİBTKF Puan	,094	564	,000	,956	564	,000

Betimleyici İstatistikler					
Cinsiyetiniz		Statistic	Std. Error		
Kız	YİBTKF Puan	Mean	23,88	,267	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,35	
			Upper Bound	24,40	
		5% Trimmed Mean	23,37		
		Median	22,00		
		Variance	63,517		
		Std. Deviation	7,970		
		Minimum	12		
		Maximum	56		
		Range	44		
		Interquartile Range	11		
		Skewness	,952	,082	
Kurtosis	,929	,164			

Erkek	YİBTKF Puan	Mean	25,36	,338	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,70	
			Upper Bound	26,03	
		5% Trimmed Mean	24,93		
		Median	24,00		
		Variance	64,324		
		Std. Deviation	8,020		
		Minimum	12		
		Maximum	53		
		Range	41		
		Interquartile Range	11		
		Skewness	,759	,103	
		Kurtosis	,292	,205	

Normallik Testleri							
Okul kademesi		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Ortaokul	YİBTKF Puan	,106	713	,000	,942	713	,000
Lise	YİBTKF Puan	,089	740	,000	,956	740	,000

Betimleyici İstatistikler									
Okul kademesi				Statistic	Std. Error				
Ortaokul	YİBTKF Puan	Mean		23,40	,280				
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound		22,85				
			Upper Bound		23,95				
		5% Trimmed Mean		22,92					
		Median		22,00					
		Variance		56,077					
		Std. Deviation		7,488					
		Minimum		12					
		Maximum		54					
		Range		42					
		Interquartile Range		10					
		Skewness		,952	,092				
		Kurtosis		,994	,183				
Lise	YİBTKF Puan	Mean		25,47	,308				
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound		24,87				
			Upper Bound		26,08				
		5% Trimmed Mean		25,02					
		Median		24,00					
		Variance		70,222					
		Std. Deviation		8,380					
		Minimum		12					
		Maximum		56					
		Range		44					
		Interquartile Range		12					
		Skewness		,767	,090				
		Kurtosis		,337	,179				

Normallik Testleri							
Seninle birlikte kaç kardeşsiniz		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
2 ve altı	YİBTKF Puan	,082	535	,000	,958	535	,000
3 kardeş	YİBTKF Puan	,121	536	,000	,938	536	,000
4 ve üzeri	YİBTKF Puan	,107	382	,000	,941	382	,000

Betimleyici İstatistikler					
Seninle birlikte kaç kardeşsiniz			Statistic	Std. Error	
2 ve altı	YİBTKF Puan	Mean	24,74	,345	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,06	
			Upper Bound	25,42	
		5% Trimmed Mean	24,29		
		Median	24,00		
		Variance	63,606		
		Std. Deviation	7,975		
		Minimum	12		
		Maximum	56		
		Range	44		
		Interquartile Range	11		
		Skewness	,741	,106	
		Kurtosis	,397	,211	
		3 kardeş	YİBTKF Puan	Mean	24,12
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			23,46	
	Upper Bound			24,78	
5% Trimmed Mean	23,63				
Median	22,50				
Variance	60,343				
Std. Deviation	7,768				
Minimum	12				
Maximum	53				
Range	41				
Interquartile Range	9				
Skewness	,941			,106	
Kurtosis	,699			,211	
4 ve üzeri	YİBTKF Puan			Mean	24,52
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,68	
			Upper Bound	25,37	
		5% Trimmed Mean	24,01		
		Median	23,00		
		Variance	70,938		
		Std. Deviation	8,422		
		Minimum	12		
		Maximum	55		
		Range	43		
		Interquartile Range	11		
		Skewness	,931	,125	
		Kurtosis	,837	,249	

Normallik Testleri							
İnterneti kullanırken çoğunlukla kullandığınız araç hangisidir?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Cep telefonu	YİBTKF Puan	,101	1039	,000	,951	1039	,000
Masaüstü-Dizüstü-Tablet	YİBTKF Puan	,103	414	,000	,940	414	,000

Betimleyici İstatistikler					
İnterneti kullanırken çoğunlukla kullandığınız araç hangisidir?			Statistic	Std. Error	
Cep telefonu	YİBTKF Puan	Mean	24,23	,245	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,75	
			Upper Bound	24,71	
		5% Trimmed Mean	23,78		
		Median	23,00		
		Variance	62,140		
		Std. Deviation	7,883		
		Minimum	12		
		Maximum	55		
		Range	43		
		Interquartile Range	11		
		Skewness	,832	,076	
		Kurtosis	,577	,152	
		Masaüstü-Dizüstü-Tablet	YİBTKF Puan	Mean	25,02
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			24,21	
	Upper Bound			25,82	
5% Trimmed Mean	24,48				
Median	23,00				
Variance	69,484				
Std. Deviation	8,336				
Minimum	12				
Maximum	56				
Range	44				
Interquartile Range	10				
Skewness	,928			,120	
Kurtosis	,676			,239	

Normallik Testleri							
Akıllı telefonun var mı?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Evet	YİBTKF Puan	,086	733	,000	,958	733	,000
Hayır	YİBTKF Puan	,112	720	,000	,932	720	,000

Betimleyici İstatistikler					
Akıllı telefonun var mı?			Statistic	Std. Error	
Evet	YİBTKF Puan	Mean	25,67	,297	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	25,09	
			Upper Bound	26,26	
		5% Trimmed Mean	25,25		
		Median	24,00		
		Variance	64,477		
		Std. Deviation	8,030		
		Minimum	12		
		Maximum	56		
		Range	44		
		Interquartile Range	11		
		Skewness	,765	,090	
		Kurtosis	,424	,180	
		Hayır	YİBTKF Puan	Mean	23,21
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			22,64	
	Upper Bound			23,78	
5% Trimmed Mean	22,69				
Median	22,00				
Variance	61,167				
Std. Deviation	7,821				

	Minimum	12	
	Maximum	54	
	Range	42	
	Interquartile Range	10	
	Skewness	1,021	,091
	Kurtosis	1,062	,182

Normallik Testleri							
Günlük ortalama İnternet kullanım süreniz		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
2 saatten az	YİBTKF Puan	,111	541	,000	,923	541	,000
2 saat - 4 saat	YİBTKF Puan	,078	537	,000	,961	537	,000
4 saat ve üzeri	YİBTKF Puan	,062	375	,002	,981	375	,000

Betimleyici İstatistikler					
Günlük ortalama İnternet kullanım süreniz				Statistic	Std. Error
2 saatten az	YİBTKF Puan	Mean		20,38	,256
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	19,88	
			Upper Bound	20,88	
		5% Trimmed Mean		19,97	
		Median		19,00	
		Variance		35,418	
		Std. Deviation		5,951	
		Minimum		12	
		Maximum		52	
		Range		40	
		Interquartile Range		7	
		Skewness		1,156	,105
Kurtosis		1,949	,210		
2 saat - 4 saat	YİBTKF Puan	Mean		24,41	,298
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,82	
			Upper Bound	24,99	
		5% Trimmed Mean		24,04	
		Median		24,00	
		Variance		47,574	
		Std. Deviation		6,897	
		Minimum		12	
		Maximum		50	
		Range		38	
		Interquartile Range		9	
		Skewness		,778	,105
Kurtosis		,719	,210		
4 saat ve üzeri	YİBTKF Puan	Mean		30,39	,435
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	29,54	
			Upper Bound	31,25	
		5% Trimmed Mean		30,11	
		Median		30,00	
		Variance		70,978	
		Std. Deviation		8,425	
		Minimum		14	
		Maximum		56	
		Range		42	

		Interquartile Range	12	
		Skewness	,462	,126
		Kurtosis	-,049	,251

Normallik Testleri							
Çoğunlukla kullandığınız İnternet hizmet türünü işaretleyiniz.		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Wifi	YİBTKF Puan	,087	1052	,000	,954	1052	,000
Mobil-Kablolu	YİBTKF Puan	,138	401	,000	,919	401	,000

Betimleyici İstatistikler					
Çoğunlukla kullandığınız İnternet hizmet türünü işaretleyiniz.				Statistic	Std. Error
Wifi	YİBTKF Puan	Mean		24,95	,242
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,48	
			Upper Bound	25,43	
		5% Trimmed Mean		24,51	
		Median		24,00	
		Variance		61,415	
		Std. Deviation		7,837	
		Minimum		12	
		Maximum		56	
		Range		44	
		Interquartile Range		10	
		Skewness		,826	,075
		Kurtosis		,630	,151
Mobil-Kablolu	YİBTKF Puan	Mean		23,14	,417
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	22,32	
			Upper Bound	23,96	
		5% Trimmed Mean		22,56	
		Median		21,00	
		Variance		69,707	
		Std. Deviation		8,349	
		Minimum		12	
		Maximum		53	
		Range		41	
		Interquartile Range		10	
		Skewness		1,057	,122
		Kurtosis		,878	,243

Normallik Testleri							
İnterneti en çok hangi amaçla kullanırsınız?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Bilgi edinme ve araştırma yapmak için	YİBTKF Puan	,123	494	,000	,925	494	,000
İletişim için (mesajlaşma, konuşma, e-mail vb.)	YİBTKF Puan	,098	226	,000	,956	226	,000
Eğlence için (video izlemek, film seyretmek, müzik dinlemek vb.)	YİBTKF Puan	,098	460	,000	,964	460	,000

Oyun oynamak için	YİBTKF Puan	,103	135	,001	,956	135	,000
Diğer	YİBTKF Puan	,138	138	,000	,933	138	,000

Betimleyici İstatistikler						Statistic	Std. Error
İnterneti en çok hangi amaçla kullanırsınız?							
Bilgi edinme ve araştırma yapmak için	YİBTKF Puan	Mean				20,79	,289
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			20,22	
			Upper Bound			21,36	
		5% Trimmed Mean				20,36	
		Median				20,00	
		Variance				41,160	
		Std. Deviation				6,416	
		Minimum				12	
		Maximum				52	
		Range				40	
		Interquartile Range				8	
		Skewness				1,115	,110
		Kurtosis				1,634	,219
		İletişim için (mesajlaşma, konuşma, e-mail vb.)	YİBTKF Puan	Mean			
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound					24,48	
	Upper Bound					26,54	
5% Trimmed Mean						25,12	
Median						25,00	
Variance						61,495	
Std. Deviation						7,842	
Minimum						12	
Maximum						52	
Range						40	
Interquartile Range						10	
Skewness						,718	,162
Kurtosis						,116	,322
Eğlence için (video izlemek, film seyretmek, müzik dinlemek vb.)	YİBTKF Puan			Mean			
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			26,50	
			Upper Bound			27,98	
		5% Trimmed Mean				26,85	
		Median				26,00	
		Variance				65,943	
		Std. Deviation				8,121	
		Minimum				12	
		Maximum				56	
		Range				44	
		Interquartile Range				10	
		Skewness				,726	,114
		Kurtosis				,484	,227
		Oyun oynamak için	YİBTKF Puan	Mean			
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound					27,02	
	Upper Bound					29,90	
5% Trimmed Mean						28,05	
Median						27,00	
Variance						71,564	
Std. Deviation						8,460	
Minimum						14	
Maximum						53	
Range						39	

		Interquartile Range	12	
		Skewness	,707	,209
		Kurtosis	,023	,414
Diğer	YİBTKF Puan	Mean	22,63	,578
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	21,49
			Upper Bound	23,77
		5% Trimmed Mean	22,19	
		Median	21,00	
		Variance	46,118	
		Std. Deviation	6,791	
		Minimum	12	
		Maximum	47	
		Range	35	
		Interquartile Range	8	
		Skewness	1,039	,206
		Kurtosis	1,414	,410

Normallik Testleri							
Sosyal medya araçlarını kullanıyor musunuz?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Kullanıyorum	YİBTKF Puan	,096	798	,000	,955	798	,000
Kullanmıyorum	YİBTKF Puan	,111	655	,000	,927	655	,000

Betimleyici İstatistikler					
Sosyal medya araçlarını kullanıyor musunuz?				Statistic	Std. Error
Kullanıyorum	YİBTKF Puan	Mean		26,11	,282
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	25,55	
			Upper Bound	26,66	
		5% Trimmed Mean		25,67	
		Median		25,00	
		Variance		63,625	
		Std. Deviation		7,976	
		Minimum		12	
		Maximum		56	
		Range		44	
		Interquartile Range		11	
		Skewness		,808	,087
		Kurtosis		,520	,173
		Kullanmıyorum	YİBTKF Puan	Mean	
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			21,85	
	Upper Bound			23,02	
5% Trimmed Mean				21,91	
Median				21,00	
Variance				57,837	
Std. Deviation				7,605	
Minimum				12	
Maximum				53	
Range				41	
Interquartile Range				9	
Skewness				1,050	,095
Kurtosis				1,109	,191

Normallik Testleri							
Annenizin öğrenim durumunu işaretleyiniz.		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
İlkokul vb.	YİBTKF Puan	,102	585	,000	,943	585	,000
Ortaokul	YİBTKF Puan	,128	279	,000	,935	279	,000
Lise	YİBTKF Puan	,098	352	,000	,958	352	,000
Üniversite ve diğer	YİBTKF Puan	,099	237	,000	,946	237	,000

Betimleyici İstatistikler					
Annenizin öğrenim durumunu işaretleyiniz.				Statistic	Std. Error
İlkokul vb.	YİBTKF Puan	Mean		23,90	,336
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,24	
			Upper Bound	24,56	
		5% Trimmed Mean		23,41	
		Median		22,00	
		Variance		66,015	
		Std. Deviation		8,125	
		Minimum		12	
		Maximum		54	
		Range		42	
		Interquartile Range		11	
		Skewness		,888	,101
		Kurtosis		,592	,202
		Ortaokul	YİBTKF Puan	Mean	
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			23,03	
	Upper Bound			24,86	
5% Trimmed Mean				23,45	
Median				23,00	
Variance				60,601	
Std. Deviation				7,785	
Minimum				12	
Maximum				55	
Range				43	
Interquartile Range				10	
Skewness				1,017	,146
Kurtosis				1,104	,291
Lise	YİBTKF Puan			Mean	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,11	
			Upper Bound	25,73	
		5% Trimmed Mean		24,50	
		Median		24,00	
		Variance		59,547	
		Std. Deviation		7,717	
		Minimum		12	
		Maximum		53	
		Range		41	
		Interquartile Range		11	
		Skewness		,700	,130
		Kurtosis		,236	,259
		Üniversite ve diğer	YİBTKF Puan	Mean	
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			24,66	
	Upper Bound			26,80	
5% Trimmed Mean				25,24	

		Median	24,00	
		Variance	69,334	
		Std. Deviation	8,327	
		Minimum	12	
		Maximum	56	
		Range	44	
		Interquartile Range	11	
		Skewness	,918	,158
		Kurtosis	,844	,315

Normallik Testleri							
Annenin genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Demokratik	YİBTKF Puan	,094	505	,000	,948	505	,000
Otoriter	YİBTKF Puan	,116	381	,000	,944	381	,000
Aşırı koruyucu	YİBTKF Puan	,092	532	,000	,957	532	,000
İlgisiz	YİBTKF Puan	,144	35	,062	,928	35	,025

Betimleyici İstatistikler							
Annenin genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?				Statistic	Std. Error		
Demokratik	YİBTKF Puan	Mean		23,45	,332		
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	22,80			
			Upper Bound	24,10			
		5% Trimmed Mean		23,03			
		Median		22,00			
		Variance		55,796			
		Std. Deviation		7,470			
		Minimum		12			
		Maximum		52			
		Range		40			
		Interquartile Range		11			
		Skewness		,820	,109		
		Kurtosis		,381	,217		
		Otoriter	YİBTKF Puan	Mean		25,38	,450
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			24,50			
	Upper Bound			26,27			
5% Trimmed Mean				24,84			
Median				23,00			
Variance				77,274			
Std. Deviation				8,791			
Minimum				12			
Maximum				56			
Range				44			
Interquartile Range				12			
Skewness				,833	,125		
Kurtosis				,360	,249		
Aşırı koruyucu	YİBTKF Puan			Mean		24,27	,327
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,63			
			Upper Bound	24,92			
		5% Trimmed Mean		23,87			
		Median		23,00			
		Variance		56,727			
		Std. Deviation		7,532			
		Minimum		12			
		Maximum		54			
		Range		42			

		Interquartile Range	10	
		Skewness	,812	,106
		Kurtosis	,735	,211
İlgisiz	YİBTKF Puan	Mean	31,51	1,633
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	28,19
			Upper Bound	34,83
		5% Trimmed Mean	31,08	
		Median	29,00	
		Variance	93,375	
		Std. Deviation	9,663	
		Minimum	17	
		Maximum	53	
		Range	36	
		Interquartile Range	17	
		Skewness	,647	,398
		Kurtosis	-,433	,778

Normallik Testleri							
Babanızın öğrenim durumunu işaretleyiniz.		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
İlkokul vb.	YİBTKF Puan	,108	330	,000	,942	330	,000
Ortaokul	YİBTKF Puan	,126	257	,000	,926	257	,000
Lise	YİBTKF Puan	,115	499	,000	,945	499	,000
Üniversite ve diğer	YİBTKF Puan	,078	367	,000	,954	367	,000

Betimleyici İstatistikler							
Babanızın öğrenim durumunu işaretleyiniz.				Statistic	Std. Error		
İlkokul vb.	YİBTKF Puan	Mean		23,63	,457		
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	22,73			
			Upper Bound	24,53			
		5% Trimmed Mean		23,14			
		Median		22,00			
		Variance		68,908			
		Std. Deviation		8,301			
		Minimum		12			
		Maximum		54			
		Range		42			
		Interquartile Range		12			
		Skewness		,856	,134		
		Kurtosis		,507	,268		
		Ortaokul	YİBTKF Puan	Mean		23,60	,509
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			22,60			
	Upper Bound			24,60			
5% Trimmed Mean				23,05			
Median				22,00			
Variance				66,624			
Std. Deviation				8,162			
Minimum				12			
Maximum				55			
Range				43			
Interquartile Range		12					

		Skewness		1,055	,152
		Kurtosis		1,058	,303
Lise	YİBTKF Puan	Mean		24,68	,356
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,98	
			Upper Bound	25,38	
		5% Trimmed Mean		24,21	
		Median		23,00	
		Variance		63,356	
		Std. Deviation		7,960	
		Minimum		12	
		Maximum		53	
		Range		41	
		Interquartile Range		10	
		Skewness		,841	,109
		Kurtosis		,337	,218
		Üniversite ve diğer	YİBTKF Puan	Mean	
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			24,70	
	Upper Bound			26,27	
5% Trimmed Mean				25,03	
Median				25,00	
Variance				58,147	
Std. Deviation				7,625	
Minimum				12	
Maximum				56	
Range				44	
Interquartile Range				10	
Skewness				,895	,127
Kurtosis				1,152	,254

Normallik Testleri							
Babanın genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Demokratik	YİBTKF Puan	,108	504	,000	,944	504	,000
Otoriter	YİBTKF Puan	,099	382	,000	,946	382	,000
Aşırı koruyucu	YİBTKF Puan	,091	445	,000	,964	445	,000
İlgisiz	YİBTKF Puan	,121	122	,000	,942	122	,000

Betimleyici İstatistikler				
Babanın genel olarak sana karşı davranışları nasıldır?			Statistic	Std. Error
Demokratik	YİBTKF Puan	Mean	23,43	,331
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	22,78
			Upper Bound	24,08
		5% Trimmed Mean	23,00	
		Median	22,00	
		Variance	55,052	
		Std. Deviation	7,420	
		Minimum	12	
		Maximum	56	
		Range	44	
		Interquartile Range	10	
		Skewness	,914	,109
		Kurtosis	,905	,217
		Otoriter	YİBTKF	Mean

Puan	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,37			
		Upper Bound	26,07			
		5% Trimmed Mean	24,71			
		Median	24,00			
		Variance	70,854			
		Std. Deviation	8,418			
		Minimum	12			
		Maximum	55			
		Range	43			
		Interquartile Range	11			
		Skewness	,841	,125		
		Kurtosis	,402	,249		
		Aşırı koruyucu	YİBTKF Puan	Mean	24,19	,356
				95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,49
Upper Bound	24,89					
5% Trimmed Mean	23,82					
Median	23,00					
Variance	56,437					
Std. Deviation	7,512					
Minimum	12					
Maximum	54					
Range	42					
Interquartile Range	10					
Skewness	,700			,116		
Kurtosis	,457			,231		
İlgisiz	YİBTKF Puan			Mean	27,25	,898
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	25,48		
		Upper Bound	29,03			
		5% Trimmed Mean	26,80			
		Median	25,00			
		Variance	98,290			
		Std. Deviation	9,914			
		Minimum	12			
		Maximum	53			
		Range	41			
		Interquartile Range	15			
		Skewness	,694	,219		
		Kurtosis	-,281	,435		

Normallik Testleri							
İnternet kullanımıyla ilgili ailenizle yaşadıklarınızı ifade eden durum hangisidir?		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Her zaman uyarılırim.	YİBTKF Puan	,103	148	,001	,964	148	,001
Çoğu zaman uyarılırim.	YİBTKF Puan	,087	216	,000	,978	216	,002
Bazen uyarılırim.	YİBTKF Puan	,100	455	,000	,975	455	,000
Nadiren uyarılırim	YİBTKF Puan	,116	417	,000	,921	417	,000
Hiçbir zaman uyarılmam.	YİBTKF Puan	,138	217	,000	,901	217	,000

Betimleyici İstatistikler					
İnternet kullanımıyla ilgili ailenizle yaşadıklarınızı ifade eden durum hangisidir?				Statistic	Std. Error
Her zaman uyarılırim.	YİBTKF Puan	Mean		29,93	,846
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	28,25	
			Upper Bound	31,60	
		5% Trimmed Mean		29,63	
		Median		28,50	
		Variance		105,811	
		Std. Deviation		10,286	
		Minimum		12	
		Maximum		56	
		Range		44	
		Interquartile Range		15	
		Skewness		,473	,199
		Kurtosis		-,579	,396
		Çoğu zaman uyarılırim.	YİBTKF Puan	Mean	
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			28,85	
	Upper Bound			30,99	
5% Trimmed Mean				29,66	
Median				29,00	
Variance				64,036	
Std. Deviation				8,002	
Minimum				13	
Maximum				55	
Range				42	
Interquartile Range				10	
Skewness				,521	,166
Kurtosis				,118	,330
Bazen uyarılırim.	YİBTKF Puan			Mean	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	25,26	
			Upper Bound	26,44	
		5% Trimmed Mean		25,62	
		Median		25,00	
		Variance		40,691	
		Std. Deviation		6,379	
		Minimum		12	
		Maximum		45	
		Range		33	
		Interquartile Range		9	
		Skewness		,530	,114
		Kurtosis		-,103	,228
		Nadiren uyarılırim.	YİBTKF Puan	Mean	
95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			20,98	
	Upper Bound			22,17	
5% Trimmed Mean				21,12	
Median				21,00	
Variance				38,019	
Std. Deviation				6,166	
Minimum				12	
Maximum				53	
Range				41	
Interquartile Range				8	
Skewness				1,178	,120
Kurtosis				1,887	,238
Hiçbir zaman	YİBTKF			Mean	

uyarılmam.	Puan	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	17,22	
			Upper Bound	18,52	
		5% Trimmed Mean		17,46	
		Median		17,00	
		Variance		23,807	
		Std. Deviation		4,879	
		Minimum		12	
		Maximum		36	
		Range		24	
		Interquartile Range		7	
		Skewness		1,219	,165
		Kurtosis		1,665	,329

Normallik Testleri							
Ailenizin ekonomik durumu		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
2325TL ve altı	YİBTKF Puan	,120	571	,000	,933	571	,000
2326TL - 4650TL	YİBTKF Puan	,091	473	,000	,942	473	,000
4651TL - 6975TL	YİBTKF Puan	,098	231	,000	,957	231	,000
6976TL ve üzeri	YİBTKF Puan	,081	178	,006	,967	178	,000

Betimleyici İstatistikler				
Ailenizin ekonomik durumu			Statistic	Std. Error
2325TL ve altı	YİBTKF Puan	Mean	23,24	,333
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	22,59
			Upper Bound	23,90
		5% Trimmed Mean	22,75	
		Median	22,00	
		Variance	63,272	
		Std. Deviation	7,954	
		Minimum	12	
		Maximum	53	
		Range	41	
		Interquartile Range	11	
		Skewness	,946	,102
		Kurtosis	,597	,204
2326TL - 4650TL	YİBTKF Puan	Mean	24,63	,363
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23,91
			Upper Bound	25,34
		5% Trimmed Mean	24,11	
		Median	23,00	
		Variance	62,281	
		Std. Deviation	7,892	
		Minimum	12	
		Maximum	55	
		Range	43	
		Interquartile Range	10	
		Skewness	,954	,112
		Kurtosis	,980	,224
4651TL - 6975TL	YİBTKF Puan	Mean	26,15	,548
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	25,07
			Upper Bound	27,23
		5% Trimmed Mean	25,69	
		Median	25,00	
		Variance	69,486	

		Std. Deviation	8,336	
		Minimum	12	
		Maximum	56	
		Range	44	
		Interquartile Range	12	
		Skewness	,784	,160
		Kurtosis	,626	,319
6976TL ve üzeri	YİBTKF Puan	Mean	25,66	,568
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24,54
			Upper Bound	26,78
		5% Trimmed Mean	25,29	
		Median	25,00	
		Variance	57,411	
		Std. Deviation	7,577	
		Minimum	12	
		Maximum	52	
		Range	40	
		Interquartile Range	11	
		Skewness	,665	,182
		Kurtosis	,333	,362

Normallik Testleri						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Geçen seneki not ortalamamız	,125	1453	,000	,900	1453	,000

Betimleyici İstatistikler					
		Statistic	Std. Error		
Geçen seneki not ortalamamız	Mean	84,30	,328		
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	83,66		
		Upper Bound	84,94		
	5% Trimmed Mean	85,24			
	Median	87,00			
	Variance	155,892			
	Std. Deviation	12,486			
	Minimum	0			
	Maximum	100			
	Range	100			
	Interquartile Range	17			
	Skewness	-1,234	,064		
	Kurtosis	2,513	,128		

EK 8. CRONBACH ALFA GÜVENİRLİK KATSAYISI ÖLÇÜMÜ

Cronbach Alfa Güvenirliklik Katsayısı		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,841	,843	12

Madde İstatistikleri			
	Mean	Std. Deviation	N
M1	2,92	1,019	1453
M2	2,04	,980	1453
M3	2,18	1,110	1453
M4	1,82	1,192	1453
M5	2,15	1,189	1453
M6	1,74	1,065	1453
M7	1,73	1,070	1453
M8	2,52	1,232	1453
M9	2,21	1,195	1453
M10	1,67	,993	1453
M11	1,63	1,039	1453
M12	1,83	1,163	1453

Puanlar arası kolerasyon katsayıları matrisi												
	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12
M1	1,000	,510	,449	,210	,277	,365	,207	,446	,356	,265	,246	,326
M2	,510	1,000	,450	,264	,327	,334	,262	,431	,382	,363	,309	,350
M3	,449	,450	1,000	,235	,287	,328	,264	,381	,343	,316	,219	,293
M4	,210	,264	,235	1,000	,272	,136	,283	,226	,235	,395	,208	,252
M5	,277	,327	,287	,272	1,000	,295	,249	,327	,277	,293	,276	,375
M6	,365	,334	,328	,136	,295	1,000	,215	,351	,265	,294	,287	,308
M7	,207	,262	,264	,283	,249	,215	1,000	,344	,206	,323	,253	,407
M8	,446	,431	,381	,226	,327	,351	,344	1,000	,384	,360	,327	,391
M9	,356	,382	,343	,235	,277	,265	,206	,384	1,000	,339	,229	,288
M10	,265	,363	,316	,395	,293	,294	,323	,360	,339	1,000	,253	,308
M11	,246	,309	,219	,208	,276	,287	,253	,327	,229	,253	1,000	,391
M12	,326	,350	,293	,252	,375	,308	,407	,391	,288	,308	,391	1,000

Madde Toplam İstatistikleri					
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
M1	21,53	55,002	,548	,385	,827
M2	22,41	54,660	,600	,403	,823
M3	22,27	54,396	,531	,324	,828
M4	22,63	55,824	,397	,219	,838
M5	22,30	54,401	,484	,246	,831
M6	22,71	55,722	,469	,250	,832
M7	22,72	56,005	,447	,251	,834
M8	21,93	52,172	,597	,377	,822
M9	22,24	54,248	,490	,263	,831
M10	22,78	55,539	,526	,313	,828
M11	22,82	56,314	,444	,227	,834
M12	22,62	53,550	,553	,347	,826